

Чаму ў Ляўкі на імпрэзу не запрасілі музей?

С. 2 — 3

Дні культуры замежных краін: якімі ім быць?

С. 4 — 5

Культура музейшчыка: экспертыза "К"

С. 7

Фестывалі: калі ЦКС, а калі і "Прызба..."

С. 12 — 13

Мілашова і Чарэя: радзіма Мілашаў

С. 15

ДЫНАСТЫЯ КОЛАСА

Гэтымі днямі ў Мінску зноў звярталіся да Якуба Коласа. На цырымоніі, зладжанай Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеем класіка ля магілы Песняра, сабраліся не толькі шанавальнікі творчасці народнага паэта Беларусі і літаратары, але і нашчадкі знакамітага творцы.

На здымку: Міхась Міцкевіч — сын паэта, а таксама ўнукі класіка — Андрэй і Канстанцін Міцкевічы.

С. 3

Фота Юрыя ІВАНОВА

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

Знянацку і без "візы": журналіст "К" + мясцовы "інсайдар" ва ўстановах культуры

Страта цікавасці? А як на суседняй вуліцы?

За некалькі гадзін да прыбыцця ў горад, дзе я збіраўся стаць нечаканым госцем і ў гэтай якасці наведваць шэраг устаноў культуры, у галаве закруціліся фразы з савецкай кінакласікі: "Шэф, усё прапала! Гіпс здымаюць... Лёлік, спыні..." Праз нечаканы збег абставін інкогніта маё раскрылася, і кіраўнікі тых самых устаноў, якім я планаваў зваліцца снегам на галаву, аказаліся папярэджанымі пра візіт, а, значыць, "узброенымі". Але адступаць мы не звыклія, і камандзіроўку было вырашана давесці да канца. А як прыгожа я хацеў пачаць матэрыял!.. Маўляў, само маё прозвішча загадвала выправіцца ў Клімавічы...

Алег КЛІМАЎ / Мінск — Клімавічы — Мінск

Крок першы

Што ведае сярэднястатыстычны жыхар Беларусі пра гэты горад? У плане культуры, відаць, толькі тое, што тут праходзіць Міжнародны фестываль дзіцячай творчасці "Залатая пчолка". Каб раскрыць культуру жыццё аднаго з райцэнтраў Магілёўскай вобласці, маім "сталкерам" па Клімавічах стаў Пётр ШАШКОЎ — загадчык аддзела па асноўнай дзейнасці Цэнтра турызму, краязнаўства і экскурсій дзяцей і моладзі. Пётр Леанідавіч курыруе і арганізоўвае дзейнасць гарадскіх і раённых турысцка-краязнаўчых гурткоў, аказвае ім метадычную дапамогу. "Праца цікавая, але складаная, — дзеліцца ён. — Справа ў тым, што змяніліся дзеці. Раней ім было ўрадасць пайсці ў паход, навучыцца

раскладваць вогнішча, начаваць у палатках. Гэта быў і ёсць самы дзейсны ды "бюджэтны" спосаб выхавання моладзі. Сёння ж яна ўткнулася ў камп'ютары, і адарвацца ад іх — няпроста. Але я не хацеў бы ўсё спісаваць на гаджэты, як раней усе стрэлкі пераводзілі на тэлевізар. Грамадства развіваецца, на змену адным інтарсам прыходзяць іншыя, але ёсць рэчы, якія павінны быць з чалавекам заўсёды. Гэта любоў да прыроды, да мясцін, дзе нарадзіўся і вырас, да гісторыі радзімы".

Наогул, як вы ўбачыце ніжэй, тэма "моладзь і камп'ютары", заданая маім спадарожнікам, пройдзе чырвонай ніткай скрозь амаль усе сустрэчы ва ўстановах культуры райцэнтра. Дарэчы, асноўныя з іх знаходзяцца ў крокавай даступнасці адно ад аднаго.

У Клімавічах пра Інтэрнэт, ізноў пра яго, а таксама пра попыт на культуру

...Помнік Леніну, за ім — невялікі Раённы цэнтр культуры, у якім апошнім часам часта выступаюць айчынным выканавцы (гурт "Цяні-Штурхай" сёлета наведваў двойчы, на пачатку жніўня тут спяваў Аляксандр Саладуха). Сяргей БУЛЯНКОЎ, дырэктар Цэнтралізаванай клубнай сістэмы раёна, адзначаючы кампаністасць РЦК, шкадуе, што яна не дае магчымасць арганізаваць у ім працу хоць бы пары гурткоў.

ЦК з'яўляецца цэнтрам правядзення культурна-масавых мерапрыемстваў як у горадзе, так і ў раёне. Ён уяўляе з сябе, уласна, РЦК і метадычную службу. На практыцы, упор больш робіцца ўсё ж на мерапрыемствы, колькасць якіх немалая. І гэта нягледзячы на тое, што Сяргею Аляксандравічу хацелася б большага фінансавання. "Калі артысты

песеннага калектыву могуць выступаць гадоў дзесяць у адных і тых жа касцюмах, хоць тое, лічу, і не зусім нармальна, дык тэатральныя касцюмы патрэбны пад кожную пастаноўку, — наракае ён. — Выйсце — вядомае: штосьці перашываем, нешта купляем у "Эканд-хэндах". Аднак, скажам, летась мы не змаглі набыць для іх свае патрэб тое, што планавалі: сума была выдзелена адна, а кошты ўвесь час растуць. Але сёлета, дзякуючы мясцовым уладам, набылі гукаўзмацняльную апаратуру".

Пры Цэнтры культуры працуюць восем калектываў: сем народных (адзін з іх — пры Ціманаўскім СДК, астатнія — у самім РЦК) і адзін узорны (дзіцячы фальклорны калектыв "Астраночка" Старадзедзінскага СК). Пры такім багацці толькі ўганараваных званнем творчых суполак Сяргей Булянкуў адзначае, што моладзь ідзе ў культуру з усё меншай ахвотай. "Яна ўсё больш занурваецца ў віртуальны свет Інтэрнэту. А ў нас свет сапраўдны! Можна было б паспрабаваць "згуляць на полі" юнакоў і дзяўчат, адкрыць пры Цэнтры інтэрнэт-кафэ. Глядзіш, іх зацікавіла б і тое, што адбываецца ў РЦК наогул, але на такое кафэ, на інтэрнэт-дыскатэку ў нас няма сродкаў. У тым ліку і з гэтай прычыны мы губляем моладзь, якая нават на звычайныя дыскатэкі ходзіць усё менш..."

І яшчэ пра "гульні на полі моладзі". Работнікі Цэнтра імкнучца звязаць Сеціва з рэчаіснасцю: праз арганізацыю тэматычных гутарак прапануюць маладым людзям "жывыя" абмеркаванні праблем, пра якія тыя кажуць у сацыяльных сетках. А каб не страціць наступнае пакаленне, супрацоўнікі РЦК спрабуюць зацікавіць рэальнай творчасцю дзяцей. Напрыклад, з дапамогай аматарскага аб'яднання "Непаседы". Метадысты некалькі разоў на месяц праводзяць у дзіцячых садках гульнівыя праграмы.

Для тых, хто выйшаў з камсамольскага ўзросту нядаўна і даўно, ёсць і добра вядомыя дыскатэкі з серыі "каму за...", а таксама безалкагольныя "агеньчыкі", "круплыя сталы" ды шоу-праграмы. Апошнія — асабліва гонар дырэктара: гэта нешта кшталту шынкі, які носіць назву "Эх, разгуляй!". Тэатральнае прадстаўленне, дзе публіцы нагадваюць пра рэчы простыя: п'янства і разводы — гэта дрэнна, а культура і вера ў прыгожае — добра. Праўда, маніторынгу таго, наколькі імпрэзы са станючага боку ўплываюць на клімавічан, пакуль не праводзілася. А мо і варта...

Працяг артыкула
чытайце
на старонках 10 — 11.

Акцэнт тыдня

А трэнд — няпоўны!..

Вось ён, сапраўдны культурны трэнд, народжаны на Беларусі! Прычым адначасова сезонны і “доўгайграючы”, заснаваны на лакальных асаблівасцях, а не проста імпартаваны. Карацей, мы выйшлі на пэўны сусветны стандарт у спажыванні культурнага прадукту. Праўда, у замежжы больш відавочныя перадумовы ўзнікнення трэнда, шырока вядомыя трэндсэтары і прадказальныя перспектывы. На Беларусі ж атрымалася нечакана... І нечакана добра! Праўда, са сваімі асаблівасцямі.

Сяргей ТРАФІЛАЎ

Лета-2014 года праходзіць пад маркай беларускіх нацыянальных арнамантаў — ад капіравання аўтэнтыкі да яе інтэрпрэтацыі ды мадыфікацыі у візуальнай прасторы. І крытычная маса з'яўляецца гаворкі пра трэнд цягам некалькіх месяцаў набірала вагу, прынамсі, у беларускім сегменце Інтэрнэту. Урэшце, можна не сумнявацца, што пакрысе тэму падхопяць прэса і ТБ!

Спачатку ў Сеціве з'явілася некалькі распрацовак, звязаных са стылізаванымі арнаментальнымі ўзорамі. Затым на аснове геаметрыі арнаманта ліній быў выкладзены ў вольны доступ шрыфт “Берагіня”, а літары з яго сталі правобразам для праекта аднаго з дызайнераў, які не толькі дзеля жарту “прымацаваў” іх на футболкі галівудскіх акцёраў. Крыху раней і іншыя энтузіясты паказалі варыянты футболака з арнамантамі (нехта і цэлую серыю). Канчаткова асабіста мяне пераканаў такі тэрмін, як вышымайка: майка з арнамантам ля шыі ў выглядзе прынта ці вышытага фрагмента.

Перавага разваротлівага, арыентаванага на спажываўца маркетынгу не патрабуе доказаў. Чаму неабходна рабіць толькі вышыванкі, скажам так, поўнага цыкла з адпаведным коштам, калі для шырокага кола патэнцыйных пакупнікоў дастаткова той жа вышымайкі: і да традыцыі далучыўся, і не пераплаціў?

У агульным пазітыўным кірунку непакоіць хіба адно “але”. І яно зусім не новае. Акрэсленыя распрацоўкі зроблены энтузіястамі: дызайнерамі, даследчыкамі этнакультуры, проста зацікаўленымі людзьмі. Іх — пару дзясяткаў чалавек, збольшага — мінчан. У іх па некалькі соцень сяброў, а далей — сяброў сяброў... Заўважаецца, якіх звёнаў бракуе ў ланцужку, што запаланіў пакуль толькі Сеціва? Па-першае, рэальных рэчаў, а не віртуальных ідэй (суадносіны тут, па шчырасці,

20/80). Па-другое, тых спецыялістаў, што займаюцца захаваннем ды адраджэннем арнамантаў (і не толькі), перадачай традыцыі на месцах па прафесіі — скажам, у дамах рамёстваў, спецыяльна створаных з такой мэтай інстытуцыях. Карацей, тых профі, хто і мусіў бы задаваць тэндэнцыю. Нездарма мы пішам пра РДР, захапляючыся майстрамі. Але гэтак жа пастаянна і наракаем на адсутнасць рэкламы іх работ ды магчымасцей устаноў (а некаторыя, у тым жа Лепелі, ствараюць калекцыі касцюмаў для вялікіх калектываў — ад эскіза да апошняга гузіка!).

І сітуацыя існавання ва ўласным соку пачынае прыносіць не самыя сучасныя вынікі. Работы рамеснікаў, прынамсі, аднаго з РДР рэспублікі (сам ведаю) прадаюцца і ў Мінску, прычым не толькі на адмысловых кірмашах, але і на стацыянарных рынках у сувенірных шапіках. Пазнаць тыя вырабы нескладана. Аднак сталічным прадаўцам нецікава, чые работы яны прадаюць, загорнутыя ці не ў газетку: “З раёна нейкага...” І гэта — праблема вытворцы, а не прадаўца, бо яго шапік ведаюць, а вас — не.

А ёсць яшчэ і інтэрнэт-крама, што перапрадае работы майстроў ці не ўтрая даражэй за намінал у салоне якога РДР. А гэта ўжо страты вытворцы — як фінансавыя, так і, найперш, іміджавыя. Адваротны выпадак, калі самі майстры выстаўляюць завоблачныя цэннікі, прынамсі, на кірмашах з замежнымі турыстамі. Мяркую, і гэтак яны не ўваходзяць у прыбытак. Ну, і імідж, зноў-такі, церпіць: “Дарагоўля!” — панясе сарафаннае радыё думку сярод шаравых спажываўцаў...

Дык дзе яркі цэтлік, прыгожая абгортка? Мо стварыць гандлёвую пляцоўку з адэкватнымі коштамі ў Сеціве? Наогул папрацаваць над стратэгіяй продажу? Калі некалькі гадоў таму “К” агучвала ідэю “кожнаму РДР — уласны салон”, — дык цяпер варта выходзіць далей, бо ініцыятыва і творчая, і камерцыйная, на жаль, не на баку рамеснікаў. Перавага разваротлівага, арыентаванага на спажываўца маркетынгу не патрабуе доказаў. Чаму неабходна рабіць толькі вышыванкі, скажам так, поўнага цыкла з адпаведным затрачанай рабоце коштам, калі для шырокага кола патэнцыйных пакупнікоў дастаткова той жа вышымайкі: і да традыцыі далучыўся, і не пераплаціў? Маюць быць у асартыменце і “папсовыя” магніцікі на халадзільнік з той або іншай “інкрустацыяй”, і грунтоўныя вырабы з пэўнага матэрыялу. Галоўнае, не забудзьцеся паведаміць грамадскасці пра тое, што вы стварылі. Балазе даступных спосабаў цяпер дастаткова.

...Мы, відаць, яшчэ доўга не зможам патлумачыць значэнне элементаў арнаманта, а тым больш — у яго лакальных варыяцыях. Але для таго, каб адчуць яго сваім, спадчынай роднага краю, зусім не трэба пераапрацаваць усё і вышыванкі: дастаткова элемента, дэталі, удалай стылізацыі (запомнілася мне ў гэтым сэнсе калекцыя адзенаў з Гродзеншчыны, паказаная ў рамках аднаго з фестываляў летась: супер!). І — зацікаўленага прасоўвання. Вось і тэндэнцыя, вось і трэнд маглі б быць. Маглі б?..

К

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара.

Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by,**тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** на**facebook.com/kimpressby, vk.com/kimpressby, twitter.com/kimpressby, odnoklassniki.ru/group/52156879339702**

Праект “Філіял”

Праект “Філіял”, як падаецца, — доўгатэрміновы. Інакш кажучы, пісаць ёсць пра што. Сельскія філіялы маюцца ў райцэнтраўскіх школах мастацтваў. Існуюць яны і ў раённых дамах рамёстваў. Не выключэнне — і музейныя ўстановы. Тэма, пагадзіцеся, цікавая: распавесці пра эканамічныя ды творчыя сувязі структур з галаўной, так бы мовіць, арганізацыяй, пра перспектывы іх узаемазвязанага развіцця. Не думаю, што гаворка пойдзе толькі пра дадатныя напрацоўкі. Словам, рэдакцыя “К” запланавала серыю публікацый пад названай ужо рубрыкай. Сённяшняя размова — пра філіял Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы — Мемарыяльны запаведнік “Ляўкі”.

Яўген РАГІН, Юрый ІВАНОЎ (фота)
Мінск — Ляўкі — Мінск**“Музей — ваш, а**

Лейшча Купалы.

Залатыя венкі

Спачатку — пра эканоміку. Куды ж без яе? Многія ведаюць, што ў Купалаўскага музея — чатыры філіялы: Вязынка, Яхімоўшчына (Маладзечанскі раён), Акапы (Лагойшчына) і Ляўкі (Аршаншчына). З першымі двума — аніякіх праблем. І з кіраўніцтвам стасункі наладжаны, і адлегласць ад Маладзечна — невялікая. Рэспубліканскія святы ладзяцца тут бездакорна. За год Вязынку наведвае ў сярэднім 12 тысяч гасцей. Развіццю Акапаў, знакамітых “Купалаўскімі вакацыямі”, замяна хіба што адсутнасць зручнага руху грамадскага транспарту (тэма для асобнай грунтоўнай гутаркі, бо гэтая праблема ўласцівая большасці музейных філіялаў). А вось Ляўкі... Утрымліваць іх, з эканамічнага пункта гледжання, — надзвычай складана. Ад Мінска да гэтага дняпроўскага берага — 270 кіламетраў. Па словах дырэктара Літаратурнага музея Янкі Купалы Алены Ляшковай, для таго, каб пабываць тут

хаця б чатыры разы за год даводзіцца наймаць прыватнага перавозчыка. Звычайныя венкі для прыборкі тэрыторыі становяцца літаральна залатымі. Вось такая лагістыка, што наўпрост уплывае на эканоміку...

У чым выйсце? На першы погляд, у перадачы музея ў камунальную ўласнасць Аршанскага раёна. Мясцовыя ўлады займаліся б добраўпарадкаваннем тэрыторыі, не забываючыся на тое, што гэта — мемарыяльны запаведнік. А музей займаўся б экспазіцыяй. Не сакрэт, што яна даўно састарэла і патрабуе кратэйшых змен. Але перш чым узяць ляўкоўскі філіял на свой баланс, абласное кіраўніцтва па-

Супрацоўнікі філіяла.

Зваротная сувязь: рэплікі і каментарыі

Алена ЛЯШКЕВІЧ, метадыст аддзела навукова-метадычнага забеспячэння дзейнасці па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Інстытута культуры Беларусі:

— Як вядома, дзяржаўным установам культуры часта складана зрабіць тое, што лёгка прыватніку: бракуе сродкаў, часу, а бывае — ініцыятывы ды ідэй. Калі ж наладжваецца супрацоўніцтва, то эфект дае станоўчы для абодвух бакоў. Таму хачу падзяліцца назіраннямі з Лепельскага раёна. Можна каму прыдасца як добрая практыка для пераймання.

На Лепельшчыне дзейнічае восем прыватных аграсядзіб. Адна з іх — сядзіба Васіля Шкіндзера “Поўсвіж”. Яна знаходзіцца ў вёсцы Вялікі Поўсвіж за чатыры кіламетры ад Лепеля. Гаспадар зацікаўлены ў развіцці беларус-

кай культуры, на сядзібе ладзіць фестывы “Жнівень”, “Багач”. У “Поўсвіжы” дзейнічае музей сялянскага побыту з рэчаў, сабраных самім спадаром Васілём. Пад час вандровак ён знайшоў кросны, і, ужо маючы адны ў сваім музеі, падарыў другія Лепельскаму дому рамёстваў. У падзяку супрацоў-

вёсак Лепельскага раёна, дзе “Жаніцьба Цярэшкі” ўзята пад ахову дзяржавы як элемент нематэрыяльнай культурнай спадчыны Беларусі.

Дуду Шкіндзер асвоіў пяць гадоў таму, вучыўся ў Тодара Кашкурэвіча. А цяпер, асвойваючы скрыпку, наведвае дзіцячую музычную школу.

Што лёгка прыватніку?

ніцы пашылі Васілю вышыванку. Кросны ў музеі “Поўсвіж” стаяць пакуль незапраўленыя. Гаспадар плануе наладзіць іх з дапамогай супрацоўніц РДР. Для гасцей аграсядзібы хацеў бы дэманстраваць працэс ткацтва, для чаго таксама, мабыць, будзе запрашаць работнікаў культуры.

Супрацоўнічае Васіль Шкіндзер і з клубам вёскі Вялікі Поўсвіж. Як чалавек ініцыятыўны апытаў старажылаў, запісаў па іх успамінах, як даўней ладзілі калядны абрад “Жаніцьба Цярэшкі”. І вось, пад час “...Цярэшкі” ў клубе ўжо які год выступае за Бацьку, а таксама грае на дудзе. Вялікі Поўсвіж уваходзіць у лік

Досвед устаноў культуры Васіль Шкіндзер выкарыстоўвае пад час арганізацыі фестываляў на сядзібе. Сёлета пад час фестываля “Жнівень” раздаваў мастакам і рамеснікам дыпламы на памяць аб удзеле ў мерапрыемстве. Плануе ладзіць перасоўныя выстаўкі сваёй калекцыі традыцыйнага тэкстылю, якая пакуль недасяжная для наведвальнікаў сядзібы праз адсутнасць спецыяльнага выставачнага памяшкання.

Такім чынам, установы культуры і прыватны бізнес маюць шмат пунктаў для творчага сутыкнення. Галоўнае — жаданне!

трабуе ад музейнага правесці капітальны рамонт будынка. Грошай для гэтага не стае. Нягледзячы нават на тое, што ў леснічоўцы, дзе цяпер і месціцца экспазіцыя, падгнілі бярвенні. Распачаты толькі бягучы рамонт. Аднак каб і былі грошы, Алена Ляшковіч, аказваецца, ніяк не хоча развітацца з маляўнічым наддзяпроўскім кутком, дзе так вусцішна было Івану Дамінікавічу Луцэвічу. Інтрыга? Яна!

Як Ляўкі дзяліць будзём?

На пачатку ліпеня, калі я быў у Дуброўне, карэспандэнт абласной газеты запыталася, ці быў я на

ня ўрачыстасці, звязаныя з Песняром, ладзім не перад пазэравым лецішчам, а далёка за ім...

Так што ўся інтрыга — у адсутнасці партнёрскіх стасункаў. Таму і застаецца філіял філіялам. Між тым, у Оршы не жадаюць забывацца на тое, што зямля Ляўкоў па вызначэнні належыць раёну.

Замест спрэчак — дыялог

У музей, што месціцца ў былой леснічоўцы, і на лецішча Купалы пастаянна скіроўваюцца людзі, якія імкнуцца разгадаць тайну Песняра...

жыццё паэта ў 3D-фармаце наш пастаянны чытач добра ведае. А ў Ляўках перад уваходам на музейную тэрыторыю неўзабаве з'явіцца інфакіёск. Я запытаўся: ці доўга ён пражыве ў лесе? Аказваецца, інфакіёск — антывандалны.

Камп'ютарная тэхніка ляўкоўскага філіяла і яе пастаянны рамонт — гэта таксама Вадзім Дзем'яновіч. Мы загаварылі з ім пра музейныя сувеніры. Чаму б, кажу, не вырабляць маленькія, але дакладныя копіі купалаўскага Шэўрале? Вадзім, зірнуўшы на Алену Рамановіч, зазначыў: "А мы пра гэта неяк і не падумалі. А што? Ідэя!" Аказваецца, саматужна вы-

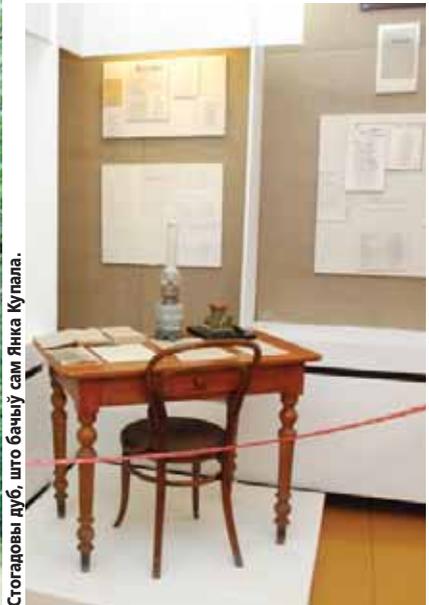
Фотасюжэт нумара

Наведвальнікі музея ў Ляўках.

Стогадовы дуб, што бачыў сам Янка Купала.

Фрагмент мемарыяльнай экспазіцыі.

Дызайнер будучай экспазіцыі — мастак Аляксандр Давідовіч.

Вадзім Дзем'яновіч.

Фрагмент экспазіцыі.

Зямля — наша!

Так што інтрыга — у адсутнасці партнёрскіх стасункаў. Таму і застаецца філіял філіялам. Між тым, у Оршы не жадаюць забывацца на тое, што зямля Ляўкоў па вызначэнні належыць раёну.

нядаўнім свяце маладых паэтаў у Ляўках. Адказаў, што ніхто не запрашаў. Прыехаў у Мінск і пачаў высвятляць у кіраўніка Купалаўскага музея Алены Ляшковіч, якое ж свята там адбылося. Аказалася, і Алену Раманавічу ніхто ў Ляўкі не запрашаў з той нагоды...

Гаворка — ізноў пра мясцовыя ўлады. Ну нельга гэтага рабіць у мемарыяльным запаведніку! Між тым, перад музеем у Ляўках быў усталяваны валун з шыльдай, на якой пазначана: "Тут захоўваецца пасланне пакаленню 2044 года, прынятае ўдзельнікамі Свята Пазэіі ў Ляўках...". "Я не супраць такіх святаў, цудоўна, што яны ладзяцца. Але чаму не сумесна з намі? — кажа кіраўнік Купалаўскага музея. — І ці можна пакадаць пасля іх сляды, што не маюць ніякага дачынення да Купалы і парушаюць аўтэнтыку прылеглай тэрыторыі?! Урэшце, мы аблас-

А непаразуменні працягваюцца. Лес вакол лецішча пераўтвараецца з-за недарэчных чыстак у парк. Лесвіца, што вядзе ад лецішча да Дняпра, аказалася пафарбаванай у дзіўны ружовы колер. Вы скажаце, у філіяла ж кіраўніцтва ёсць, якое цягам рабочага дня ўсё бачыць! Так, загадчык філіяла Тамара Крына — цудоўны спецыяліст. Але жыве на Аршаншчыне. Пытанні яшчэ ёсць?.. Я не назваў бы гэта супрацьстаяннем. Але як выправіць непаразуменні? Дамаяўляцца! Гэта ў ідэале. А ён у нас часта — недасяжны. Крыўдна не за дзяржаву, а за радзіму. Для каго-сьці яна абмяжоўваецца службовымі абавязкамі ў памерах раёна ці вобласці. Але той, хто сапраўды любіць Янку Купалу, які напісаў "Незалежнасць" і "Тутэйшыя", родным домам лічыць усю Беларусь. Ці ж можна яе падзяліць па сферы ўплыў? Так што — толькі канструктыўны дыялог. Хто пачне першым?

Шэўрале? Калі ласка!

Цяпер — пра перспектывы філіяла. Мне шанце на цікавых людзей. У Ляўках пазнаёміўся з дырэктарам фірмы "Тэхнамузей" і старшынёй Музейнага алякунскага савета Вадзімам Дзем'яновічам. Гэта менавіта ён спрычыніўся да стварэння тэхнічных наваротаў у Беларускаму дзяржаўным музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. З гэтай жа любоўю ставіцца і да Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы ды яго філіялаў. Пра сталічнае віртуальнае

рабляць тыя мадэлькі няма патрэбы: выпускае копіі ўсіх магчымых марак даўно і з поспехам адна з расійскіх фірм, з якой Дзем'яновіч наладзіў кантакты яшчэ пад час працы па стварэнні экспазіцыі ў Музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Трэба толькі на тых машынах праставіць па замове родны нумар купалаўскага аўто. Першая сотня-другая аўтасувеніраў пакажа, ці варта камерцыйная гульня маркетынгавых свечак...

Да канца гэтага года будзе распрацавана канцэпцыя экспазіцыі ў Ляўках. Увасабленне яе — справа бліжэйшага часу. Безумоўна, знікне цытата Луначарскага пра Янку Купалу. Я паважаю першага наркама асветы СССР, але не яму сёння ацэньваць жыццё і творчасць асобы, у якой неверагодным чынам спалучаліся Іван Луцэвіч і Янка Купала... Карацей, канцэпцыя экспазіцыі зводзіцца да наступнай высновы: тут будзе адлюстраваны толькі Ляўкоўскі перыяд. Афармленнем будучай выстаўкі зоймецца мастак-дызайнер Аляксандр Давідовіч.

Замест заканчэння

Гэтае заканчэнне прысвечана пачатку, не — працягу развіцця музейнай справы ў Ляўках. Алена Ляшковіч папрасіла назваць імяны ўсіх тых, ад каго залежыць эфектыўнасць апошняй. Вось яны, супрацоўнікі філіяла: Тамара Крына, Аксана Платонава, Святлана Галецкая, Людміла Мяншова, Дзмітрый Акулаў.

Зваротная сувязь: рэплікі і каментарыі

Юрый ІВАНОЎ, загадчык аддзела фотаілюстрацый газеты "Культура":

— А вы ведаеце, што флоксы цвітуць з ліпеня да прымаразкаў? Я тое прачытаў у энцыклапедыі, калі згадаў падзею больш як паўвекавой даўніны. 15 жніўня 1956 года ў Мінску адбылася пахаванне Якуба Коласа. Жалобная працэсія рухалася ад Цэнтральнай плошчы да вуліцы Даўгабродскай, на Вайсковыя могілкі, дзе было вызначана месца апошняга спачыну народнага паэта Беларусі. Уздоўж шэсця па галоўным праспекце Мінска стаялі людзі, якіх было мноства. На скрыжаванні праспекта Сталіна і вуліцы Купалы — на тым месцы, дзе цяпер будынак цырка, — стаяў і васьмнаццацігадовы юнак. Жанчына, мабыць прыезджая, звярнулася да юнака: — Хто?.. Каго пышна хаваюць? — жанчына мела намер перасекчы праспект, але юнак утрымаў яе.

Флоксы паўстагоддзя і восем гадоў таму

— Якуба Коласа хаваюць. Нельга пераходзіць. Пачакайце... — Якуб Колас? А хто гэта? — жанчына відавочна была не мінчанка, а можа быць, і не беларуска. Юнак не адказаў. У руках ён трымаў пышны букет летніх кветак. Густы іх водар, здавалася, плыў над жалобнай працэсіяй, ахутваючы на той паўстагоддзяў людзей, што ў смутку ішлі за гарматным лафетам. Людская стужка працягнулася на сотні метраў... На балконе другога паверха дома на плошчы Перамогі стаяў дзесяцігадовы хлопчык з бацькамі: — Была спёка. Памятаю мора вяноў і кветкі, кветкі... — прыгадвае ён цяпер. Жалобная працэсія павярнула на Даўгабродскую. Там, непадалёк ад нашага дома па праспекце імя Сталіна, стаяў я з сястрой Святланай. — Памятаеш, калі хавалі Якуба Коласа, мы бачылі жалобную працэсію? — спытаў я неяк у сястры. — Да гэтага часу пах флоксаў нагадвае мне той дзень. Іх водар перабіваў усё астатнія пахі...

Васьмнаццацігадовым юнаком быў Ігар Лучанок, а хлопчыкам — Эдуард Зарыцкі. Ігар Міхайлавіч напісаў на вершы Коласа песню "Мой родны кут", у Зарыцкага — цыкл песень на вершы народнага паэта "Край ясназоры". Ён кажа так: — Колас — велічыня, якую ўспрымаеш у сталым веку. Я ставіўся да яго, як да сучасніка. Мае дванаццаць песень, як я лічу, на генетычным узроўні ўспрымаюць салісты Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра Беларусі Наталія Тамела, Юрыі Вашчук, Галіна Грамовіч... — Дзякуючы "Песням" мая песня "Мой родны кут" стала своеасаблівым гімнам. Яе выкананне ў амерыканскім горадзе Нэшвіл зала слухала стоячы. У мінскім метро яе фрагмент гучаў як пазыўныя... — прыгадвае Ігар Лучанок. Мой сябра, прафесар медыцыны, — далёкі ад пазэіі і музыкі. У яго багажы — вынаходніцтвы, якія дапамагаюць чалавецтву. Створаныя ім прэпараты прадаюцца ў аптэках. На маё пытанне,

хто для яго Якуб Колас, ён адказаў сцісла, ды ёміста: — Вершы Коласа — музычныя. А яшчэ сёлета спаўняецца 55 гадоў Дзяржаўнаму літаратурна-мемарыяльнаму музею Якуба Коласа. — Калі ў гэтым доме жыў Колас, то, як казаў яго сын Даніла, гэта была ўскраіна Мінска, а ваўкі прабягалі ля хаты, — распавяла мне дырэктар музея Зінаіда Камароўская. — Мо праз мемарыяльнасць экспанаты дыхаюць гісторыяй. Прыгадваецца мне, як аднойчы Пасол Японіі ў Беларусі зацікавіўся творчасцю Коласа, а тагачасны начальнік аддзела культуры Стаўбцоўшчыны Анатоль Грэкаў суправаджаў яго па краі, дзе нарадзіўся народны паэт... 2014-ты — Год гасціннасці. Музей з гэтай нагоды ды зважаючы на сваю круглую дату праводзіць акцыю пад дэвізам, вядома ж, з Коласавых радкоў: "Мы расчынім вам дзверы гасцінна / І сустрэнем, як родных сваіх, / І на покуль, як быці павінна, / Вас пасадзім, гасцей дарагіх!"...

Што чыталі на kimpress.by ў ліпені?

1. "Глянцавы Макс: вымавіць катэлівае "эскі"...", аўтар — Ганна КІСПІЦЫНА, № 28.
 2. "А бібліятэка будучыні вам не патрэбная?", аўтары — Яўген РАГІН, Юрыі ЧАРНЯКЕВІЧ, Кастусь АНТАНОВІЧ, № 24.
 3. "Рэпліка пра... Элеанору Язерскую", аўтар — Вера САВІНА, № 26.
 4. "Сіла абыдзённіка", аўтар — Зінаіда РАМАНОВІЧ, № 26.
 5. "Што кожны пранёс "Праз усю вайну"...", аўтар — Валерыі ДАЙНЭКА, № 26.
 6. "...Кароль Стах": мюзікл будзе!", аўтар — Надзея БУНЦЭВІЧ, № 25.
 7. "Дваццаць французай пераеха-лі б у Бабруйск...", аўтар — Паліна ПЛАТАВА, № 28.
 8. "А бібліятэка будучыні вам не патрэбная?"-2", аўтары — Марына ПЕТРАШКЕВІЧ, Наталія СВІРЫДА, Віктар МАРЦІНОВІЧ, № 27.
 9. "Песняры" і Чэслаў Нэмэн", аўтар — Сяргей ТРАФІЛАЎ, № 27.
 10. "Кавер-беды кавер-бэндаў", аўтар — Алег КЛІМАЎ, № 25.
- Заставайцеся з намі!

Дзяжурныя па нумары

Праца на імідж у +34

Так атрымалася, што за апошнія тры тыдні мне давалося наведаць ажно чатыры фестывалі, адзін з якіх ладзіўся за мяжой. Пабачыў, што называецца, шмат і стануўчага, і адмоўнага. Дый увогуле "нафестываліўся" так, што... Але ж, як казаў Станіслаў Ежы Лец, "калі вада падступае да горла — дык вышэй галаву!". Таму спынюся, натуральна, на тым добрым, што ўбачыў на гэтых імпрэзах, на тым, што, на мой погляд, варта было б пераняць усім, хто ладзіць падобныя фэсты — рэальныя, рэгіянальныя ці рэспубліканскія — на Беларусі.

ТЭКСТ

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ,
аглядальнік газеты "Культура"

Пачну, як гэта ні дзіўна, з рэкламы. Зразумела, сёння многія арганізатары рупяцца пра тое, каб паведаміць пра свой унікальны (?) фэст як мага большай колькасці журналістаў, размяшчаюць аб'явы ў Інтэрнэце, у СМІ. Але... Зыходзячы з вопыту тых імпрэз, дзе давалася пабываць, інфармацыю пра будучае мерапрыемства варта друкаваць на старонках газет і ў Сеціве яшчэ задоўга да пачатку самой падзеі. Можна ды нават трэба інтрыгаваць чытачоў навінкамі фестывалю, заклікаць да ўдзелу ў будучых конкурсах ды майстар-класах, знаёміць з праграмай фэсту, зменаў і ёй і гэтак далей.

Безумоўным плюсам для арганізатараў будзе не толькі праца са СМІ, але і выкарыстанне сацыяльных сетак. Стварыўшы ў іх адпаведныя суполкі, можна час ад часу закідаць туды інфармацыю пра жыллёвыя ўмовы, пра тое, як лягчэй дабрацца да месца, пра тое, колькі будзе каштаваць харчаванне ў бліжэйшых рэстаранах... Усё гэта не толькі паспрыяе таму, што пра дату фэсту будуць заўсёды памятаць, але і пераканае патэнцыйнага наведвальніка, што, прыехаўшы на свята, ён без асаблівых перашкод зможа там і пераначаваць, і перакучыць, і адпачыць. А гэта, паверце, дарагога каштуе ў выбары месца.

Акрамя гэтага, варта абавязкова парупіцца пра транспарт. Тыя ж расклады цягнікоў, маршрутак, электрычак, аўтобусаў можна размяшчаць таксама ў сацыяльных сетках, абмяркоўваць найлепшыя варыянты даезду турыстаў асабістым транспартам, прапаноўваць гасцям аб'ядноўвацца і прыязджаць разам з тымі, хто мае вольнае месца ў аўтамабілі. Да таго ж, можна арганізаваць дастаўку гасцей з аўтавакзала ці аўтастанцыі з дапамогай міні-вэнаў ці невялікіх аўтобусаў. Балазе транспартныя арганізацыі Беларусі прадастаўляюць падобныя паслугі сёння для ўсіх ахвотных. А гэта — той знак павягі да турыстаў, які яны абавязкова ацэняць. Бо, што ні кажы, а сямейным людзям дабрацца "на сваіх дваіх" да месца, дзе праходзіць фестываль, наўрад ці даспадобы.

Сустрэўшыся з непадрыхтаванасцю арганізатараў ці нястачай чагосьці неабходнага, турыст на наступны фестываль ужо не завітае, колькі ні раскажы яму пра ўнікальны фэст...

Яшчэ на падобных імпрэзах варта абавязкова прадугледзець інтэрактыўнасць, ці, прасцей кажучы, узаемадзеянне з гледачамі. Майстар-класы з прыцягненнем турыстаў да ганчарнага круга або ткацкага станка, амберкаванне лекцыі ці праблемных пытанняў з дапамогай "мазгавага штурму" альбо з колам зацікаўленых гасцей, паходы ў наваколле за лекавымі раслінамі ці дзеля знаёмства з гісторыка-культурнай спадчынай таго або іншага мястэчка ці вёскі — усё гэта спрыяе таму, што добрыя ўражанні ад фестывалю застануцца ў памяці на доўга.

Супрацоўніцтва з турыстычнымі фірмамі — асобная тэма. Скажу толькі, што калі парупіцца пра ўнясенне свайго фестывалю ў адпаведныя планы турфірм хаця б за паўгода да імпрэзы, дык на апошнюю завітае шмат гасцей. Прычым не толькі з Беларусі. Але ж тады паўстаюць пытанні рассялення турыстаў, стварэння месцаў для адпачынку, вольных аўтастаянак для транспарту, гандлёвых кропак, якіх павінна хапаць на ўсіх ахвотных... Стаяць у чэргах у трыццаціградусную спёку, як давалося мне пад час тых, наведаных мной, фестывалю, не так ужо і прыемна...

Таму, рэкламуючы тое або іншае мерапрыемства, варта прыгадаваць і гэтыя, на першы погляд, не зусім значныя пытанні. Бо зразумела, што сустрэўшыся з непадрыхтаванасцю арганізатараў ці нястачай чагосьці неабходнага, турыст на наступны фестываль ужо не завітае, колькі ні раскажы яму пра ўнікальны ды адмысловы фэст у сацсетках ды газетах. Нездарма кажучы, што працаваць на імідж можна дзясяткі гадоў, а страціць яго цалкам магчыма і за адну хвіліну...

На старонках 12 і 14 чытайце тэксты
пра такія фестывалі, дзе арганізатары
пастараліся ўлічыць усе патрэбы турыстаў.

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара.

Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77,

альбо на электронную скрыню kultura@tut.by,

тэлефануйце ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97,**абмяркоўвайце** на**facebook.com/kimpressby, vk.com/kimpressby,****twitter.com/kimpressby****odnoklassniki.ru/group/52156879339702**

Разнастайныя фестывальныя праекты, вулічныя імпрэзы, канцэрты ў рамках шматлікіх дзён культуры ды іншыя бясплатныя мерапрыемствы адбываюцца ў нас усё часцей. А ці атрымліваюць яны адпаведную рэкламу? Як увогуле распаўсюджваецца інфармацыя на тэму "Што, дзе, калі?"

Надзея БУНЦЭВІЧ

"Дні..." без дыялога

На жаль, здараецца, некаторыя выступленні праходзяць, так бы мовіць, "у вакууме". Бывае і так, што зала — запоўнена. Але кім? І ці можна падлічыць ККД — каэфіцыент карыснага дзеяння — тых жа Дзён культуры, на якія выдаткоўваюцца немалыя дзяржаўныя сродкі?

Не хвалюцца, ніхто не збіраецца аспрэчваць неабходнасць і практычную карыснасць абменных працэсаў у культуры. Навукоўцы даўно ўжо ўвялі такія глабальны

абвесткі былі паўсюль. Удамым маркетынгамым ходам стала б сумяшчэнне дзвюх рэкламных кампаній у адну.

Урэшце, мо перад намі той прыклад, калі ўсё "спісваецца" на лета ды перыяд адпачынкаў. Але ж можна паглядзець на сітуацыю і з іншага боку. Летам падобных падзей не так і шмат. Таму аматары мастацкіх цікавостак і культурнага баўлення часта адчуваюць сапраўдны голад. Для іх у такіх умовах любое мерапрыемства — на вагу золата. Дык чаму ж не скарыстоўваюцца магчымасці?

Яшчэ адзін бок медалю — уласна наведвальнікі падобных "закрытых" мерапрыемстваў. Наконт "закрытасці" я не памылілася. Пры ўсёй быццам бы "агульнадаступнасці" (за білеты грошай не бяруць) многія канцэрты застаюцца недасягальнымі для шырокай публікі і тых, хто мог бы імі зацікавіцца, ды, на жаль, не належыць да той "масавай аўдыторыі", сярод якой распаўсюджваюць запрашальнікі. Гледачамі Дзён культуры становяцца найперш прадстаўнікі пэўнай дыяспары — іншымі словамі, той, хто і без таго з'яўляецца носьбітам дадзенай

длоўскай тэатр музыкальнай камедыі. Яго дырэктар ды іншыя супрацоўнікі разгарнулі такую піяр-кампанію, што ёй можна было толькі пазайздрысціць — і, адпаведна, павучыцца, як нешта падобнае зрабіць і самім. Праект ладзіўся на камерцыйнай аснове, арганізатары былі зацікаўлены ў прытоку як мага большай колькасці гледачоў і рабілі для гэтага ўсё магчымае. Калі ж пазней адбыліся гастролі Калужскага драматычнага тэатра, прычым у рамках Дзён культуры, дык госці скардзіліся, што рэкламы, маўляў, малавата. Але ж якой менавіта рэкламы? Перад пачаткам першага спектакля, які лічыўся адкрыццём Дзён культуры, у фая былі і відэаэкран, і безліч турыстычнай літаратуры ды іншай прома-прадукцыі, што распаўсюджвалася бясплатна. А вось самі гастролі, прычым даволі працяглыя, мелі толькі сціплыя афішы — і ніякага піяру. Бо курывавалі гэты прыезд адразу некалькі "гаспадароў". І, паводле прыказкі, у сямі нянек дзіця неагледжанае.

Як тут не узгадаць знакамітыя "Рускія сезоны ў Парыжы", што праводзіліся геніяльным Сяргеем

Уваход — вольны! Ад гледачоў?..

Чаму Дні культуры — не заўжды "дыялог культур"?

і ўсеабдымны тэрмін, як "дыялог культур", даказаўшы, што мастацтва і грамадства без такога дыялога развівацца папросту не могуць. Дні культуры адной краіны ў іншай, здавалася б, акурат і могуць служыць адным з найярчэйшых прыкладаў падобнага дыялога. Але што атрымліваецца на справе?

Возьмем самы, што называецца, свежы прыклад — Дні культуры Туркменістана ў Беларусі. Звонку — поўны поспех: выстаўка, "круглы стол", два канцэрты, прычым адзін — у Мінску, другі — у Бабруйску. Але адкуль публіка, зацікаўленая ў гэтых мерапрыемствах, магла пра іх дазнацца? Звольнага — са стужкі навін БелТА. І не напярэдадні, а калі палова паказаў ужо адбылася. Нават на сайце Міністэрства культуры Беларусі, якое і было адным з галоўных арганізатараў прыезду гасцей, інфармацыі — аніякай. А вось аб продажы туркменскіх вырабаў з бавоўны, што ладзіўся ў тыя ж дні,

нацыянальнай культуры. Ні ў якім разе не хачу іх пакрыўдзіць, ды і не л'яга, вядома, пазбаўляць іх гэтых сувязей з радзімай. Але пры чым тут згаданы "дыялог"? І ці можна падобныя мерапрыемствы з гонарам называць, як мы гэта робім цяпер, папулярна-нацыянальнай культуры ў замежжы і, тым больш, прарывам у сусветную прастору?

Праўда, здараецца, што запрашальнікі распаўсюджваюцца яшчэ і па буйных устаноўках. Гэта бывае, калі публікі патрабуецца больш і канцэрт разлічаны на шырокую аўдыторыю. А калі ўсе білеты распаўсюджаны (не важна, па якіх каналах), дык навошта, маўляў, афішы ці якая іншая інфармацыя?..

Ад Калугі да Парыжа

Урэшце рэшт, усё залежыць нават не ад прымаючага боку, а ад саміх гасцей. Узгадаю, як год таму прыязжаў да нас на гастролі Сяр-

Дзюгелевым стагоддзе таму! У тым праекце разам зліліся і камерцыйная аснова, і жаданне скарыць Еўропу выбітнай рускай культурай. Фінансава спраўдзіліся не ўсе паездкі. Але хто падлічыў неацэнны і далёка не "сезонны" ўнёсак "...Сезонаў" у расійскую ды шматлікія еўрапейскія культуры, цэнтрам якіх на той момант быў Парыж? Для абодвух бакоў гэта быў моцны штуршок да далейшых мастацкіх ноў-хаў, народжаны менавіта дыялогам культур, а не настальгіяй эмігрантаў розных пакаленняў па родных мясцінах.

Дзюгелеўскі вопыт, падобна на тое, можа быць карысны і цяперашнім прадзюсарам. Бо, на жаль, сучасныя гастрольныя туры ў сваёй большасці падзяляюцца на дзве катэгорыі. Першая — танныя антрэпрызы, амаль цалкам расійскага паходжання, якія не толькі не спрыяюць далейшаму развіццю той культуры, што іх

■ У ТЭМУ

— Пляцоўка вулічных музыкантаў, — паведаміла намеснік начальніка галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Мінгарвыканкама — прэс-сакратар Ірына НЕМАВА, — існуе каля Ратушы, дакладней, на плошчы Свабоды — ля Канцэртнай залы "Верхні горад".

Там у межах музыкальна-турыстычнага сезона праходзіць Форум вулічных тэатраў, у якім удзельнічаюць і музыканты. Для гэтага яны павінны па электроннай пошце адправіць заяўку, дзе патрэбна ўказаць свае кантакты, прыкладзі рэпертуар і запісы. Інфармацыя пра

Дык за кім рэклама?

гэта з'явілася на сайце Мінгарвыканкама 18 ліпеня, і кожны ахвотны можа азнаёміцца з ёй больш падрабязна ды прыняць удзел у Форуме.

— 3 многімі калектывамі мы супрацоўнічалі і раней, — працягвае адміністратар — каардынатар праекта Уладзіслаў ПІНЧУК. — Але пасля таго, як аб'ява была змешчана ў Інтэрнэце, да нас пачалі паступаць і іншыя заяўкі. Літаральна з кожным днём іх становіцца ўсё больш, і гэта не можа не радаваць. Дадамо, што ў вулічных выступленнях удзельнічае ўсё больш прафесіяналаў, якія ствараюць адпаведную мастацкую планку ўсяму Форуму. Часта нават сама наяўнасць якаснай прома-прадукцыі, якую нам дасылаюць, сведчыць пра сур'ёзны прафесійны падыход да сваёй справы.

Пляцоўка будзе працаваць да верасня, закрыццё Форуму вулічных тэатраў пройдзе пад час святкавання Дня горада. У наступным годзе такая форма выступленняў працягнецца — прыблізна з пачатку ці сярэдзіны мая. Дзякуючы гэтаму праекту плошча Свабоды і прылеглая тэрыторыя становяцца пешаходнай зонай. Уезд туды і без таго абмежаваны, а па выхадных і ўвогуле перакрываецца. У будучыні плануем ахапіць большую гарадскую прастору — найперш, спускаючы ўніз да Нямігі. Там знаходзяцца невялікія рэстаранчыкі, кавярні, іх будзе станавіцца ўсё больш. Адпаведна, павінна пашырыцца і музыкальна-тэатральная турыстычная зона...

■ Каментарый з нагоды

— **Рэклама Дзён культуры, як і само іх напайненне канкрэтнымі мерапрыемствамі, — пракаментавала сітуацыю начальнік аддзела міжнародных сувязей Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Вікторыя РАТАБЫЛЬСКАЯ, — ажыццяўляецца па дамоўленасці бакоў, таму падыход тут строга індывідуальны. Часам бываюць пэўныя пажаданні, якія, у меру магчымасцей, імкнёмся выканаць.**

Дык за кім рэклама?

Наш аддзел займаецца, у першую чаргу, правядзеннем Дзён культуры Беларусі ў замежжы. Калі ж, наадварот, прыязджаюць да нас, то актыўна падключаецца ўпраўленне мастацтваў. Вядома, усе такія прэзентацыі носяць абменны характар: мы — да іх, яны — да нас. Таму, у любым выпадку, трэба захоўваць парытэт. Ён прадугледжвае абавязковае выкананне такіх асноўных пазіцый, як, да прыкладу, колькасць удзельнікаў: колькі іх было з аднаго боку, столькі ж павінна быць і з другога.

Увогуле, галоўнымі арганізатарамі Дзён культуры заўсёды выступаюць чатыры дзяржаўныя інстанцыі: міністэрствы культуры абедзвюх краін і пасольствы адной краіны ў другой. Зноў-такі, размеркаванне абавязкаў паміж імі таксама бывае індывідуальным — усё залежыць ад кожнага канкрэтнага мерапрыемства. Дзесьці ёсць свае напрацоўкі, дзесьці — вялікая дыяспара, якая, здараецца, можа дапамагаць нават фінансава. У тым жа Казахстане, да прыкладу, ёсць свае спонсары, якія шчодро фінансуюць такія мерапрыемствы.

Канцэрты, выстаўкі ды іншыя імпрэзы ў рамках Дзён культуры бываюць, у асноўным, бясплатнымі для наведвальнікаў. Запрашалнікі на мерапрыемствы звычайна распраўджваюць пасольства. У першую чаргу імі забяспечваюцца прадстаўнікі дзяспары. Здараецца, Дні культуры складаюцца ўсяго з аднаго канцэрта. Калі ж мерапрыемстваў некалькі, дык і праходзяць яны, канешне ж, больш гучна, з большым розгаласам. Імкнемся шукаць розныя формы, выкарыстоўваць усе магчымасці. Таму часам пад агульную назву Дзён культуры ўдаецца падключыць і іншыя запланаваныя мерапрыемствы, у тым ліку камерцыйнага характару. Апошнімі звычайна бываюць гастролі зорак, часцей — эстрадных. У такіх выпадках, зразумела, рэклама выходзіць на больш высокі ўзровень. Але ўсё роўна не выключаны выпадкі, калі і расцяжкі па цэнтры горада былі, і афішы, а той або іншы чалавек іх проста не заўважыў. І пачынае скардзіцца: маўляў, як жа так, я не змог патрапіць, а так хацеў!

Лета звычайна — сезон неактыўны, большасць гараджан выбіраюць летнікі, адпачынак на ўлонні прыроды, іншыя паездкі. Мы гэта таксама ўлічваем, калі вядзём перамовы, але з Туркменістанам па датах склалася менавіта так. Каб пашырыць кола публікі, пачалі праводзіць некаторыя канцэрты не толькі ў сталіцы, але і за яе межамі. Так, Дні культуры Венгрыі ахапілі яшчэ і Маладзечна, Дні культуры Туркменістана — Бабруйск. Бывае, да гэтага падштурхоўваюць самі абставіны. Да прыкладу, прамыя авіярэісы па неабходным маршруце бываюць не штодзень — у гэтай аказваецца вольны час. Чаму б яго не скарыстаць з выгодай для абодвух бакоў? У іншых гарадах бывае не так многа падобных мерапрыемстваў, як у Мінску, і гледачы вельмі гораха рэагуюць за такіх выступленняў. Таму рэгіёны самі зацікаўлены ў тым, каб у іх адбывалася штосьці падобнае. У такіх выпадках да рэкламы і распаўсюджвання білетаў далучаюцца мясцовыя ўлады, кіраўніцтва тых канцэртна-тэатральных пляцовак, дзе адбываюцца паказы. Гэтая практыка добра сябе зарэкамендавала, мы атрымлівалі шмат удзячных водгукіў.

Так што імкнёмся выкарыстоўваць усе магчымасці. Пашыраецца і геаграфія. Што ж да бліжэйшых мерапрыемстваў, дык на пачатку верасня Дні культуры нашай краіны пройдуць у Шры-Ланка...

прымае-спажывае, але і, наадварот, падрываюць яе глыбінныя асновы спакаты лёгкага поспеху. Другая катэгорыя гастролей — згаданыя Дні культуры і іншыя мерапрыемствы абменнага характару, што аплачваюцца з дзяржаўнай кішэнні (іншымі словамі, за кошт падаткаплацельшчыкаў). Каб мець большы плён, яны павінны супраджацца большай рэкламай ці хаця б агульнадаступнай інфармацыяй, што-дзе-калі мае адбыцца. Такія інфармацыя павінна распаўсюджвацца найперш па творчых установах, уключаючы не толькі навучальныя. Хай будучы і запрашалнікі — для V.I.P. персон. А нароўні з імі — і магчымасць вольнага ўваходу для ўсіх ахвотных.

Склад і расклад чытаць "па складах"

Яшчэ адна вельмі важная дэталі такіх паездак — уласна склад дэлегацыі. Па сённяшніх мерках, галоўным у ім з'яўляецца колькасць паказчык. А як жа з якасным? Прафесіяналізм удзельнікаў не выклікае ніякага сумневу: на такіх гастролі дасылаюць папраўдзе лепшых салістаў і калектывы, якія могуць годна прэзентаваць нацыянальную культуру. Але чаму б не скарыстаць і ранейшы досвед, назапашаны ў савецкія часы? Тады былі вельмі распаўсюджаны разнастайныя творчыя паездкі па саюзных рэспубліках, вынікам якіх становілі-

ся новыя мастацкія творы, натхнёныя тымі падарожжамі: новымі мясцінамі, знаёмствам з творчымі людзьмі і, найперш, з калегамі. Творчыя сувязі, што нараджаліся ў час такіх абменаў-дыялогаў, і дагэтуль падтрымліваюцца старэйшым пакаленнем. Малодшае, у меру сіл і сваіх фінансавых магчымасцей, таксама імкнецца наладжваць падобныя кантакты. Чаму ж не даць да прыватных ініцыятыў яшчэ і дзяржаўныя? Ці ўсе баяцца "ўцэчкі-ўцэкаў" талентаў? Дык тыя, калі захочуць, і без гэтага ўцякуць (і ўцякаюць, што там казаць). Грошай дадатковых шкада? Але далучэнне да дэлегацыі некалькіх творчых асоб (асабліва на фоне вялізных калектываў) — не такія ўжо і вялікія грошы. Даходзіць да смешнага: новы твор кампазітара — вязуць, на аўтара — вядома, забываюцца. Што ўжо тут казаць пра журналістаў ды крытыкаў... На іх "забываюцца" ў першую чаргу: маўляў, мы вярнемся і ўсё раскажам. Навошта ўласныя ўражанні? Пішыце са слоў, як усё было "крута".

Але ж, паўтаруся, ёсць і прыватныя паездкі. Па ўласным вопыце ведаю: кожны папраўдзе творчы чалавек імкнецца выкарыстаць любую магчымасць для пашырэння прафесійных ведаў ды мастацкіх уражанняў. Куды б я ні накіроўвалася, яшчэ дома, праз Інтэрнэт, пачынаю з вывучэння тамтэйшых музеяў-выставак-канцэртаў-спектакляў ды іншых імпрэз, што прыпа-

даюць на час майго знаходжання ў іншым горадзе ці краіне. Уяўленне пра тое, што "капіталістычная" культура разлічана адно на заможных грамадзян, — не больш як міф. Бо ёсць і дні вольнага наведвання музеяў, і ўвогуле бясплатныя экспазіцыі (найперш, тыя, што знаёмяць з нацыянальнай культурай), і рэгулярныя канцэрты ў касцёлах, шматлікія вулічныя імпрэзы, фестывалі, прычым зусім не "самаробкі", а вельмі высокага прафесійнага ўзроўню.

Абсалютна ўсё вышэйпералічанае — з магутнай інфармацыйнай падтрымкай. Мала таго, што афішы літаральна на кожным слупе, дык яшчэ і флаеры ў турыстычных зонах раздаюць — так "заманьваюць" гледача, што і не збіраўся, а пойдзеш. Можа, яшчэ і таму, што культурных кропак — безліч? І паміж імі — канкурэнцыя? Але і там, дзе яе асабліва няма, інфармацыя пра культурныя падзеі, якія маюць адбыцца, — абсалютна дакладная. Можа, справа ў заходняй пунктуальнасці, імя якой — таксама культура? На той жа плошчы ля ратушы Вільнюса, дзе кожны выхадныя праходзіць які-небудзь фестываль, заўсёды вісіць лісток з раскладам, хто і калі выступае. І, што самае для нас "неверагоднае", а для іх — звычайнае, усё — спаўняецца. Літаральна хвіліна ў хвіліну, без затрымак і не менш прыкрых "апырджванняў" графіка, нязручных і для публікі, і для артыстаў.

У нас штосьці падобнае яшчэ толькі пачынаецца. Часам — гучна, як тыя ж форумы вулічных тэатраў. Але з дакладным раскладам усё пакуль складаней. На сайце Мінгарвыканкама можна знайсці аб'яву: запрашэнне вулічных музыкантаў да супрацоўніцтва. Два тыдні таму паведамленне заканчвалася інфармацыяй пра бліжэйшыя імпрэзы. Маўляў, апоўдні 2 жніўня ля Ратушы пройдзе тэатралізаванае прадстаўленне "Жаніцьба караля", якое ўтрымлівае музычна-танцавальную праграму і рыцарскае спаборніцтва. А пасля — жывыя статуі а-ля Еўропа. На тыя выхадныя, калі матэрыял рыхтаваўся да друку, раскладу выступленняў не было.

Можа, у гэтым і ёсць "непрадказальнасць" славянскай душы? Бо калі напярэдадні выступлення (што называецца, за пяць хвілін да пачатку) інфармацыя і з'явіцца, дык хто яе знойдзе? А пра тое, каб на самой плошчы былі хоць якія афішы, і гаворкі няма. Хаця пры цяперашніх магчымасцях не патрэбна ніякая друкарня — усё можна вырабіць, не адыходзячы ад камп'ютара ды прынтара.

Гэтак жа бракуе інфармацыі ў час рэгіянальных святаў і фестывалей, пра што неаднаразова даводзілася "даводзіць" арганізатарам — вядома, да іх незадаволенасці. Часам рэклама робіцца, але — бяздрасная, якая не ўлічвае, каго можа зацікавіць дадзенае мерапрыемства. Бывае і так, што інфармацыя быццам і ёсць, а насамрэч яе — няма. Ці ж можна назваць, да прыкладу, рэкламай канцэрта скупыя звесткі пра яго? Нешта накшталт такога паведамлення: адбудзецца выступленне аматарскіх калектываў. Якіх? У якім парадку? У колькі дакладна? Маўляў, як пойдзе — так пойдзе. А ці пойдзе на гэта глядач? Ці, можа, усё разлічана на выпадковых мінакоў ды родных-знаёмых тых, хто выступае? Але часам артысты не ведаюць, калі ж выйдуць на сцэну...

Культура правядзення разнастайных імпрэз з вольным уваходам не прыйдзе, натуральна, сама па сабе. Добра ўжо тое, што такія святы ладзяцца. Але пакутліва-цярпліва чакаць, пакуль усё складзецца само сабой, — таксама не выйсе. Тым больш, што для "акультурвання" патрабуецца не так ужо і шмат...

На маю думку...

Я запрасіць хачу на танец...

Харэаграфія можа дэманстраваць самыя розныя чалавечыя эмоцыі, выкарыстоўваць самыя неверагодныя фарбы. Але ж ці мае гэты від мастацтва адпаведную папулярнасць?

Юлія ЧУРКО,
доктар мастацтвазнаўства, прафесар:

Т Э К С Т

Акрамя класікі з "Лебядзіным возерам", якое незалежна ад якасці ўвааблення збірае аншлагі, існуе безліч іншых напрамкаў, відаў і падвідаў. Знакаміты "Тодэс", які для многіх стаў сімвалам сучаснасці, прадстаўляе звышэнергічных мужчын і напорыстых, агрэсіўных жанчын. Выканаўцы японскага буюто, наадварот, падобныя да спячых самнамбул ці прышэльцаў з іншых сусветаў. Спартыўна-бальныя праграмы напоўнены элегантнасцю і адначасова страсны. Стрып-дансы прасякнуты адкрытай, непрыхаванай эротыкай (дадамо, што сэксуальныя прыцягальнасць, у лепшым сэнсе слова, у той або іншай ступені ўвогуле ўласціва харэаграфіі як віду мастацтваў: той жа вальс, які сёння стаў ледзь не знакавым узнёслам, цнатлівай рамантыкай, калісьці ўспрымаўся як праяўленне "ўпадку нораваў"). А якія разнастайныя паводле тэматыкі ды пластычных сродкаў эстрадныя нумары!

Існуюць яшчэ і так званыя іншыя танцы, што сфарміраваліся пад уздзеяннем мадэрна і ствараюць далёка не заўсёды ідэальныя вобразы. Яны распавядаюць пра цяжкасці адаптацыі чалавека да цяперашніх рэалій, пра яго складаны ўнутраны свет, пачуццё раз'яднанасці, што ўзнікае ў "на-тоўпе самотнікаў". У постсавецкі час на нашай тэрыторыі атрымалі вядомасць такія калектывы, якія працуюць у гэтай сферы, як гродзенскі "ТАД" на чале з таленавітым Дзмітрыем Куракулавым, "D.O.Z.SK.I.", ансамбль кафедры харэаграфіі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў (кіраўнік — загадчык кафедры Святлана Гуткоўская), а таксама іншыя гурты ў Мінску, Віцебску, Гомелі, Гродне. Многія з іх заявілі пра сябе на Міжнародным фестывалі сучаснай харэаграфіі ў Віцебску (IFMC), адным з самых прэстыжных у СНД.

Усё большае распаўсюджванне атрымлівае і хіп-хоп-культура, "вулічныя танцы", тэхнічна бліскучыя спаборніцтвы каманд, якія выконваюць складаныя, яшчэ нядаўна дзіўнаватыя рухі брэйка, попінга, локінга і іншых пластычных навінак. Многія з іх перайшлі ў кліпы, кіно, тэатры, разнастайныя школы, навучальныя цэнтры.

Сапраўды, формы танца сталі значна больш разнастайнымі. А ці павысілася цікавасць да гэтага віду мастацтва? Ці мае ён адпаведную папулярнасць?

Новую хвалю развіцця перажывае фальклор. Парадны партрэт народа ў пластыцы малюецца на канцэртах Дзяржаўнага ансамбля танца Рэспублікі Беларусь. Адраджаецца прага да фольк-вечарынак, старадаўніх побытавых скокаў. Міксты народнай творчасці з сонтапары дапсе працягвае рабіць Ларыса Сімаковіч — кампазітар, спявачка, танцоўшчыца. Яна адной з першых дзёрзка змяшала архаіку з ультрасучасным мастацтвам. Трагічнае светаўспрыманне такіх яе пастановак, як "Інтуіцыя міфа", "Эўтаназія", здавалася б, ішло насуперак бескампраміснай, сонечнай фальклорнай душы, якая не ведае драматычных зломаў. Магчыма, такі паварот быў навеяны катастрофай на Чарнобыльскай АЭС і ў чарговы раз даводзіў, што час існуе не толькі гарызантальна, але і вертыкальна.

Сапраўды, формы танца сталі значна больш разнастайнымі. А ці павысілася цікавасць да гэтага віду мастацтва? Увагу моладзі, якая заўсёды прагне новага, прыцягнулі сёння сайты і блогі Інтэрнэту, камп'ютарныя гульні, спорт з яго масавымі бальшчыкамі футбола і хакея. Пры ўсёй хуткасці распаўсюджвання інфармацыі, мы самі сталі куды менш рухавыя. А між тым, пластыка не толькі выратоўвае ад гіпадынаміі, але і разнявольвае — як цела, так і душу. Танцам, рухамі, жэстамі чалавек часам можа выказаць куды больш, чым словамі. Харэаграфія — у любых яе праявах — фарміруе асобу, індывідуальнасць ды адначасова выходзіць пачуццё партнёрства, уменне "слухаць і чуць" суразмоўцу. Дык давайце танчыць — у любым бліжкім для вас стылі!..

ФОТОФАКТ

3 мінскіх вышынь

У адным з нумароў мы плануем прадставіць здымкі Мінска 1980-х з адной з высотак горада. Пакуль жа анансую публікацыю гэтым кадрам, дзе можна разгледзець аўтастанцыю на месцы сённяшняй станцыі метро "Няміга" і, адпаведна, колішняга замчышча, а таксама толькі што адрэстаўраванае Траецкае прадмесце. / **Фота Цімафея ІЗОТАВА**

— Мае бацькі — не музыканты, але нейкія музычныя гены, відаць, былі ўва мне закладзены, — кажа Ігар. — У дзяцінстве я цягнуўся да бацькоўскага баяна, які цяпер у нас перадаецца з пакалення ў пакаленне: калісьці на ім граў бацька, потым я, а зараз спрабуюць мае сыны. Напэўна, мая музычнасць была заўважана бацькамі. І, калі трэба было ісці ў школу, мяне аддалі ў спецклас з музычным і харэаграфічным ухілам.

— А калі ў вас адкрыўся голас? Бо вы ж скончылі музычнае вучылішча ў сваім родным Брэсце па класе баяна!

— У музычнай школе. А скончыў яе ў Манголіі, дзе бацькі працавалі па кантракце. Мы пражылі там пяць гадоў. Памятаю як зараз фотаздымак нашага школьнага хору: сем дзяўчат і я сярод іх адзіны хлопчык — зусім як у вядомай песні! Настаўнікі ўвесь час змяняліся: адны з'язджалі, бо заканчвалі кантракт, другія, наадварот, прыязджалі. Таму ў мяне было мноства педагогаў і па спецыяльнасці, і па сальфеджыа. Але хор мне заўсёды падабаўся. Я спяваў разам з дзяўчынкамі ў гэтым хоры, мы рыхтавалі праграмы і справаздачныя канцэрты напрыканцы года. Напэўна, ўжо тады голас пачаў неяк "прабівацца". Але сур'ёзна я пачаў займацца вакалам у музычным каледжы, праўда, спачатку — у форме факультатыву.

Мне пашчасціла з педагогам па асноўнай спецыяльнасці: я вучыўся па класе баяна ў цудоўнага выкладчыка Віктара Фіяфанавіча Шыманоўскага, які ўкладваў у сваіх вучняў душу і сэрца. Але ў мяне вызначыліся пэўныя вакальныя здольнасці, і я стаў больш грунтоўна займацца спевамі. Паралельна спяваў у царкоўным хоры Мікалаеўскага храма ў Брэсце. Спачатку мяне ўзялі на клірас, а потым перавялі ў асноўны хор, так званы змяшаны. Мы з гэтым хорам, дарэчы, шмат гастролявалі, — у асноўным, у Германіі. Там няшмат праваслаўных храмаў, але мы спявалі службы, ды і папросту выступалі на канцэртах. Жылі па сем'ях. Нам, пятнаццацігадовым юнакам, гэта было вельмі цікава: свет паглядзець, чамусьці павучыцца. І ў гэтым хоры я спяваў практычна да ад'езду ў Мінск. А вышальную ролю ў выбары спецыяльнасці адыграў мой педагог Сяргей Панасюк, які займаўся са мной вакалам на апошніх гадах навучання ў каледжы. Ён параіў мне праслухацца на падрыхтоўчае аддзяленне вакальнага факультэта Акадэміі музыкі.

— У Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі вы трапілі ў клас выдатнага спевака і педагога Міхаіла Жылюка. Што з'яўляецца асноўным у яго выкладчыцкай працы?

— Ён ніколі нічога не навязвае, а імкнецца раскрыць асабісты патэнцыял кожнага вакаліста. Гэта — майстар, які дасягае выніку сваім досведам, сваім прыкладам. Міхаіл Аляксандравіч — добры псіхолаг, умее правільна настроіць перад выступленнем, каб студэнт перад выходам на сцэну адчуваў свабоду, задавальненне ад спеваў, а не прыгнечанасць ды страх. Я прыехаў у сталіцу і апынуўся сам-насам у чужым горадзе. А педагог быў чалавекам, з кім можна было паразмаўляць на любую тэму, атрымаць параду, дапамогу...

— Кансерваторыя профільна рыхтуе акадэмічных спевакоў. Але так склалася ў вашым жыцці, што вы абралі для сябе эстраду. Чаму?

Дзесяць гадоў плённай працы на прафесійнай сцэне, прызнанне гледачоў і павага з боку калег-прафесіяналаў — такі паслужны спіс мае саліст Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра Беларусі імя Іосіфа Жыновіча, лаўрэат міжнародных конкурсаў Ігар ЗАДАРОЖНЫ. У яго асабе наша эстрада набыла прадаўжальніка выканальніцкіх традыцый, закладзеных некалі незабыўнымі спевакамі Эдуардам Міцудлем, Віктарам Вуячычам, Анатолем Падгайскім, Яраславам Еўдакімавым... І справа не толькі ў тым, што Ігар мае такі ж моцны ды тэмбральна багаты барытон — голас, які цяпер так рэдка сустрапляецца сярод эстрадных спевакоў. Задарожны валодае высокай выканальніцкай культурай. У ім ёсць харызма, што праяўляецца ў выдатных манерах, у патрабавальным гусце да сцэнічных паводзін і рэпертуару, у тым выключным арыстакратызме, які беспамылкова адчуваецца ў маім героі адразу ж. А Ігар Задарожны яшчэ і кампазітар, музыкант-мультиінструменталіст (скажам, адзіны ў рэспубліцы грае на хрустальных бакалах), ён валодае цыркавымі рамёствамі, выдатна танчыць і нават адбівае стэп. Словам, у мастацтве — чалавек невыпадковы. Але менавіта ў вакальную прафесію прышоў не адразу.

Акадэміст,

які спявае эстраду

**Амаль усе "мульти-"
Ігара Задарожнага**

— Вы правільна сказалі: менавіта "так склалася". Сапраўды, цяпер я, у асноўным, спяваю эстраду: магчыма, таму, што гэта больш запатрабавана, а магчыма, таму, што гэта звязана з маёй працай у аркестры Жыновіча. Хаця ў маім рэпертуары шмат арыя з опер ды аперэт, класічных рамансаў. І, калі будзе неабходнасць і магчымасць выконваць акадэмічныя творы, я думаю, што з гэтым спраўлюся не горш, чым майстры опернай сцэны.

— І ўсё ж вернемся да вашай працы на эстрадзе. Вы аддаеце перавагу стылю рэтра. Вашы куміры — выдатныя спевакі мінулых гадоў Валерыі Абадзінскі, Эдуард Хіль, Муслім Магамаеў. Чым яны блізкія вам як выканаўцы?

— Напэўна, акадэмічнай манерай спеваў у эстраднай песні, культурай выканання. Гэта мяне вельмі прываблівае.

— Ігар, вы штогод выступаеце на сцэне Белдзяржфілармоніі з сольнымі канцэртамі, і праграмы з вашым удзелам збіраюць поўныя залы. Вас ведаюць, нягледзячы на тое, што на тэлефіры запрашаюць нячаста. І ўсё ж, ці ведаеце вы, хто ваша публіка?

— У асноўным, гэта людзі сярэдняга веку і больш сталае пакаленне. Хаця я заўважаю, што на мае канцэрты стала прыходзіць і моладзь. Гэта радуе. Мая публіка, збоўшага, — інтэлігенцыя, людзі, якія цэняць мастацтва, шануюць песні з глыбокім сэнсам, — тыя старыя добрыя песні 1970-х — 1980-х, узроўню якіх зараз так не хапае. У гэтых творах — адкрытыя эмоцыі, сапраўдныя, шчырыя пачуцці. І паслухаць іх прыходзіць і настаўнікі, і ўрачы — публіка, якая прагне гэтай добрай настальгіі.

— Вось ужо чацвёрты сезон вы з'яўляецеся салістам аркестра імя Жыновіча. Што дае праца ў гэтым калектыве?

— Перш за ўсё — досвед працы на вялікай сцэне, засваенне новага рэпертуару і ўвасабленне маіх творчых планаў. Сольныя канцэрты я заўсёды праводжу з аркестрам, і яны праходзяць на ўра. Гэта ўнікальны калектыв, адзіны ў сваім родзе не толькі ў нашай краіне, а ўвогуле — ва ўсім свеце. Публіка любіць гэты аркестр — ну, і нас, салістаў, напэўна, таксама... У калектыве заўсёды прыязная атмасфера, без закулісных інтрыг ды плёткаў. Калі ім нешта не падабаецца, яны адкрыта кажуць: тут не так, зрабі інакш. Усе яны — выдатныя прафесіяналы, і калі працуеш з такімі людзьмі на адной сцэне, адчуваеш іх узровень, дык і твой расце. Аркестр дае мне магчымасць росту.

— Вы не толькі спяваеце, але і граеце на многіх му-

зыкаўным універсітэце культуры і мастацтваў. Я ведаю, што ў Беларусі яшчэ некалькі калектываў узялі ў рэпертуар мае творы.

— А зараз ствараеце музыку?
— Аркестравыя п'есы — не, бо бракуе на іх стварэнне часу. А вось у песенным жанры працую і пастаянна выконваю свае ўласныя песні.

— Калі вы ішлі ў прафесію, то, напэўна, разумелі, што музыка не прыносіць вялікіх дывідэндаў...

— Ну, я б не сказаў і таго, што музыканты — народ бедны. Прынамсі, я заўсёды захапляўся не толькі музыкай, але і сумежнымі творчымі спецыяльнасцямі, якія дзвалюць мне выжываць у наш нялёгкі час. Я займаюся і фатаграфіяй, і відэаздымкай, і цыркавым мастац-

Вольга БРЫЛОН,
музыказнаўца

Т Э К С Т

зычных інструментах. Яшчэ адна грань вашага таленту — стварэнне музыкі: песень ды інструментальных п'ес...

— Я пачаў гэтым займацца яшчэ ў Брэсцкім музычным каледжы. У мяне быў таленавіты педагог Уладзімір Рыжкоў, які здолеў раскрыць мой кампазітарскі патэнцыял. Дый сам Уладзімір Анатольевіч — не толькі музыкант і кампазітар: ён яшчэ і піша цікавыя вершы. Вось аднойчы ён рыхтаваў свой творчы вечар ды прапанаваў мне два вершы для напісання песень. І я сачыніў музыку. Атрымаліся невялікія вакальныя творы — раманс і песня. Выконвалі іх брэсцкія калектывы. Такі быў мой першы кампазітарскі вопыт. А потым я сачыніў некалькі п'ес для цымбальнага аркестра каледжа, у якім сам граў на баяне. Нават на дзяржэкзамене ў каледжы я дырыжыраваў сваім аўтарскім творам і па спецыяльнасці таксама выконваў на баяне ўласную п'есу. Стымул быў вялікі паспрабаваць сябе ў кампазіцыі, таму што гэта магла ацаніць публіка!

— Аркестроўкі таксама самі пісалі?

— Цалкам. Канешне ж, пад наглядом і кіраўніцтвам педагога. Памылкі выпраўлялі разам, але на апошнім курсе я мог ужо сам напісаць партытуру. Я стварыў джазавыя кампазіцыі для аркестра народных інструментаў "Залатая ліхаманка" і "Амерыканская сюіта". Іх выконвалі і ў Брэсце, і ў Мінску — у тым ліку аркестр імя Жыновіча ды аркестр пад кіраўніцтвам Віктара Валатковіча пры Беларускай

тэатрам, якое ў свой час было для мяне як хобі, а сёння часткова стала нават і прафесіяй. Я працую як дзіцячы фокуснік, мяне запрашаюць на розныя мерапрыемствы. Ну і, канешне ж, карпаратывы: добрая песня, добры вакал заўсёды ўпрыгожыць любое свята. Плюс яшчэ я граю на саксафоне, што таксама немалаважна для таго, каб быць запатрабаваным. Умею крыжыкам вышываць!.. (Усміхаецца.)

— Гэта жарт?

— Ну чаму ж? У дзяцінстве я займаўся вязаннем, хадзіў ва ўсялякія гурткі. У нас у Манголіі не было асабліва чым заняцца, вось я і наведваў усе гурткі без разбору: інкрустацыя і саломкай, і металічнай стружкай, і маскі мялілі, і вязалі, і малявалі, і ракеты запускаралі, і дэльтапланы рабілі. Я ўсё на сабе выпрабаваў.

— Вы — бацька трох сыноў. Якую будучыню бачыце для сваіх дзяцей? Ужо задумваліся пра гэта?

— Многае будзе залежыць ад іх саміх. Яны самі павінны будаваць сваё жыццё, а бацькі мусяць скіроўваць іх у патрэбны бок. Хай спрабуюць сябе ва ўсіх галінах. Магчыма, нехта з іх захоча стаць музыкантам, як мы з жонкай (жонка Ігара скончыла Беларускаю дзяржаўную акадэмію музыкі па класе фартэпіяна. — В.Б.). Але не выключаю, што гэта можа застацца на ўзроўні захаплення, і яны набудуць іншую спецыяльнасць. Мы з жонкай не ставім мэты выгадаваць з іх музыкантаў-вундэркіндаў. Няхай самі развіваюцца і шукаюць сябе. Ціснуць на іх нам не хацелася б...

ф о т а ф а к т

"Песняры" пра трыб'ют

На гэтым тыдні ў рэдакцыі "К" адбылося праслухоўванне трыб'юта "Песнярам" пад назвай "Re: "Песняры". Галоўнымі ўдзельнікамі сустрэчы сталі чатыры заслужаныя артысты Рэспублікі Беларусь, якія доўгі час працавалі ў складзе ансамбля (злева направа): Валерыі Дайнэка, Уладзіслаў Місевіч, Анатоль Кашапараў і Уладзімір Ткачэнка. Ацэнкі знакамітых артыстаў чытайце ў адным з бліжэйшых нумароў "К".

Фота Юрыя ІВАНОВА

З чаго складаецца культура супрацоўнікаў музеяў ды галерэй?

Падставай паразважаць на конт культуры супрацоўнікаў музеяў ды галерэй стала рэпліка літаратурнага крытыка Ганны Кісліцынай. Развіць тэму мы вырашылі, звярнуўшыся да дырэктара Карціннай галерэй Гаўрылы Вашчанкі ў Гомелі Людмілы Шымбалёвай і дырэктара Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь Алега Рыжкова — не толькі дасведчаных у сферы кіравання культурнымі ўстановамі спецыялістаў, але і тых асоб, што маюць досвед супрацоўніцтва з замежнымі арт-пляцоўкамі.

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

"Дык з чаго пачынаецца культура?"

Ганна КІСЛИЦЫНА, літаратурны крытык, супрацоўнік Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі:

— "Тэатр пачынаецца з вешалкі"... Гэты афарызм Канстанціна Станіслаўскага ведаю са школы. Але згадаўся ён нядаўна, на адкрыцці выстаўкі літоўскіх мастакоў, куды трапіла па запрашэнні Пасольства. Пачыналася ўсё чудова. У назначаны час я з'явілася ў галерэйнай установе рэспубліканскага значэння, што прымала падзею. Паднялася на другі паверх, паглядзела на работы — і так была імі зачаравана, што вырашыла схадзіць дадому па фотаапарат: захацелася мне, каб і іншыя пра выстаўку даведаліся. Пісаць пра такія мерапрыемствы даводзіцца часта, здымаць у музеях для мяне — справа звычайная, а жыў я непадалёк.

Праз паўгадзіны вярнулася, праходжу разам з іншымі наведвальнікамі ў залу, і раптам чую вокрык: "Дзевушка, а куды вы?" Спачатку нават не зразумела, што гэта мне. Па-першае, уваходзілі і іншыя людзі, а па-другое — ну, не такая я ўжо і юная. Але палса другога вокрыку агледзелася,

падыхла да жанчын на ўваходзе і спакойна патлумачыла, што іду на выстаўку літоўскіх мастакоў па запрашэнні літоўскіх дыпламатаў і магу нават запрашэнне паказаць. І тут тры жанчыны, якія там сядзелі, сталі мне выгаворваць... І што выстаўка ўжо закрываецца, і ў зале нікога няма... І што прыходзіць трэба да часу адкрыцця... І як я пасмела прыйсці не своечасова...

Была б я іншым чалавекам, то не толькі збегла б адтуль, а і наогул ніколі не вярнулася. Бо выгаворвалі мне так, быццам я — школьніца, якая спазнілася на ўрок! Тлумачыць нешта не мела сэнсу, тым больш выстаўка была адкрыта, час у запрашэн-

някія працягваюць па-за сферай культуры, але цягнуцца да яе? Ім гэтыя выстаўкі, можа, патрэбны больш, чым мне! І ніхто не мае права выгаворваць, калі і як заходзіць у храм культуры. Ён не проста павінен быць даступны, але і мусіць стаць гасцінным!

...Вось толькі-толькі нашы музеі, галерэй і бібліятэкі сталі вучыцца працаваць з наведвальнікамі: прыдумляць нейкія незвычайныя тэматычныя выстаўкі, па-іншаму арганізоўваць прастору, ладзіць цікавыя мерапрыемствы... Але да ўсіх гэтых цікавостак патэнцыйныя госці могуць папросту не дайсці. Бо ўстанова культуры пачынаецца з ганка!..

"Дзевушка, а куды вы?"

ні не пазначаўся, галерэя працу яшчэ не скончыла... Таму проста сказала: "Ну, лічыце, што я спазнілася!" Павярнулася і пайшла на другі паверх. Але ўвесь шлях ад увахода да лесвіцы чула, як мяне за спінай уголас абмяркоўваюць супрацоўніцы музея: "Бач ты, спазнілася яна..."

Сказаць, што я была ўражана — нічога не сказаць! Што цікава: зала наверху была яшчэ поўная глядачоў. Больш за тое, нават калі праз паўгадзіны я выходзіла адтуль, людзі яшчэ працягвалі заходзіць: выстаўка ж сапраўды вельмі цікавая і шырока прадстаўляе сучаснае мастацтва суседзяў... Але вось пісаць пра яе ў мяне настрою ўжо не было. Некалькі дзён гэтая гісторыя не давала мне спакою. У думках я спрабавала зразумець жанчын на вахце: "Вечар. Ім хочацца дадому. А мастакі стаяць у зале і не разыходзяцца. Ну трэба ж некаму выказаць незадаволенасць!.."

"Некалькі дзён гэтая гісторыя не давала мне спакою. У думках я спрабавала зразумець жанчын на вахце: "Вечар. Ім хочацца дадому. А мастакі стаяць у зале і не разыходзяцца. Ну трэба ж некаму выказаць незадаволенасць!.."

Але ж справу можна было вырашыць прыгожа! Напрыклад, сказаць: "Як добра, што вы паспелі да закрыцця! Калі падыецеся хутка, паспееце ўсё агледзець!" Ці: "Прыемных вам уражанняў! Вельмі цікавая выстаўка!" Нарэшце, проста прамаўчаць... Ці напісаць: "Уваход — да паловы на сёму!"

Справа ж не ўва мне... Я да парадкаў нашых культурных устаноў прызвычалася. Але вось на маім месцы магла быць сціплая студэнтка. Ці правінцыйная настаўніца. Ці аграном, які прыехаў у горад. Хіба мала людзей,

"А вы, прабачце, хто такія?"

Людміла ШЫМБАЛЁВА, дырэктар Карціннай галерэй Гаўрылы Вашчанкі:

— Сёння паняцце "галерэя" складаецца з многіх фактараў, і адзін з іх, безумоўна, — паважлівае стаўленне да наведвальніка работнікаў музея, галерэй, Цэнтра культуры... На маю думку, "чалавечы" фактар вельмі важны, і ён часам здольны кампенсавача недахопы галерэй, ці наадварот — сапсаваць уражанне ад культурнай установы.

Мне даводзілася наведваць розныя музеі і, на жаль, быць сведкай прыкрай абыякавасці яго работнікаў да аўдыторыі. Як і Ганне Кісліцынай, хочацца згадаць крылаты выраз Станіслаўскага: "Тэатр пачынаецца з вешалкі". А культура музейнай пляцоўкі, на мой погляд, пачынаецца з ганка: як звяртаюцца да цябе на ўваходзе, ці заўважаюць, калі заходзіш у галерэю, Цэнтр культуры. Усё гэта для мяне выдае "клас" культурнай установы.

Памятаю, як наведла адзін вядомы расійскі музей: мяне там "сустрэлі" супрацоўнікі без бэджаў, якія нават і брывом не павялі, калі наведвальнік зайшоў да іх. Нават не павіталіся, не кажучы пра ўсмешку, цікавасць да чалавека... Прычым калі я зрабіла заўвагу супрацоўнікам на гэты конт, тут жа пачула: "А вы хто такая?" І тое пытанне, паўтаруся, кінулі мне музейшчыкі без адпаведных бэджаў, без якіх, па сутнасці, яны ператвараюцца ў "ананімных" грамадзян. І цалкам лагічны тут можа быць адказ: "А вы, прабачце, хто такія?"

Гэтая сітуацыя, урэшце, вырашылася мірна. Дырэктар, па запрашэнні якой я завітала ў музей, прадставіла мяне ды сваіх супрацоўнікаў адно аднаму. Потым была найцікавая экскурсія, агляд экс-

Памятаю, як наведла адзін вядомы расійскі музей: мяне там "сустрэлі" супрацоўнікі без бэджаў, якія нават і брывом не павялі, калі наведвальнік зайшоў да іх. Прычым калі я зрабіла заўвагу супрацоўнікам на гэты конт, тут жа пачула: "А вы хто такая?"

пазіцый, напаўненне якіх, падача матэрыялаў — на самым высокім узроўні. І, здавалася б, застаецца толькі парадавацца за калегу, але вось адзін гэты "момант"...

Вядома, сёння ўсё больш растуць патрабаванні да культуры экспазіцый галерэй, музеяў, да візуальнай падачы твораў мастацтва, але ніхто не адмяняў такой простае з'явы, як ветлівасць у культурнай установе. Як сустракаюць у ёй, як раскажуць ды пакажуць пра яе здабыткі, напаўненне... Ці прапануюць сувеніры, наяўнасць якіх — таксама прыкмета сучаснасці. Усё гэта паранейшаму мае вялікае значэнне і з'яўляецца нормай пляцоўкі, якой ніяк не ўдаецца дасягнуць на прыкладзе асобных устаноў...

Недахоп фінансавання, старыя, непрыстасаваныя будынкі, якія патрабуюць рамонт, абнаўлення, маруднае папаўненне фондаў, недахоп плошчаў... Мяркую, для многіх рэгіянальных музеяў, невялічкіх пляцовак гэтыя праблемы сёння актуальныя. Тым не менш, ніхто не замінае ўсім нам, у тым ліку і буйным культурным цэнтрам, быць уважлівымі да наведвальніка, каб яму хацелася прыйсці ў галерэю ці музей яшчэ і яшчэ...

"Музей — тэатр"

Алег РЫЖКОВ, дырэктар Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь:

— Галоўны трэнд сучасных замежных музеяў — акцэнт на ўвагу наведвальніка. Тэхналогіі, на чынне музейных устаноў — усё гэта сёння саступае такому важнаму аспекту, як успрыняцце. І разумеючы гэта, музеі шмат працягваюць над вывучэннем апошняга, праводзячы даследаванні.

Як змяняецца ўспрыняцце наведвальніка ў залежнасці ад узросту, сацыяльнага статуса, пола? Кожная катэгорыя, так бы мовіць, мае свой фокус увагі. Прынамсі,

адзін шведскі музей загадаў адмысловае даследаванне, мэтай якога было даведацца, на што звяртаюць увагу пры праглядзе экспазіцыі мужчыны, а на што — жанчыны. Улічваючы даныя, установа далей стварала свой экспазіцыйны праект, пэўным чынам выбудоўваючы святло, расставляючы візуальныя акцэнтны...

Дарослыя, дзеці — аналіз аўдыторыі можа быць самым розным. І адпаведным — вынік. Абраныя экспанаты можна размясціць у экспазіцыі так, што на іх зверне увагу толькі дзятва, а аб'екты "для дарослых" будуць у зусім іншай плоскасці ўвагі. На жаль, пакуль гэтыя падыходы да ўспрыняцця наведвальніка ў беларускай музейнай культуры — у зародковым стане.

Мяркую, што для кожнага музейшчыка ці галерыста сёння відавочна: сучасная музейная публіка — іншая, яна змяняецца. Наведвальніку ўжо не цікава хадзіць з экскурсаводам у вялікай групе — ён прагне інтэрактыву. Разумеючы гэта, пэўныя замежныя музеі ўжо пачынаюць адмаўляцца ад такой пасады, або, хутчэй, формы працы, як экскурсавод, замяняючы яго музейным педагогам. І апошні працуе з публікай, па сутнасці, як аніматар. Спецыяліст становіцца нібыта правадніком у гісторыю, цікавячыся адчуваннямі, развагамі, меркаваннямі госця. Ён вядзе з ім прамы дыялог, падштурхоўваючы да рэакцыі, кантакту.

"Галоўны трэнд сучасных замежных музеяў — акцэнт на ўвагу наведвальніка. Тэхналогіі, на чынне музейных устаноў — усё гэта сёння саступае такому важнаму аспекту, як успрыняцце".

І сёння галоўным пры стварэнні музейнай экспазіцыі становіцца рэжысёр. Не мастак, не гісторык, а менавіта рэжысёр, які выбудоўвае драматургію экспазіцыі: як будучы наведвальнік мусіць успрымаць матэрыял. Пры гэтым замежныя музеі не саромеюцца звяртацца і да тэатральных рэжысёраў, бо гэта цалкам адпавядае сутнасці сучаснага музея, калі ён, па сутнасці, ужо тэатр, дзе ў ролі актёраў — музейныя прадметы, а ў ролі глядача — наведвальнік. Тэатральныя рэжысёры проста пераносіць свае прынцыпы пабудовы спектакля на музейную экспазіцыю, якая мусіць прывабліваць глядача, публіку сваёй відовішчасцю, гісторыяй, што захоплівае. Усё пралічваецца, раскладваецца "па паліцах", і менавіта гэтая прадуманасць робіць слышныя музейныя ўстановы такімі папулярнымі.

Мы ж пакуль, на жаль, карыстаемся зусім іншымі падыходамі да экспазіцыйнай прасторы, і яны, вядома, патрабуюць перагляду.

Перад нашым музеям сёння, у прыватнасці, стаіць наступная задача: як толькі мы дачакаемся рэканструкцыі, адна з першых мэт — разумна выбудаваць лагістыку праходу па залах, каб экспазіцыя "разгортвалася", раскрывалася перад наведвальнікам як захапляльны расповед. Без гэтай логікі музей застаецца "ў мінулым". Так, выкарыстанне сучасных тэхналогій — важны дадатак да экспазіцыі, але галоўным у ёй з'яўляецца драматургія. Мы ў тым ужо перанакаліся на прыкладзе нашай перасоўнай выстаўкі "Беларусь у Першай сусветнай вайне", якая мае адпаведны сцэнарый...

У пецяярбургскім Дзяржаўна-выставачным цэнтры “Расфота” працуе выстаўка **“Мінская школа фатаграфіі. 1960-я — 2000-я”**.

Камертон

Татцяна Каламііцава / Фота Юрыя ВАНЮВА

Днямі споўнілася 100 гадоў з дня нараджэння народнай артысткі Беларусі, дырыжора Татцяны Каламііцавай. Пры жыцці яна была гэткай музычнай Валянцінай Церашковай — красамоўным сімвалам асваення жанчынай “нежаночай” прафесіі. Сёння, калі дырыжываннем рупліва займаецца (з рознай доляй поспеху) ці не палова студэнтак музычных ВНУ, насплеў час ацаніць інашае — унёсак Татцяны Міхайлаўны, ураджэнкі Санкт-Пецярбурга і выхаванкі Адэскай кансерваторыі, у нашу культуру. А ён не толькі ў колькасці гадоў, праведзеных за пультам аркестраў філармоній (1946 — 1952) і Вялікага тэатра (1944 — 1946, 1952 — 1993), але і найперш у новых, актуальных і па сёння кірунках, што яна тады абірала...

Надзея БУНЦЭВІЧ

Ды усё ж пачну — з незабыўных сустрэч. Напярэдні яе 70-годдзя, я, тады яшчэ студэнтка Кансерваторыі, атрымала ад аднаго выдання даручэнне: зрабіць інтэрв’ю з Татцянай Каламііцавай. Не чаканае, бо ў гэтым жанры звычайна працавалі самі супрацоўнікі, замаўляючы музыказнаўцам штосьці больш “спецыфічна прафесійнае”: рэцэнзіі, агляды, аналітыку. Прычыну я зразумела адразу, як толькі датэлефанавалася да “ахвяры”. Але “ахвярай” стала я, пачуўшы рэзкія, безапеляцыйныя, як узмах дырыжор-

проблемах музычна-тэатральнага мастацтва. “Трэцім” і зусім не лішнім быў амаль удвая за яе маладзейшы Уладзімір Машэнскі — яшчэ адзін, надзвычай тонкі, музычны па самім сваім светаадчуванні, дырыжор нашага Вялікага тэатра, які літаральна праз некалькі гадоў стаў святаром.

Пэўна, маім суразмоўцам трэба было “выказацца”, прычым камусці “не з тэатра”, але і не звычайнаму мінаку. Мне тая гутарка, як я з часам зразумела, дала куды больш, чым напісанне артыкула. Гэта быў своеасаблівы “спрэсва-

Марозіва з кавай

скай палачкі-маланкі, “не, не і не”, падмацаваная жорсткімі аргументамі, нахшталт “таму што нікому і ніколі”. Разублелая, я праамармытала прабачныя, падумаўшы: ну, не той у чалавека зараз настрой — іншым разам. Ды і часу хапала. Але ўсе наступныя “іншыя разы” заканчваліся гэтак жа. І з кожным чарговым Татцяна Міхайлаўна ўсё больш “накалялася”: “Я ж вам ужо ўсё сказала!” Нарэшце, сутыкнуўшыся з ёй тэт-а-тэт у закулісся і ўжо ні на што не спадзеюся, жаласліва прашалісяца сваю “апошнюю просьбу”. І раптам пачула: “Дык гэта былі вы? Што ж вы раней не казалі!” Узрадавалася тым, што мяне, аказваецца, запамінілі, прышла ў прызначаны дзень па названым адрасе. І зразумела, чаму мяне паклікалі дадула: атрымалася зусім не інтэрв’ю, а зашкаўленая, гарачая, крадна-набалючая размова “на траіх” па самых актуальных

ны” вучэбны курс па гісторыі музыкі, гармоніі, аркестроўцы, а галоўнае — па выбудове не толькі нікому і ніколі”. Разублелая, я праамармытала прабачныя, падумаўшы: ну, не той у чалавека зараз настрой — іншым разам. Ды і часу хапала. Але ўсе наступныя “іншыя разы” заканчваліся гэтак жа. І з кожным чарговым Татцяна Міхайлаўна ўсё больш “накалялася”: “Я ж вам ужо ўсё сказала!” Нарэшце, сутыкнуўшыся з ёй тэт-а-тэт у закулісся і ўжо ні на што не спадзеюся, жаласліва прашалісяца сваю “апошнюю просьбу”. І раптам пачула: “Дык гэта былі вы? Што ж вы раней не казалі!” Узрадавалася тым, што мяне, аказваецца, запамінілі, прышла ў прызначаны дзень па названым адрасе. І зразумела, чаму мяне паклікалі дадула: атрымалася зусім не інтэрв’ю, а зашкаўленая, гарачая, крадна-набалючая размова “на траіх” па самых актуальных

“Нежаночая” прафесія Татцяны Каламііцавай

ца нейкі сімвал, “праекцыя” яе характару — ледзянога спачатку, пакуль не адтае. А яшчэ — прычыніпова “чорна-белага”, што праз сепію млячэе да “бела-карычневага”. Але ўвесь гэты флёр рамантычных эмоцый адступае на другі план перад інтэлектуальным асэнсаваннем яе постаці на фоне беларускай культуры. Татцяна Каламііцава адной з першых пачала ладзіць у нашым Вялікім тэатры шматлікія “ўпершыню”, ажыццяўляючы працёрку да новых мастацкіх гарызонтаў. У 1963-м, калі ўзнялася чарговая хваля барацьбы з рэлігійным “цёмрашлыствам”, ажыццявіла пастаноўку ў нашым тэатры оперы “Арэстэя” Сяргея Танеева — першую за ўсе савецкія гады. Тады ж выйшаў і камплект грамплацінак з за-

пісам гэтай оперы ў выкананні беларускіх артыстаў. У тым, як сёння казалі бы, “праекце” яна быццам прадбачыла і далейшы ўсплскі шікаваці да міфалагічных сюжэтаў, уласцівы ўсяму свету, і магчымасці новага асацыятыўнага працятання архетыпічных матываў, і, што яшчэ больш важна, пачала пракладаць шлях нашай опернай трупы да забытых, рэдка выконваемых твораў. А між тым, гэты, апошнім часам, на жаль, зусім не уласцівы нашай культуры кірунак — “на рарытэты”, іх асэнсаванне, пераасэнсаванне ды разнастайнае ўвасабленне — сёння стаў асновай многіх замежных оперных фестываляў.

У тым жа годзе дзякуючы ёй была пастаўлена і опера Антона Арэнскага “Рафаэль”, прысвечаная генію эпохі Ад-

Art-блог / **КУЛЬТУРА** www.kimpress.by

раджэння. Іноў — надзвычай перспектыўныя тэндэнцыі: не толькі да адметнасці рэпертуару, але і да камерных аднаактовых спектакляў. У 1983-м яна стала ініцыятарам звароту да “Казак Гофмана” Жака Аффенбаха і запрасіла рэжысёра Юрыя Алехандрава. Тая пастаноўка — бадай, ўпершыню на нашай сцэне — была скіравана не проста на “музычны пераказ сюжэта”, а на пошук у ім этычнай праблематыкі, актуальнай для сучаснага гледача і асабліва моладзі.

Звярну ўвагу, што не толькі вышэйназваныя, але і іншыя спектаклі патрабавалі вельмі ўважлівай працы над музычным тэкстам, многія — дадатковага рэдагавання, шматлікіх купюр і нават перастановак фрагментаў. Каламііцава рабіла гэта настолькі філігранна,

K

■ **Гісторыя пра фота ў тэму — Не, не і не! Не буду фатаграфаватца! — сказала дырыжор Татцяна Каламііцава пры сустрэчы. — Паглядзіце на фатаграфіі. — Перада мной веерам рассыпаўся пачак фота.**

Юрыі ІВАНОЎ

— Вось гэта хто? Баба-яга! А гэта? Кашчэй Бессмяротны.

А гэта? — Татцяна Міхайлаўна павярнула фатаграфію: — А гэта я ў... труне. Не, не буду фатаграфаватца...

Я знікавеў. Сапраўды, фатаграфіі былі аматарскія. Святло ад пюпітра знізу... Карацей, мякка кажучы, вобраз народнай артысткі быў знявачаны. Дамовіліся, што пакажу ёй сваю работу, а калі не спадабаецца — парвём фота.

Я спусціўся ў архівавую мямі і заняў месца насупраць дырыжорскага пульта. Татцяна Міхайлаўна паклікалася гледачам пад апладысменты. З двух бакоў на яе накіравалі кропчавыя пражэктары і ў іх званні яна выглядала прызрыстым анёлам, які лунаў над аркестрам... Давалі “Югенія Анегіна”. Чароўная музыка Чайкоўскага ахутала анёла Татцяну — і... святло пражэктараў згасла.

Я жаннуўся. Бачанне знікла. Дырыжыварала... Баба-яга, часам становячыся Кашчэем. Я кінуўся наверх: — Мікалай Панцямонавіч! — дырктарам у той час быў Шаўчук. — Трэба ўключыць пражэктары на кароткі час! Паглядзіце: там не багіня музыкі, а... Разумеецца, святло знізу...

Не памятаю, што я яшчэ казаў, але Шаўчук злітаваўся, дадушы: “Атрымаем мы з вамі!” — і даў каманду на некалькі хвілін уключыць пражэктары. Тое адбылося хвілін за дзесяць да фіналу першай дзеі. Захопленая Каламііцава не заўважыла ператварэння ў анёла, мой апарат літаральна “скакаў” у руках. А фінал быў дзівосны: Татцяна Міхайлаўна, скаўшы рукі, прыкрыла вочы — і як бы ўзнеслася над музыкай...

Вынік спадабаўся не толькі мне, але і маёй герані.

— Так, гэта я! — канстатавала яна. — А вось гэты фотаздымак можна зрабіць тры на чатыры сантыметры?

Вядома, якія праблемы! Я быў выратаваны, матэрыял можна адрпаўляць у Маскву. А пазней мне распавялі працяг гэтай гісторыі. У тэатры мянялі пасведчанні. Каламііцава прынесла фатаграфію 3х4.

— Татцяна Міхайлаўна, але тут вочы заплушчаны...

Адказ быў катаржычны:

— Так, але затое тут — я!

K

КУЛЬТУРА www.kimpress.by / Art-блог

Сярод намінантаў III Нацыянальнай прэміі Рэспублікі Беларусь — спектакль “Самзванец” паводле “Барыса Гадунова” Аляксандра Пушкіна, пастаўлены рэжысёрам Аляксеем Ляляўскім і мастаком Валерыем Ракоўскім у Брэсцкім абласным тэатры лялек.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Мінчане і госці сталіцы маглі пабачыць гэтую пастаноўку ў маі, калі яна прэзентавалася на Міжнародным фестывалі тэатраў лялек. Але глядзець яе можна бяскожна, штотраз знаходзячы для сябе нешта новае. Не толькі таму, што Ляляўскі, па сапраўдным прызнанні, не любіць “завучаных спектакляў” і заўсёды пакідае акцёрам магчымасці ўласнага пошуку ў вызначаным напрамку, але і таму, што спектакль утрымлівае ў сабе некалькі пластоў: жанравых, энсавых, візуальных, гістарычных. Кожная дробзь у ім — невыпадковая, кожная — цягне цэлую павязь асацыятыўных шэрагаў, таму гледач вольны штотраз выбіраць новы семантычны лапцюжок, быццам перамяшчаючыся ў новае вымярэнне.

Ведзючы арыгінальныя вырашэнні Аляксеем Ляляўскім нацыянальнай тэматыкі (дастаткова ўгадаць хаця б і нядаўнюю сталічную “Ладзю Роспачы” паводле Уладзіміра Караткевіча), лагічна было б і тут, як меркавалі некаторыя, чакаць “літоўскай мякы”, Рэчы Паспалітай, якая ваявала з Масковіяй, ды іншых спасылак менавіта да беларускіх гісторыі. Але рэжысёр мысліць больш глабальна: адштурхваючыся ад лакальных гістарычных падзей, ён пашырае дзею да светлага маштабу.

Адна толькі змена назвы чого варта! “Самзванец” — паняцце ёмістае. У брэсцкім спектаклі гэта не толькі белы манах, які выдае сябе за царскага нашчадка, але і сам Барыс Гадуноў, які, паводле М.Карамзіна ды, следам за ім, А.Пушкіна, прыйшоў да ўладаў незаконна, праз збойства юнага царзвіча. А колькі самазванцаў сустракалася і

Тэатральная плошча

крычаць пра сябе — у тым ліку, і праз рупар у руках Грышкі Атрэгіева (Раман Пархач).

Ёсць у новай назвы яшчэ адна асацыятыўная лінія. Яна, па аналогіі-перазове, вядзе да рамана “Дзімтрый Самзванец” Фадзея Булгарына і, шырэй, да гісторыі стварэння пушкінскага шэдэўра, а таксама ўзімае праблемы аўтарскага права, якія ў XIX стагоддзі сталі не менш востра, чым сёння. Як вядома, у прадмове да выдання Пушкін хацеў нават выкасіць перыпетыі скандальнага “ператварэння” свайго паэтычнага

твора ў чужы раман, але потым адмовіўся ад гэтай ідэі. Да гісторыі стварэння скіроўвае і крыху адрдагаваная Ляляўскім першапачатковая назва самога Пушкіна, дзе пазначана і “камедыя пра сапраўдную бяду дзяржаве”, і “летпіс пра многія мяцяжы”.

Рэжысёр выступіў не толькі ўласна пастаноўшчыкам, але і сапраўдным даследчыкам пушкінскага тэксту, вярнуў нам яго арыгінальную аўтарскую задуму — і развіў яе да філасофскага трактата-памфлета, выкладзенага на мове тэатра. Выкарыстоўваючы самыя розныя жанравыя адгалінаванні, ён стварае вельмі своеасаблівы трагікамедыю: усё гэта было б вельмі смешна, каб не было так сумна. Калі Пушкін пад сваёй “камедый” меў на ўвазе народна-балаганныя сны з адпаведным “вучліва-нецэнзурным” лексіконам, якія, як у Шэкспіра, кантраставалі з узнёсла-трагедычным пачаткам, дык у Ляляўскага пафасу пазбаўляюцца менавіта самыя трагічныя моманты, апетыя Пушкіным, а следам за ім і Мусаргскім у аднайменнай оперы.

У Брэсце — іншы Гадуноў!

Вельмі своеасаблівая трагікамедыя

сустракаецца ў свеце! Тым не менш, псіхалогія авантурыста застаецца ў спектаклі на другім плане. На першым — грамадска-сацыяльныя ўмовы “смутных часоў”, калі ўсе толькі і чакаюць, каб іх “падманулі”.

Знікненне з назвы асабістага імя дазваляе не паглыбляцца ва ўвасабленне “сапраўднага” Гадунова, які, паводле сучасных даследаванняў, царзвіча не забіваў (ўпершыню гэтая думка была выказана ў 1829-м — праз чатыры гады пасля напісання трагедыі і за год да выхаду ў друку). Тым не менш, некаторыя “абрысы” Гадуноўскай дзейнасці можна знайсці ў сцэнаграфіі. Гэта маленькія выявы сабораў на авансцэне — бы “падказка” дасведчаным, што пры Барысе янікомлі плённа пачала развівацца архітэктура і найперш будаўніцтва царкваў. Асноўная ж сцэнічная пляцоўка нагадвае памост для пакарэння, што няўмольна набліжае падзеі ў часе, вымушае ўзгадаць многія далейшыя, ажно да XX і XXI стагоддзяў, павароты гісторыі, якія быццам самі

Сцэны са спектакля / Фота з артыкла “Брэсцкія абласныя тэатры лялек”

у “Пракоф’ева”, ім усё ж бракуе. Узнікаюць і пытанні на конт мэтавай аўдыторыі. Калі “Пракоф’еў...” аднолькава цікавы ўсім, бо кожны бачыць у ім свае тэмы ды вобразы, то ў некаторых іншых такой непарыўнай павязі няма.

“Бах” (рэжысёр — Алена Пяткевіч) патаняе ў біяграфічных дэталях, засвоіць якія з аднаго прагледу немагчыма. Яны часам нават перашкаджаюць успрымаць візуальны шэраг. Копававая гама — “бахавская”. А вось абраная тэхніка маляванай татальнай анімацыі, на мой погляд, больш пасавала б музыцы сыноў Баха, а не яго самога. Але, на жаль, філасофія пяску і, шырэй, сама “цяжкая” пяску — няўмольная, яна зачароўвае, больш шматбая да “глейкая”, чым у вады, — ужо была “зракоходванна” ў “Бетховене”, музыка якая, дарчыні, будзеца не на канстантным “раскручванні-ўзрастанні”, як у Баха, а на імгненных кантрастах, што ўтвараюць павязь

шаную колькасць “падзей” на адзінку часу. Самым цікавым у “Шапэне”, зробленым у тэхніцы перакладу (рэжысёр — Ірына Кадзюкова), з’яўляецца выкарыстанне малюнкаў кампазітара і ягонага атачніка, пачынаючы з Жорж Санд. Тая літаральна ва ўсіх кадрах — курьцэ, што, дарчыні, адпавядала рэалінасці. Але што скажа наконт гэтага Міністэрства адукацыі, якое павінна ўкараніць згаданыя мультфільмы ў навуцальны працэс?

Адметнасцю цалкам расійскага фільма “Шу-шу. Клод Дэбюсі” (рэжысёр і мастак — Андрэй Ушакоў) стаўся зварот да балета кампазітара “Скрыны з цацкамі”, напісанага для дачкі, якую дома ласкава называлі Шу-шу. Але стылістыка гэтага твора, напісанага ў позні перыяд, была зусім не імпрэсіянісцкай! У ім, хутчэй, можна знайсці “прадчуванне” далейшага постмадэрна з яго прагай да цытавання і калажжа, уласцівых XX стагоддзю.

Ды усё ж мае “падзіркі” — дробязь у параўнанні з самой ідэяй гэтага праекта. Жыццё і творчасць класікаў даюно ўжо трэба было ўвасобіць сродкамі анімацыі. Дадам, што на Захадзе падобныя праекты даюно ўжо не навіна. Там нават гісторыя сусветнай музыкі можа быць выкладзена не толькі “не акадэмічна”, з гумарам, але з сапраўдным сцэбам, у тым ліку ў выглядзе забавных коміксаў. З адной, праўда, папраўкай: там больш акцэнтуюцца не біяграфічныя дэталі, а стыльыявы. Прасочваецца сам гістарычны працэс з усімі яго канканмернасцямі, што часам выглядаюць як нечаканнасці. Скрозь гэтую прызму і падаецца творчасць кампазітараў. Тэксты — вельмі сціслыя, але надзвычай трыпныя, са стоперацыйным вызначэннем самага галоўнага — самога “нэрва” музыкі кожнага з твораў. Узгадаю і цікавы польскі серыял “Чароўная флейта”, дзе сабраны калі

з гарлачыка ў човен. У сцэне прызнання ў каханні Грышка палатна з аголенай жаночай фігурай, вырашанага як пародыя на шматлікія еўрапейскія шэдэўры і набліжанага да гульнівых русалчыхных дыялогаў, то да маленечкай стільізаванай статуэткі, якую трымае галавой уніз, за прыпол, бы нейкую муху за крыльці. А за ягонай спінай вырастае жудасны чорны цень...

Праз тэатр ценю паказана зойбавата Фёдара, дзе і цені і прастора “за сцэнай”, “за шырмай” набываюцца дадатковыя энс. Лейтматывам жа становяцца спасылкі на апрычкінаў, падобных да дворніку з мяльчэкаў ў руках, а насамрэч — гэтых шэрых кардыналаў, якія і ўяўляюцца галоўнай дзяржаўнай сілай, размятаючы-змятаючы і народ і чарапы.

Луганаселеная дзея ўвасабляецца ўсяго шасцю артыстамі, многія з якіх іграюць па некалькі роляў — заўята, з асаблівай аддачай. А на авансцэне і ў якасці заднікі — народ, які больш чым красамоўна “безмолвствуе”. Гэта не толькі белья статуэткаі, але і галоўнае, такія ж светлыя, вялізныя роставыя лялькі, вырабленыя з улікам народных традыцый — ануцныя, яны нагадваюць не пудзілаў (няма ў іх ейнага запалау), а трагічных зданяў, якія матэрыялізаваліся з паветра і не збіраюцца знікаць, застаючыся маўклівымі сведкамі таго, што адбываецца не толькі на сцэне, але і ў зале.

“Самзванец” — лепшае сведчанне стаючых зрухаў і якасна новага ўзроўню, на які Брэсцкі тэатр лялек выйшаў пасля “Халстакмэры” і “Месяца Сальеры”, што былі пастаўлены знакамітым расійскім рэжысёрам Русланам Кудашовым і атрыалі ўжо безліч узнагарод. Можна не сумнявацца: шчаслівы лёс павінен быць і ў новага спектакля, якому “ад роду” — усюго некалькі месяцаў. Тэатр запрашаў Аляксэя Ляляўскага цягам ледзь не двух гадоў, а спраўдзілася задуманае — толькі зараз. Але пастаноўку рэжысёр выбраў сам — і не памыліўся ні ў яе актуальнасці, ні ў здольнасцях акцёраў.

K

Раскадроўка

На чарговым прэс-паказе кінастудыя **“Беларусьфільм” прадставіла некалькі анімацыйных стужак з цыкла “Казкі старога піянна”, знятых сумесна з расійскай студыяй “М.И.Р.”. Серыі працягваюць хвілін прысвечаны жыццю і творчасці Пракоф’ева, Баха, Шапэна, Дэбюсі.**

Надзея БУНЦЭВІЧ

Гэты цыкл выходзіць з 2005 года. Ідэя належыца расійскаму кінасцэнарысту, рэжысёру і прадзюсару Ірыне Марголінай. Яна звярнулася з ёй у Міністэрства культуры Расіі і, атрымаўшы там “бласпэўленне”, пачала шукаць спонсару ды збіраць каманду. У выніку ўзнікла студыя, назва якой складаецца з ініцыялаў

Анімацыя на тэму муз

апантанай творцы. Сумесна з “Беларусьфільмам” былі створаны не ўсе мультфільмы цыкла. Шукаючы магчымасці выхаду на міжнародны кінарынак, Марголіна супрацоўнічала таксама з рэжысёрамі не толькі Расіі, але і ЗША, Вялікабрытаніі. Але можна з упэўненасцю сказаць, што менавіта нашы, беларускія, творцы задалі цыклу тон, стварылі яго адметную эстэтыку і адпаведны імідж. Гэта заўважна нават па ўзнагародах, якімі адзначаліся на міжнародных фестывалях асобныя серыі: беларускія мультыкі маюць іх больш.

Дый пачынаўся цыкл, энюўтэкі, з тады яшчэ прыватнага, без удзелу “Беларусьфільма”, супрацоўніцтва з усёй сім’ёй беларускіх аніматараў Пяткевічаў-Марчанка: рэжысёрам першага фільма, пра Бетховена, выступіў Уладзімір Пяткевіч, мастакамі — Алена і

Уладзімір Пяткевічы і Вольга Марчанка. Тэхніка камп’ютарнай версіі анімацыі на пяску, вытрыманая ў гэтай серыі, стала спадарожнічаць усюму цыклу. Нагледжаны на тое, што ўсе серыі робяцца ў розных тэхніках і стылістыках, таямніча-паэтычная застаўка “Казак старога піянна” застаецца ранейшай — “пясочнай”.

Сярод адзінаццаты знятых на сёння фільмаў цыкла асабіста я лепшым назвала б наступныя — “Сяргей Пракоф’еў. Чэвэртэй апельсін”. Яго ідэя і сцэнарый належаць нашаму знакамітаму Ігару Волчуку. Копіішны выпускнік Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі па класе фартэп’яна, ён выказвае сваю музычнасць літаральна ў кожнай сваёй анімацыйнай рабоце. Дэсцьці — наўпрост, праз тэмы і назвы, ці ўвогуле выступаючы кампазітарам стужкі. Дэсцьці — пры-

хавана, праз драматургію ды форматвараэнне, уласцівыя розным музычным жанрам. Ён валодае тым метадам развіцця матэрыялу, які ў музыцы завецца сімфанімам і выяўляецца зусім не толькі ў сімфоніях. Галоўнае — што з чаго “ўзрастае”, што ў што ператвараецца, як спалучаюцца розныя элементы — няхай і кантрасныя, але абавязкова ўзаемзвяззаныя, бы розныя бакі аднаго медаля. Усё гэта ў “Пракоф’еве...” закладзена літаральна ў кожнай сцэне да пазітара, асяі і сапраўды ззяе сонцам апельсінавага колеру. Становячыся лейтматывам, своеасаблівым рэфрэнам

Кадр з серыі, прысвечанай творчасці Баха і Пракоф’ева.

аповеду, апельсін, бы чароўны казанчы клубок, які то хавае, ецца, то ўзнікае наноў, вядзе нас ад адной сцэны да другой. А колькі яшчэ падобных “ператварэнняў” сустракаецца ў стужцы! Яны, можа, менш кідкія за апельсін, але ад гэтага не менш значныя. Тут і хлочныкі на галіне дрэва, бы чарада вераб’ёў, і цяглік, падобны да раяля, і абсалютна дакладнае “ўздзеянне” паддзям-

ка з Валянцінам з “Фаўста” Шу.Іуно на оперу “Велікан” дзевяцігадовага Пракоф’ева, і “ажыльня” партрэты кампазітара старэйшага пакалення, у якіх Пракоф’еў вучыўся, і цень з д’ябальскім рожкамі да трох апельсінаў”, становіцца сімвалам усёй творчасці кампазітара, асяі і сапраўды ззяе сонцам апельсінавага колеру. Становячыся лейтматывам, своеасаблівым рэфрэнам

K

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Пра аптымізацыю Сяргей Аляксандравіч таксама казаў без захаплення, зрэшты, прызнаючы ў цяперашніх умовах яе неабходнасць. Ён кантралюе і каардынуе работу 27 устаноў культуры, якія знаходзяцца ў Клімавіцкім раёне. На сяле ёсць такія з іх, у штаце якіх лічыцца не адзін дзясятка чалавек; нейкую колькасць тых устаноў сапраўды варта аптымізаваць, і тады "жалезны" аўтаклуб прыйдзе на змену клубам стацыянарным. Урэшце, ужо ідзе. Тым самым людзям даюць зразумець, што іх не кінулі, на іх не забыліся. "Аптымізацыя аптымізацыяй, — удыхае мой візаві, — але амаль ва ўсіх нашых сельскіх установах культуры трэба абнавіць гукаўзмацняльную апаратуру. Пакуль яе "абнаўляюць" — гэта значыць, рамантуюць сваімі сіламі, але ж так да бясконцаці працягвацца не можа..."

Каментарый
Пятра Шашкова:

— У апошнія гады творчае жыццё ў РЦК актывізавалася. Але хочацца большага крэатыву. Трэба спрабаваць! Не атрымалася адно, дык вось атрымалася з тымі ж шоу-праграмамі, якія маюць у горадзе рэзананс. Прыдумалі вынесці абмеркаванне праблем, пра якія спрачаюцца ў сацыяльных сетках, на жывую публіку. Не скажу, што на такія сустрэчы — карысныя, на мой погляд, — прыходзіць шмат народу. Але тое азначае адно: трэба змяніць падыход. Народныя ансамблі, якія працуюць у Цэнтры, — гэта добра, але дзе калектывы, арыентаваныя на сучасную музыку, танцы? Думаю, попыт на іх быў бы. Напэўна, на гэта проста няма грошай. Магчыма, і спецыялістаў бракуе... А агульнай "бядой" для ўсіх устаноў культуры, мяркую, з'яўляецца тое, што праявы ініцыятывы ў іх прапарцыянальна зароботнай плаце, якую атрымліваюць работнікі сферы. А там, дзе людзі працуюць яшчэ і за ідэю, там справы ідуць лепш...

Крок другі

І за ідэю працуюць ў Раённым краязнаўчым музеі. У дзень майго прыезду ў выставачнай зале чакавалі ветэраны будаўнічых арганізацый напярэдадні прафесійнага свята.

"Ганаруся сваім калектывам, у якім я пачынала малодшым навуковым супрацоўнікам, потым

Беларусы свету

Вентспілс правёў Фэстываль беларускай культуры "Ад Ліга да Купалы". Дзясяты раз беларуская песня і мова валадарылі на латвійскай зямлі.

ВЕНТСПІЛС

Назва фэсту — невыпадковая. Кожны год ён ладзіцца паміж латышскім святам Ліга і славянскім Купаллем. Мы вырашылі, падтрымліваючы нашы традыцыі і знаёмячы з імі іншыя народы, у прыватнасці — латышоў, прадэманстраваць, што культура — бязмежная і мае агульныя карані. Таму кульмінацыйнай фэсту заўсёды з'яўляецца "Купалле".

Яшчэ адна прыкмета — тое, што ў нас на фэстывалі выступілі літаральна ўсе вобласці Беларусі. Таксама прымалі ўдзел прадстаўнікі беларускіх дыяспар Літвы і Эстоніі. Усе калектывы, якія гасцююць у нас, маюць магчымасць не толькі пазнаёміць нашых жыхароў са сваёй творчасцю, з культурай беларускага народа, але і самі могуць адкрыць для сябе наш цудоўны горад, культуру, якая стала для нас роднай. А паказаць нам ёсць што. У перапынках

Знянацку і без "візы":
журналіст "К" + мясцовы "інсайдар"
ва ўстановах культуры

Клімавічы

Наш "інсайдар" у Клімавічах — Пётр ШАШКОВ, загадчык аддзела па асноўнай дзейнасці Цэнтра турызму, краязнаўства і экскурсій дзяцей і моладзі.

У Клімавічах пра Інтэрнэт, ізноў пра яго, а таксама пра попыт на культуру

Страта цікавасці?

Пакоей Марыі Мяшчэрскай, што існуе ў Раённым краязнаўчым музеі.

стала старшым, а цяпер з'яўляюся дырэктарам музея, — кажа Дар'я ЭВЕРС. — У нас вельмі камунікабельная, творчая каманда". У якасці прыкладу такой згуртаванасці і крэатыўнасці Дар'я Аляксандраўна распавяла пра тое, што музей праводзіць выязныя заняткі для школ і дзіцячых садкоў горада ды раёна, знаёмячы малечу з гісторыяй краю, старажытнымі абрадамі. Прычым праграмы такія, як правіла, — інтэрактыўныя, калі публі-

цы прапануецца паўдзельнічаць у якой-небудзь гульні, звязанай з тэмай прэзентацыі. У якасці прызоў — сувеніры, у прыватнасці, з выявамі горада, вырабленыя самімі супрацоўнікамі установы. (Сувенірную прадукцыю можна набыць і ў самімі музеі, як і буклеты ды іншую папулярную рэкламу — таксама ўласнай вытворчасці!)

Можа, з-за таго, што з юных гадоў дзецям прывіваецца цікавасць да родных мясцін, і памяшканне му-

зея не пустое: на колькасць наведвальнікаў яго дырэктар не скардзіцца, сцвярджаючы, што ёсць ўстойлівы попыт і на індывідуальныя экскурсіі для аднаго-двух чалавек. (Дзіцячы білет каштуе 750 рублёў, дарослы — 3 000 рублёў, экскурсія — 22 500). Насельніцтва праяўляе актыўнасць і ў справе папаўнення фондаў экспанатамі. Адно з апошніх паступленняў — тэлевізар "Гарызонт" 1960-х гадоў.

Не скардзіцца Дар'я Эверс і на фінансаванне. Так, летась для паяжы Марыі Мяшчэрскай (музей знаходзіцца ў будынку асабняка, які належыць у XIX стагоддзі гэтай княгіні; з прыходам да ўлады бальшавікоў доўгі час тут размяшчаліся самыя розныя структуры) былі набыты старадаўнія стол, крэслы, аўстрыйскі сервіз. Не забываюць пра музей спонсары, дакладней, ягоныя работнікі апошнім пра яго нагадваюць. Такім чынам тут з'явіўся прінтар і не пераводзіцца папера... А вось свайго аўтамабіля, так неабходнага ў паездках па раёне

тычыцца і афармлення, і экспазіцыі. Так, той час быў з вялікімі перамогамі і са шматлікімі нягодамі, — памяць пра яго, натуральна, трэба захоўваць. Але адчуванне ад падачы некаторых экспазіцый усё ж дзіўнавата...

Крок трэці

Раённы дом рамёстваў. З дзіўным адчуваннем дэжаво. Зараз зразумеце, чаму. "Пачуваемся не вельмі камфортна, — прызнаецца дырэктар Аляксандр КОТАЎ. — У тым сэнсе, што дзяцей да нас стала прыходзіць менш: не жадаюць яны займацца рамёствамі. Гадоў дзесяць таму кожны наш педагог — іх сёння ў РДР чацвёрта — вёў гурток, які складаўся з сямі-дзесяці чалавек. Цяпер у іх — адзінкі. Павеў часу: дзеці "сышлі" ў камп'ютары, гаджэты. Да таго ж, яны прагматычна глядзяць у сваю будучыню: ці дасць ім праз некалькі гадоў тое захапленне, якім яны займаюцца, магчымасць зарабляць на жыццё?..."

з гісторыка-адукацыйнымі місіямі ды экспедыцыямі, у музея няма. Адчувае патрэбу ён і ў яшчэ адной штатнай адзінцы (нягледзячы на аптымізацыю): вельмі неабходны супрацоўнік, які займаўся б улікам ды аховай помнікаў архітэктуры і археалогіі, якіх у раёне каля 90.

Каментарый Пятра Шашкова:

— Што агульнага паміж калектывамі музея і Цэнтра культуры? Тое, што вялікая частка іх супрацоўнікаў — людзі маладыя. З аднаго боку, сапраўды, частка сённяшняй моладзі — і не мала — з меншай цікавасцю ставіцца да культурнай спадчыны краіны. З іншага, прадстаўнікі таго ж пакалення з задавальненнем працуюць у гэтай самай культуры. І — прыўносяць нешта новае, рэалізуюць свежыя праекты. (Нават у дробязях: узяць тыя ж магніцікі з відамі горада, раёна, якімі гандлююць у музеі.) Дый выстаўкі тут змяняюць адна адну. Што ў мяне выклікае супярэчлівыя пачуцці, дык гэта адчувальны ў некаторых залах установы савецкі дух. Няхай ён і не затхлы, але — спецыфічны. Гэта

Дый з майстрамі ў раёне калі не трагедыя, дык сітуацыя "на мяжы". Засталося іх — з нацяжкай — чалавек трыццаць. Раней з Аляксандра Уладзіслававіча "патрабавалі па плане" ледзь не да дзвюх соцень такіх умельцаў, цяпер — колькі ёсць. Дырэктар змірыўся з лічбай трыццаць: хай тры чалавекі на раён, але каб гэта былі сапраўдныя майстры! Але, канстатуе ён, пераемнасць страчана. Некаторыя беларускія гарады славіцца сваімі "фірмовымі" рамёствамі. Калісьці ў Клімавічах такой была кераміка, якую Котаў тут і адрадіў, але перадаць сваю справу ў надзейныя, прафесійныя рукі ён не можа, паколькі не ведае, каму. Ёсць тыя, хто нешта робіць для сябе, нават гандлюе вырабамі, але зняцця керамікай усур'ёз альбо вярнуцца да яе — такога жадання ў іх няма.

Дырэктар РДР павялічыў бы лік гурткоў, увёўшы, скажам, гурток разьбы па дрэве, але чым прывабіць сюды тых з магчымых педагогаў, хто рэжа лыжкі адначасова і на продаж, і для душы, а сам працуе ў перасоўнай механізаванай калоне? Якім акладам? Дый пры аптымізацыі "радасць" гэтая перайшла ў катэгорыю "нязбытных мар"...

Моманты святочнай дзеі.

Дзясяты, юбілейны...

паміж мерапрыемствамі ўдзельнікі з вялікім задавальненнем знаёмяцца з горадам. Замак, музеі, паркі, бібліятэкі, планетарый, аквапарк, парк прыгод, катанне на паравозіку і рачная прагулка на катары "Герцагс Екабс" — усё гэта ўнесена ў праграму азнаямлення. А дапамагаюць знаёміцца з горадам актыўныя беларусы суполкі "Спадчына". Пачалося ж усё з Дзён беларускай культуры. Ля вытокаў іх стаялі пер-

шы старшыня Праўлення "Спадчыны" Мікалай Жаўрыд і яго намеснік Алена Норушэвіч...

На пасяджэнні Праўлення мы доўга вырашалі, як адзначыць юбілей. Вырашылі прысвяціць фэстываль нашым беларускім гарадам-пабрацімам. Ганаровымі гасцямі сталі прадстаўнікі Полацка і Наваполацка. Выступленнямі нас радавалі народныя цырк "Юнацтва" (Наваполацк), ансамблі "Заманіха" і "Суб-

ацея", Тэатр гістарычнага касцюма "Звязз" (Полацк). А гаспадаром свята стаў вентспілскі калектыв народнай песні "Журавінка".

Латвійскі фальклорны калектыв "Ротальніекс" прадставіў фрагменты святкавання Ліга. Адкрыўся "Горад майстроў", дзе рамеснікі з Вентспілса і беларускія умельцы прадставілі свае творы.

Статусу нашаму мерапрыемству надаў удзел Пасла Беларусі ў Латвіі Марыны Далгаполавай, першага сакратара Пасольства Аляксея Смірнова, выканаўчага дырэктара Вен-

тспілскай гарадской думы Алдыса Абе. Мэр Айвар Лемберг прыняў Пасла Беларусі і кіраўнікоў калектываў. Сустрэча адбылася ў замку Лівонскага ордэна. За фінансавую і маральную падтрымку мы ўдзячныя Гарадской думе, Цэнтру культуры горада і кіраўніцтву порта, усім спонсарам ды ўдзельнікам, якія дапамаглі нам у арганізацыі і правядзенні дзясятага фэстывалю!..

Данута БАГУШКА,
член Праўлення беларускага таварыства "Спадчына"
Вентспілс, Латвія

"Я шмат чую слоў пра тое, як ледзь не масава адраджаюцца беларускія рамёствы. На практыцы гэта не так. Я ж езджу па краіне, бачу, што адбываецца, — гаворыць адкрыта Котаў. — Возьмем практычна любы наш фестываль рамёстваў. Усе ходзяць вакол якога-небудзь бондара: маўляў, адраджаецца рамяство! А на самай справе ён такі — адзін! А што далей? Заўтра памрэ і рамяство? Больш правільна было б рабіць акцэнт не на адраджэнні, а — на захаванні рамёстваў".

Для захавання свайго рамяства Аляксандру Котава трэба — па мінімуме — не так ужо і шмат: печ для абпалу. Яна ў РДР ёсць, але — маленькая. На вялікую грошай ён папрасіў, абяцалі выдзеліць. Чакае. Дачакаецца — адразу паўстане іншая праблема: вялікая печ мае спажываць больш энергіі, за якую трэба будзе плаціць больш. Замякнёнае кола...

Тым не менш, надзея на лепшае Аляксандра Уладзіленавіча не пакідае. Але, зноў-такі, "ставіць" ён

Ён — мастак, камерцыйна яму чужая ў прынцыпе. А можа, рэклама зусім не патрэбна? Напэўна, неонавая — не. А самая звычайная?.. І не ў печы справа наогул (хоць і ў ёй таксама). Справа, відаць, у большай увазе з боку дзяржавы...

Крок чацвёрты

А маю ўвагу прыцягнула аб'ява на дзвярах Дзіцячай школы выяўленчых мастацтваў пра ксеракапіраванне. У дырэктара ўстановы спытаў, якія яшчэ пазабюджэтных хады адшукваецца, каб зарабіць?

— На фестывалі "Залатая пчолка" гандлюем вырабамі нашых вучняў, — адказаў Сяргей ПЕТРАЧЭНКА. Апошніх у школе — ва ўзросце ад 6 да 17 гадоў — восемдзесят дзевяць (пры пяці педагогах). Выкладаюць тут жывапіс, кампазіцыю, малюнак, дэкаратыўна-прыкладное мастацтва. "Нашы навучэнцы прымаюць удзел у конкурсах і пастаянна нешта выйграюць, — кажа Сяргей Уладзімі-

Аляксандр Котаў пакуль ля старой печы ў РДР. ДШВМ рамантуецца ўласнымі сіламі.

Каментарый Пятра Шашкова: — Каб захоўваць і развіваць нашы ўстановы культуры, патрэбны каласальныя грошы... Школа "круціцца" як можа, за што яе кіраўніцтву трэба сказаць вялікі дзякуй! Творча і з любоўю ў ёй ставяцца да ўсяго, пачынаючы ад самой творчасці ды заканчваючы тымі ўмовамі, якія там ствараюць для вучняў. І адказ атрымліваюць адпаведны: не выпадкова, што выкладаюць у ёй яе былыя выпускнікі. І такі момант: у Доме рамёстваў дзеці займаюцца бясплатна, у школе — за грошы. Калі б знаходжанне там нічога не давала, наўрад ці бацькі адпраўлялі б сюды сваіх дзяцей ды плацілі за навучанне...

Напрыканцы пра сыр, як у Пінску, вам распавядаць не стану. І пра кілімчык у нумары гасцініцы... Агульная для ўсіх праблема за-

А як на суседняй вуліцы?

на асоб, якія зайзёды рухалі культуру. У Доме рамёстваў развіваюць саломкапляценне, бісеропляценне, кераміку, батык. З 2006-га па 2009-ты шэсць яго навучэнцаў сталі лаўрэатамі прэзідэнцкай стыпендыі. І сёння ў вучнях спадар Котаў бачыць падлеткаў адораных, здольных перамагчы на міжнародных конкурсах (такія поспехі ёсць, дый педагог неаднойчы станавіўся лаўрэатамі разнастайных фестывалаў, а работы самога дырэктара не так даўно былі адзначаны на выстаўцы сібirsкай керамікі). І — здольных сваім мастацтвам не даць захагнуць "пястоце" (так некаторыя называюць гліняныя цацкі-свістулькі ў выглядзе птушак, якіх, у тым ліку, вырабляе Котаў)...

равіч. — Напрыклад, у 2013-м на Міжнародным конкурсе дзіцячага малюнка "Свет з марай" узялі Гран-пры, чатыры першыя месцы і два другія. Сёлета ж чацвёрта нашых дзяцей сталі лаўрэатамі Міжнароднага конкурсу жывапісу і графікі "На сваёй зямлі".

Сяргей Петрачэнка цудоўна разумее, што толькі невялікая частка яго выхаванцаў у далейшым звяжа сваім лёс з выяўленчым мастацтвам, але атрыманае тут эстэтычнае выхаванне абавязкова адаб'ецца на іх светаўспрыманні. (А як мінімум у пяці цяперашніх гадах дырэктар бачыць задаткі выдатных прафесіяналаў. І стаўленне да іх у школе — асаблівае, што, зрэшты, на шкоду астатнім навучэнцам не ідзе.)

У цэлым на матэрыяльную базу Петрачэнка не скардзіцца, але пашырыць яе быў бы не супраць. Таксама ён і за тое, каб увесці яшчэ адзін прадмет навучання — камп'ютарную графіку, — замяніць мэблю, памяншаць дзверы. З наборам праблем не існуе, хоць, па мерках раёна, навучанне ў ДШВМ не з танных: 75 тысяч рублёў у месяц.

ключаецца ў тым (і для кіраўніцтва раённай сферы культуры тое, упэўнены, не сакрэт і не "смецце, вынесенае з хаты"), што рамонт патрабуе ўсе ўстановы культуры, у якіх пабывалі. (А музей відавочна чакае рэстаўрацыі.) У Школе выяўленчых мастацтваў, урэшце, работы пакрысе праводзяць уласнымі сіламі. І падыходзяць да абнаўлення сапраўды творча. Няма шпалер? Нейкім неверагодным спосабам прыдумалі ілюзію іх, размяляваўшы кабінеты з густам ды ўяўленнем...

А наогул, сітуацыя ў Клімавічах вымалявалася для мяне ў чымсьці парадаксальнай, калі ўважліва ўслухацца ва ўсё тое (а потым прааналізаваць пачутае), пра што мне распавялі кіраўнікі ўстаноў культуры горада. Калі ў адной з іх назіраецца тэндэнцыя страты цікакасці да культуры, у іншай, на суседняй вуліцы, аказваецца, людзі з усіх сіл імкнуцца да апошняй. "Вінавата" спецыфіка ўстаноў, арганізацыя працы з людзьмі, нейкі аб'ектыўны стан рэчаў? Ці ўсё ж Інтэрнэт?..

Фота аўтара К

Каментарый Пятра Шашкова: — Аляксандру Уладзіленавічу трэба было выгаварыцца, што ён і зрабіў. Колькі ён носіцца з гэтай печкай — рукі апускаюцца. Я не сказаў бы, што Дом рамёстваў патрэбен нашаму гораду толькі тады, калі праводзяцца выстаўкі ды фестывалі. Але... У астатні час яго рэкламу сустраць цяжка. Чый гэта недагляд, калі ён ёсць? Котава?

РДК і яго дырэктар Сяргей Бульніков.

Беларусы замежжа

На радзіму!

"К" пісала, што дэлегацыя Мясцовай грамадскай арганізацыі "Беларуская нацыянальна-культурная аўтаномія "Нёман" гарадской акругі Тальяці" пабывала ў Беларусі і прыняла ўдзел у Міжнародным фестывалі народнай творчасці "Вянок дружбы" ў Бабруйску. На мерапрыемствах выступіў тальяцінскі гурт "Купалінка".

ТАЛЯЦІ

Кіраўнік дэлегацыі і мастацкі кіраўнік ансамбля Людміла Дзёміна вельмі хвалявалася, бо Бабруйск — яе родны горад. "Купалінку" ж прымалі вельмі цёпла. Разам з ансамблем спявалі літаральна ўсе ўдзельнікі "Вянка дружбы"! Людміла Дзёміна — не толькі артыст, але і дыпламат. Яна пазнаёмілася з дырэктарам Бабруйскай школы мастацтваў Аленай Марозавай. Апошняя вельмі здзівілася, што ў Расіі існуе школа, дзе вывучаюць беларускую мову, ёсць два калектывы беларускай песні. Паміж "Нёманам" і ДШМ было падпісана пагадненне аб творчым супрацоўніцтве.

Сяргей ШЫЛКІН, намеснік старшыні МГА "Беларуская нацыянальна-культурная аўтаномія "Нёман"

На людным месцы

Дзіцячаму клубу аматараў фальклору "Вясковая табала", які існуе пры Хаціслаўскім СДК, прысвоена ганаровае званне "ўзорны". Заснавальнікам, нязменным кіраўніком, рэжысёрам, пастаноўшчыкам, сцэнарыстам ды ідэйным натхняльнікам калектыву з'яўляецца Галіна Хомік.

МАЛАРЫТЧЫНА

Вось што яна распавяла: — Слова "табала" я пачула ўпершыню ў вёсцы Мельнікі. Яго ў сваім маўленні цяпер выкарыстоўваюць і жыхары Хаціслава. "Табала" ў нашым населеным пункце — гэта "збор", "гурт дзяцей". Слова з сакавітым мясцовым каларытам — яркае, гучнае, запамінальнае! Мы падумалі: чаму б не даць клубу аматараў фальклору такую ж назву? Хоць для разгляду прапаноўвалася амаль пяцьдзесят найменняў.

Што такое "табала"?

Мне даспадобы і ўкраінскі, і беларускі фальклор. Я вырасла на памежжы дзвюх блізкіх культур. У жыхароў Маларыцкага і Ратнаўскага раёнаў шмат агульнага. А некаторы час таму існаваў нават інтэрнацыянальны ансамбль з супрацоўнікаў Картэліскага ДК на Украіне, дзе я раней працавала, і беларускага Макранскага СДК. А калі я пераехала жыць на Беларусь, дык мне захацелася больш

Галіна Іванаўна фальклор збірае і збірае не толькі ў Хаціславе ды навакольных вёсках. Цікавыя народныя знаходкі яна "адкапала" ў вёсцы Дарапеевічы — у Сцепаніды Сцепанюк і Анатоля Дзямянкі. Своеасаблівым адкрыццём сталіся і "Асопава полька" (в. Дарапеевічы), і "Полька Рузя" (в. Гвозніца). Вернута з нябыту і многае іншае...

Сёння ў клубе — шаснаццаць артыстаў: восем хлопцаў і восем дзяўчат ва ўзросце ад 8 да 18 гадоў. "Вясковай табалай" не было б, каб не акампаніятары Віктар Галавій і Святлана Бяльчук, а таксама балетмайстар Алена Люльковіч. У рэпертуары — дваццаць народных танцаў, дзесяць песень і пяць абрадаў, а таксама легенды, казкі, байкі, дзесяць сольных песень. А колькі яшчэ будзе...

Мікалай НАВУМЧЫК Маларыта На здымку: узорны дзіцячы клуб аматараў фальклору "Вясковая табала" Хаціслаўскага СДК са сваім кіраўніком Галінай Хомік. Фота аўтара

Тактыка культурнага развіцця

Галерэя ля весніц...

У аддзелаў ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі ёсць саюзнікі-аднадумцы. Праўда, першыя іншым разам не ведаюць пра другіх. Але не ў той сітуацыі, пра якую пойдзе гаворка. Тут прыватная ініцыятыва стала шчаслівым набыткам мясцовай школы мастацтваў. А справа ў тым, што ініцыятар стварэння прыватнай мастацкай галерэі працуе ў названай навучальнай установе выкладчыкам і мяркуе праводзіць тут персанальныя ды тэматычныя выстаўкі, а таксама — прэзентацыі дзіцячай творчасці, іншыя сумесныя акцыі з ДШМ...

Яўген РАГІН

Так, гаворка пойдзе пра прыватныя мастацкія галерэі. Як вы думаеце, колькі іх у нашых вёсках і мястэчках? Ды каб пералічыць, хопіць пальцаў адной рукі. Ініцыятарамі ды рэалізатарамі "галерэйнай" ідэі сталі вядомыя мастакі Фелікс Янушкевіч — у Ракаве (Міншчына), Канстанцін Качан — у Навагрудку (Гродзеншчына). Нядаўна "К" пісала пра тое, што сын Аляксея Кузьміча стварыў галерэю ў памяць аб бацьку: у вёсцы Махро (Брэстчына)... Да агульнага спісу можна дадаць "агрэсідзібную" галерэю Аляксандра Рашэтнікава ў вёсцы Плябань. А 7 жніўня прыватная мастацкая галерэя адкрылася і ў Плешчаніцах. Менавіта з яе я і пачаў гаворку пра мастакоўскія нефармальныя творчыя ініцыятывы.

Сябра Беларускага саюза мастакоў Уладзімір Шнарэвіч пайшоў па шляху Янушкевіча і побач з бацькоўскай хатай сваімі рукамі і за ўласныя сродкі ўзвёў галерэйны будынак. Як распавядае арт-крытык, графік і сябра творчага аб'яднання "Верасень" Беларускага саюза мастакоў Марына Эрэнбург, атрымаўся ўтульная камерная летняя экспазіцыйная прастора, што захоўвае цягло мастакоўскіх рук. Хіба ж магло атрымацца нешта іншае ў колішняга дэкаратара "Беларусьфільма"?

Цалкам падтрымлівае такі падыход нашых мастакоў. Галерэя ў кутку, дзе нарадзіўся і вырас творца, — гэта і вяртанне да вытокаў, і даніна памяці бацькам, і справаздача перад землякамі: вось глядзіце, што рабіў, раблю ды рабіць буду. І плюс яшчэ — вялікая доля адказнасці: гэта выпадковаму спадарожніку ў цягніку можна сслухіць, аднавяскоўцу — ні ў якім разе...

Галерэя — гэта яшчэ і **дадатковая ўстанова культуры**. Няхай сабе і прыватная. У Плешчаніцах вясковае дзятва займела магчымасць з маленства далучацца да мастацтва высокага ўзроўню. Ці не самае гэта галоўнае на сёння?

Але гаворка, урэшце, пра іншае. Галерэя — гэта не толькі важкі брэнд, гэта яшчэ — дадатковая ўстанова культуры. Няхай сабе і прыватная. На вернісажы ў Плешчаніцах старшыня мясцовага выканкама Віктар Кірылаў і старшыня БСМ Рыгор Сітніца казалі пра адно і тое ж: вясковае дзятва займела магчымасць з маленства далучацца да мастацтва. Правільна казалі. Ці не самае гэта галоўнае на сёння? Тым больш, калі гаспадар галерэі — твой выкладчык і гатовы па-сяброўску адказаць, патлумачыць, навучыць... Чым больш устаноў культуры ў вёсцы, тым больш у апошняй шанцаў на жыццёванне.

Нефармальнае ж мастацкая галерэя можа стаць цэнтрам гэтых жа нефармальных творчых праектаў: пленэраў, сустрэч з мастакамі, майстар-класаў... У клубаў ды бібліятэк з'явіцца дадатковая база для развіцця бібліятэчных ды клубных аматарскіх фарміраванняў. А бібліятэчнае фае, скажам, можа стаць заканамерным працягам-філіялам прыватнай галерэі. Словам, варыянтаў шмат, і ўсе яны палягаюць у прасторы агульных інтарэсаў людзей, неабякавых да лёсу беларускай вёскі. Мы вельмі доўга і шмат гаварылі, што менавіта маленькія паселішчы ды мястэчкі — асноўная гаючая сіла для гарадоў, таму перасталі зважаць на тое, якія няўмольна гібеюць...

"К" пастаянна вядзе гаворку пра стварэнне культурных брэндаў для нашых вёсак і мястэчак. Такі брэнд займелі на сёння і Плешчаніцы. Пад час урачыстага адкрыцця Галерэі Уладзіміра Шнарэвіча была прэзентавана выстаўка работ мастакоў з творчага аб'яднання "Верасень". У экспазіцыі, якая будзе працаваць да верасня, прадстаўлена больш за трыццаць твораў: кніжныя ілюстрацыі, акварэлі, жывапіс, графіка. І ніхто з аўтараў, як кажа Марына Эрэнбург, не рабіў сідкі на правінцыйнасць гледачоў. Наадварот, сельскі — значыць, шчыры і першародны. Нездарма гараджане пачалі выкупляць пустыючыя хутары ды паселішчы. Іх колькасць, праўда, яшчэ меншая за колькасць галерэй. Але прэцэдэнт створаны і працэс распачаты.

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркуйце** на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), twitter.com/kimpressby, odnoklassniki.ru/group/52156879339702

Фестывальны гід

Ці можна зладзіць фестываль на ганку? На музейных сходах? Нарэшце, на прызбе? Цяпер ведаю, што можна. Калі, канешне ж, пад'ясці да гэтай ідэі творча. Так, як арганізатары "Прызба-фэсту", які прайшоў у мінулыя выхадныя ў вёсцы Залессе Пружанскага раёна Брэсцкай вобласці. Турыстаў, што захацелі пасядзець на прызбе ля сялянскіх хат ці заначаваць у намётах на тэрыторыі мясцовай агрэсідзібы, сабралася тут больш за сотню. А з улікам жыхароў з суседняга Вялікага Сяла колькасць гасцей фэсту можна было смела павялічваць ці не ў тры разы.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ / Мінск — Залессе — Мінск

Пад час аднаго з тэматычных майстар-класаў.

агульнымі намаганнямі была зладжана святочная вячэра, на якую кожны жыхар паселішча прынёс улюбёную страву.

"Тры скарыначкі хлеба"

Дарэчы, частавалі на "Прызба-фэсце" па-паходнаму: грэцкай кашай, прыгатаванай на вогнішчы, грыбным супам, гарбатай ды яшчэ шмат чым. Калі вогнішча ды месца, дзе рыхтаваўся абед ці вячэра, пастаянна былі людзі, размаўляючы на беларускай, польскай, рускай ды нямецкай мовах. Балазе, як абяцалі кухары, у іх заўсёды кожнаму знойдзецца "тры скарыначкі хлеба"... І не падманулі.

Тут, мабыць, варта сказаць і пра нязмушанасць ды лёгкасць фестывальнай атмасферы: кожны мог папіць чаю, паўдзельнічаць у майстар-класе, пагуляць у валебол ці бандмінтон, прайсціся па навакольным лесе ці проста адпачыць, чытаючы кніжкі... Бо мясцовая "бібліятэка" пад адкрытым небам, якая мела назву "Ля-нота", была поўная кніг на любую тэматыку: ад твораў Мілана Кундэры да турыстычных даведнікаў па Брэстчыне...

Але ўсё гэта не значыць, што дні былі толькі "тусовачныя". Распаведы, лекцыі, дыскусіі ад мінскіх ды брэсцкіх гасцей на разнастайныя тэмы — ад праблем дзвіжэння мастацтва да пытанняў аб тым, ці павінен мастак мець актыўную грамадзянскую пазіцыю, — прымушалі і задумвацца, і адстойваць сваю думку.

І апошняе. Натуральна, "тры скарыначкі хлеба" ў арганізатараў "Прызба-фэсту" так проста "ў кішэньцы" не з'явіліся. Кожны наведвальнік за першы дзень знаходжання на агрэсідзібе мусяў заплаціць 60 тысяч, а ў другі дзень — ужо 100 тысяч рублёў. Трэці ж дзень фестывалю, які праходзіў у Вялікім Сяле, быў для наведвальнікаў

"Бартар" Ці рэальны фестываль у вёсцы з двума жыхарамі? пад вухканне савы

3 Сецівам — у дарогу

Інтэрнэт, сацыяльныя сеткі, онлайн-рэпартажы... Усё гэта сталася звыклым для кожнага. Вось і я, дазнаўшыся пра дату фестывалю, адразу ж запытаўся ў Сусветнага Павуцінна пра "Прызба-фэст". І ўжо праз секунду натрапіў на суполкі, створаныя арганізатарамі ў сацыяльных сетках. Запісаўшыся адразу ў некалькі, цягам тыдня атрымліваў звесткі пра тое, якім маршрутам лягчы дабрацца да Залесся, што за мерапрыемствы запланаваны цягам трох дзён фэсту, і гэтак далей. Самай цікавай аказалася інфармацыя аб тым, што раніцай і вечарам у вёску будуць хадзіць замоўленыя арганізатарамі "фестывальныя" аўтобусы. Так што дабрацца сюды з Мінска было не так ужо і складана.

Само Залессе — на некалькі хат вёска, у якой жывуць баба Маня і баба Валя. Яны, дарэчы, таксама прымалі ўдзел у імпрэзах, спяваючы аўтэнтчныя палескія песні вечарамі перад вогнішчам, вакол якога збіраліся "прызбаўцы". А яшчэ гэтае паселішча спынае тым, што знаходзіцца акурат на ўскрайку найбуйнейшага нізіннага балота "Дзікае", якое прымыкае да Нацыянальнага парку "Белавежская пушча".

Часам у вёсцы, як запэўніваў мяне адзін з арганізатараў "Прызба-фэсту" і ўладальнік агрэсідзібы, на якой адбывалася імпрэза, Сяргей Сідарук, можна проста з ганку назіраць да шасці савіных відаў! Дарэчы, адна з гэтых соваў — барадатая кугакаўка — сёлета сталася сімвалам фестывалю: яе можна было ўбачыць намаляванай не толькі на сценах хат, але і на футболках, якія прапаноўваліся за даволі сімвалічную плату.

Экалогія + культурны абмен

Зразумела, што з усяго, сказанага вышэй, лагічна вынікаў экалагічны напрамак фестывалю. Сюды дадаліся кіношныя, музычныя ды тэатральныя прэзентацыі ад польскага вясковага тэатра "Венгайты" ды брэсцкага аматарскага тэатра "Крылы Халопа". Як патлумачыла мне адна з арганізатараў "Прызба-фэсту" Аксана Гайко, галоўная ідэя залескай імпрэзы — у выхадзе за межы тэатральнай залы, за межы горада, за межы так званых стацыянарных культурных прастораў. Таму заканамерна, што спектаклі, майстар-класы, канцэрты, фільмы (чорнабелыя нямыя, але пад жывую музыку ўдзельнікаў) ладзіліся на спецыяльна пабудаванай летняй сцэне.

Па словах Аксаны Гайко, ёй вельмі не хацелася, каб "Прызба" сталася чарговай імпрэзай, на якую завітаюць знаёмыя "тусоўчыкі" з Мінска ці Брэста, каб пабавіць час ды паслухаць саміх сябе... Таму і ўзнікла задумка далучыць да фестывалю мясцовых жыхароў, зрабіць, так бы мовіць, культурны "бартар".

Для гэтага арганізатары сустрэліся з жыхарамі Вялікага Сяла, запісалі вясковае гісторыі і паданні ад старажылаў паселішча, а таксама павучылі мясцовую дзятву, як ставіць спектаклі ды іграць у іх. Як мне распавядалі, маленькія акцёры і актрысы ач вішчалі ад радасці, калі пачулі пра магчымасць выступіць на сцэне перад сваякамі! Балазе іграць ім давалася ў спектаклі пад назвай "Аповеды з Вялікага Сяла", заснаванага на сабраным у "палявых умовах" матэрыяле. Паглядзець на сваіх дзятвей ды ўнукаў прыйшлі жыхары амаль усеі вёскі. А пасля

Арганізатарам вельмі не хацелася, каб "Прызба" сталася чарговай імпрэзай, на якую завітаюць знаёмыя "тусоўчыкі" з Мінска ці Брэста, каб пабавіць час ды паслухаць саміх сябе... Таму і ўзнікла задумка далучыць да фестывалю мясцовых жыхароў, зрабіць, так бы мовіць, культурны "бартар".

бесплатны. Акрамя таго, імпрэза ладзілася пры фінансавай падтрымцы праекта "USAID", які рэалізуецца Праграмай развіцця ААН у Беларусі "Мясцовае прадпрыемства і эканамічнае развіццё". Усё тое і дазволіла правесці тэатральна-экалагічна-мастацкі фестываль у невялікай палескай вёсачцы.

Але ці будзе працяг гэтай, безумоўна, годнай і цікавай ініцыятывы? Адказу на дадзенае пытанне я так і не атрымаў. Арганізатары ў адзін голас казалі аб тым, што спачатку варта абмеркаваць вынікі імпрэзы, а тады ўжо і вырашаць, ці з'явіцца на свет праект пад умоўнай назвай "Прызба-фэст-2". Несумненна адно: пра Залессе цяпер ведаюць далёка за межамі Пружаншчыны. І гэта той вынік, які кажа сам за сябе.

Фота аўтара

Людміла ПАЛЕЕВА, дырэктар Цэнтралізаванай клубнай сістэмы Мсціслаўскага раёна

— Людміла Уладзіміраўна, дык у чым, на ваш погляд, перавагі ЦКС?

— Асноўная ў тым, што самі заробілі — тое і выкарысталі на карысць уласнага развіцця. Інакш кажучы, сталі больш самастойнымі. Нават паліва да ацяпляльнага сезона назапасілі самі... Можам дазволіць сабе памяняць апаратуру, набыць касцюмы, без якіх на такім фэсце проста не абысціся...

— Няўжо вы такія самастойныя і ў правядзенні "Рыцарскага фэсту"?

— Па той прычыне, што працуем са спонсарамі. Адзін аператар мабільнай сувязі выдаткаваў каля 9 мільёнаў рублёў, другі — 19 мільёнаў... Аплацілі прыезд і выступленні гуртоў. На адкрыцці сёлета выступаў з сярэднявечным танцам наш самадзейны калектыў. Спецыяльна для яго на спонсарскія грошы пашылі касцюмы. У наступным годзе адкрые свята наш музычны калектыў з ДШМ...

— Ці прыбытковы фэст?

— Сёлета заробілі 380 мільёнаў. Працавалі на фэст раёнам. Маю на ўвазе не толькі установы культуры...

— За кошт чаго канкрэтна заробілі такую суму?

— Рамеснікі прадавалі сувеніры. Мы распаўсюджвалі білеты не толькі на рок-канцэрт, рыцарскія баі, выступленні мастацкіх калектываў, а і на шматлікія экскурсіі

Клубная ініцыятыва

Мы працягваем публікацыю "жанравых" падборак пад рубрыкай "Prof-партфолія". У мінулым нумары "К" гаворка на старонцы 13 ішла пра развіццё музейнай справы. У сённяшнім — змешчаны артыкулы, прысвечаныя клубнаму клопату. СК ці СДК — творчая сіла, магутнасць ды ўсеабдымнасць якой прама прапарцыённыя прафесіяналізму кадравага штату асобна ўзятай установы. А калі за справу бярэцца не адзін сельскі Дом культуры, а цэлая Цэнтралізаваная клубная сістэма?

Даведаўшыся пра тое, што ЦКС адзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Мсціслаўскага райвыканкама стала адным з асноўных арганізатараў "Рыцарскага фэсту. Мсціслаў-2014", "К" вырашыла звязацца з кіраўніком гэтай структуры Людмілай ПАЛЕЕВАЙ ды задаць шэраг пытанняў, звязаных не толькі з цэнтралізацыяй, але і з развіццём рыцарскага свята, папулярнасць якога сёння цяжка пераацаніць.

Яўген РАГІН

Арганізатар падзеі — ЦКС

Рэсурс фэсту

Сёлета ў Мсціславе было шматлюдна. / Фота Алены БЕЛАНУЖКА

■ Хэдлайн рэгіёна

Назву прыдумаць...

У назвах і дэфініцыях я — не дылетант, бо прафесійны філолаг. Хтосьці свежае паветра любіць, я — свежыя словы. А іх, па маім перакананні, у сферы культуры не стае, як у кепскай гаспадыні цыбулі ў крупніку. Зараз палумачу, што маю на ўвазе. Але спачатку засяроджу ўвагу, што звяртаюся найперш да клубнікаў і метадыстаў.

Яўген РАГІН

Каб рэжысёр Уладзімір Бычкоў ведаў, наколькі папулярнай стане назва ягонага фільма "Горад майстроў", ён яшчэ ў 1965 годзе набыў бы на яе аўтарскія правы. Азалаціўся б. Пошукавікі выдалі мне на гэце спалучэнне слоў аж 200 000 адказаў з розных краін бліжняга замежжа. І ўсе яны так або інакш звязаны з продажам сувеніраў ці з платнымі паслугамі майстроў. Сярод гэтых 200 тысяч — і сотні згадных назваў выставак-продажаў, якія ладзіліся ды ладзіцца ці не ў кожным раёне Беларусі. Нічога не маю супраць мерапрыемстваў. Яны — розныя і па-свойму цікавыя. Не, назва "Горад майстроў" — трапная ды арыгінальная. Дакладней, была такой тры дзясяткі гадоў таму. На сёння яе проста "заездзілі". Няўжо не хочацца непаўторнай назвы, звязанай, скажам, з прозвішчамі выбітных майстроў з канкрэтных паселішчаў? Яны ж таму і выбітныя, што *непадобныя*.

Вострую алергію выклікае запыленае слова "падворак" у дачыненні да арганізацыі лакальнай працы беларускіх фестываляў. Работнікі клубаў, пачакайце спрачацца-абражацца! Я згодны: дадзеная форма прэзентацыі — самая, бадай, зручная. Але "падворак" у кожнай вёсцы мае дыялектычны адпаведнік. Чаму б яго і не выкарыстаць, у тым ліку, і для моўнага ўзмацнення тэзіса, што ваша прэзентацыя — *не падобная* на іншыя?

Раздражняе словазлучэнне "свята вёскі". На журналісцкай мове гэта не назва, а толькі падзаглавак. А асноўная ідэя дзеі (як і тэксту) крыецца менавіта ў назве. Ёта, мяркую, азы. Колькі на Беларусі вёсак засталася? Дык вось, за рэдкім выключэннем, столькі ж існуе і мерапрыемстваў пад "арыгінальнай" назвай "свята вёскі". Як вы свята назавяце... Якой жа можа быць асноўная ідэя? Мой высковы зухаваты дзядзька Ілья займаўся борніцтвам. І я ў дзяцінстве ласавоўся дзікім мёдам. Вось гэтае спалучэнне слоў для мяне і па сёння пахне дзяцінствам ды сонцам. Маё ўласнае свята "Дзікага мёду"... А ці мала ў нашых вёсках людзей-легенд са сваімі промисламі ды здабыткамі літаральна ва ўсіх праявах сялянскага жыцця?..

Думайце і дадумаецеся!

па горадзе ды раёне. Цікавастак было шмат. Упершыню ўдзельнікі маглі пабачыць перапахаванне ля падножжа Замкавай гары праваслаўнага сярэднявечнага рыцара XV стагоддзя, астанкі якога знайшлі археолагі. Уяўляеце сабе відовішча: пасля малебна сённяшня рыцары хаваюць свайго паплекніка з мінуўшчыны?.. Зараблялі нават на фарпостах, што дзейнічалі на ўездах у фестывальную "прасторы": сярэднявечныя вясчальнікі прадавалі праграмы, дзятчыны частавалі збітнем...

— Ці ёсць у фестывалю лагатып? І ці можна набыць, скажам, футболку з яго выявай?

— Лагатып ёсць. Ён быў адлюстраваны не толькі на магніціках, але і на вырабах народных майстроў. Яны закуплялі і шклянкі, вазы, потым іх распісвалі. У крамах горада таксама ішоў гандаль кубкамі, асадкамі, майкамі, бланкетамі з фестывальнымі пазнакамі...

— Фестываль развіваецца, нязменна прыцягвае публіку, попыт на сувеніры расце... Фестывальны лагатып абаронены аўтарскім правам? Калі не, то вашым гандлёвым знакам можа скарыстацца любы ахвотны. Прэцэдэнтаў таму па краіне хапае.

— Эмблема ёсць. Цалкам згодная, што варта пакапаціцца на конт яе абароны.

— У чым рэзервы?

— Ідэй шмат. Усе яны скіраваны на тое, каб грошы ў першую чаргу зараблялі нашы мастацкія калектывы, а не заезджыя...

— 3 гэтай нагоды вось якое пытанне: чаму б вашым аніматарам свята не толькі адкрываць рыцарскія баі, але і распавядаць пра зброю, тэхналогію яе вырабу, магчымасці, пра рыцарскія правілы бою? Чаму б не наладзіць продаж лукаў, арбалетаў? Усе гэтыя гістарызмы за мяжой хоць і каштуюць вельмі дорага, але заўжды карыстаюцца попытам.

— А мы гэта ўжо спрабуем рабіць. Нашы лучнікі ды арбалетчыкі ладзілі для ахвотных майстар-класы, вучылі карыстацца сярэднявечнай зброяй.

— Наконт касцюмаў. Ці мяркуеце праводзіць конкурсы на лепшы сярэднявечны строй, мужчынскі ды жаночы?

— Мяркую! Сёлета, да прыкладу, такі конкурс мы праводзілі на другі дзень фэсту, перад яго закрыццём. Дэфіле суправаджалася падрабязным распевадам пра адметнасці тагачаснай моды. І майстар-клас па "пабудове" таго-ка касцюма ў нас таксама быў. Я пагаджаюся, кожны сённяшні крок трэба развіваць ды ўдасканальваць, каб і заўтра гасцям не было на фэсце сумна.

— Так, пастананна здзіўляецца — гэта цяжкая справа. Што тут лічыце галоўным?

■ Кажа эксперт

Мікалай ПАШЫНСКІ, заслужаны дзеяч культуры Рэспублікі Беларусь, начальнік упраўлення культуры Віцебскага аблвыканкама ў 1990 — 2011 гг.:

— У падрыхтоўцы маштабнага клубнага мерапрыемства нагрузка кладзецца не толькі на работніка СК ці СДК (тэўныя з іх у маштабах рэспублікі не маюць сёння спецыяльнай адукацыі), але і на раённага метадыста. Адзінае тлумачэнне аднастайнасці, скажам, святаў вёсак ці святаў вуліц — у адсутнасці сапраўды творчых кантактаў паміж названымі спецыялістамі. Сцэнарыі іншым разам проста "штампуецца". Лягчэй напісаць штосьці адзінае для ўсіх, чым да кожнай вёскі ставіцца, так бы мовіць, індывідуальна. А работнікі клубных устаноў ініцыятыву праяўляюць не заўжды.

Між тым, у кожнай нашай вёсцы, у кожнага аграгарадка — свая біяграфія: непаўторная гісторыя, выбітныя землякі, прыродныя адметнасці... Нават мова ў кожным паселішчы чымсьці ды адрозніваецца. А мы ўсіх — пад адзін грэбень. Вось бібліятэкары ў кразначным кірунку працуюць з поўнай адказнасцю. А клубнікі, бывае, ігнаруюць назапашаную калегамі спадчыну. Такі падыход лічу непрафесійным.

— Усё робім самі. Стасункі з музейшчыкамі — цесныя і мэтанакіраваныя. Усе нашы рэканструкцыі маюць архіўнае пацвярджэнне.

— Да нас дайшлі чуткі, што рух транспарту да фестывальнага Мсціслава не заўжды быў зручны для гасцей. Ці ў вашых сілах нешта тут змяніць?

— Мы стараліся, але людзей на фэсце з кожным годам усё больш і больш. Натуральна, неабходна гэта ўлічваць. Думаю, што транспартнікі павінны пайсці нам насустрач.

— А як вам прагноз: каб не паўтарацца на фэсце, вашы падначаленыя за пазабюджэтныя грошы едуць па ідэі ў Еўропу?

— Лічу яго цалкам рэальным як адзін з варыянтаў крэатыўных пошукаў. Але пакуль хапае сваіх ідэй...

Культура пачалася з...

...маміных слоў

— Для мяне ўваходжанне ў культуру пачалося... не памятаю, калі. З самага нараджэння дома заўсёды былі музычныя інструменты і пласцінкі.

ТЭКСТ

Яўген АЛЕЙНІК, кампазітар, прадзюсар

Мая мама, Ніна Яўгенаўна, некаторы час свай маладосці працавала ў мінскай краме "Музыка", і таму ў нас была велізарная вінлавая фанатэка: прадаўцы "Музыкі" канца 1970-х не шкадавалі заробкаў на набыццё ў сваёй жа краме рэдкіх па тым часе навінак, якія разляталіся як гарачыя піражкі.

Мой дзед, Яўген Емяльянавіч, быў родам з сяла Вялікага Матавілаўка, што непадалёк ад Кіева. Ён — стрыечны пляменнік вялікага тэнара Івана Казлоўскага, які паходзіў з суседняй Мар'янаўкі. Таму музыка ў нашай сям'і і культывавалася. І паколькі я жыў з мамай, бабуляй ды дзедам, то асноўнымі полюсамі музычнасці былі пласцінкі ад мамы і ўкраінскі фальклор ад дзеда.

Маючы велізарную фанатэку, а таксама мноства інструментаў (баян, акардэон, балалайка, гітара, губны гармонік), з дзяцінства спрабаваў выявіць гэтым інструментарыем упадабаньня песні. Памятаю пласцінку "The Beatles" пад назвай "A Taste of Honey" (кампіляцыя, выдадзеная ў СССР), трэці і чацвёрты альбомы "ABBA", дыскі "Smokie", Даяны Рос, Глорыі Гейнар, "Scorpions", Шэр, Ціны Цёрнэр, Сціві Уандэра ды многіх іншых. А ў восем гадоў я пайшоў у музычную школу па класе баяна, і для мяне адкрыліся творы беларускай, украінскай ды рускай народнай музыкі.

Для мяне паваротным момантам сталі маміны словы: "Жэня, мы жывём небагата, і на ўсе твае сінтэзатары ды гітары сыходзяць апошнія грошы. Калі хочаш стаць музыкантам — зарабляй музыкай".

У дванаццаць мне набылі першы сінтэзатар, у чатырнаццаць я атрымаў гітару, а ў шаснаццаць працаваў гітарыстам на вяселлях і па клубах.

Цяжка сказаць, з чаго менавіта з пералічанага вышэй пачалося маё захапленне музыкай. Думаю, кожны чалавек ёй захапляецца — гэта закладзена ў яго прыродзе. Аднак для мяне паваротным момантам сталі маміны словы: "Жэня, мы жывём небагата, і на ўсе твае сінтэзатары ды гітары сыходзяць апошнія грошы. Калі хочаш стаць музыкантам — зарабляй музыкай".

Мае любімыя музыканты на дадзены момант (а мы з жонкай кожны дзень адкрываем усё новыя імёны: свет жа — велізарны) — гэта "The Beatles", "Take That", Мілен Фармэр, "Coldplay", "Bon Jovi", "Evanescence". Я з'яўляюся вялікім фанатам (і часам удзельнікам) конкурсу "Еўрабачанне", люблю народную музыку. Наогул, шкадую людзей, якія свядома абмяжоўваюць сябе, усё жыццё слухаючы толькі блюз, джаз, метал ці дыска 80-х. Музыка — бязмежная...

Раз на год, у першую суботу жніўня, шматлікія жыхары Падляшскага ваяводства Польшчы імкнуцца прыехаць у невялічкі горад Міхалова, што знаходзіцца непадалёк ад Белавежы: менавіта ў гэты дзень тут праходзіць Фестываль беларускай культуры "Прымацкая бяседа".

ПОЛЬШЧА

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ
Мінск — Міхалова — Мінск

Песня без межаў

Сёлетняе мерапрыемства адбылося на памежжы ўжо ў чацвёрты раз і сабрала каля сямі тысяч гасцей з Польшчы і Беларусі. У складзе артыстычнага "дэсанта" з нашай краіны выступілі народныя вакальны калектывы "Росніца" з Гродна, інструментальны ансамбль пад кіраўніцтвам Аляксандра Арабея з Мінска, салісты Аляксей Хлястоў і Алена Ланская, а таксама лаўрэат міжнародных конкурсаў Аляксандр Зубко, які скарый іграй на арыгінальных народных інструментах...

Акрамя таго, тут прысутнічалі фольк-калектывы з усіх куткоў Падляшска, жыхары Міхалова ды турысты, якія прыехалі сюды з розных краін. Як распавёў нязменны каардынатар і арганізатар "Прымацкай бяседы" Юрка Астапчук, на Беласточчыне любяць ды шануюць свае традыцыі, таму колькасць аматараў фэсту пашыраецца. "Нам важна паказаць, што беларуская супольнасць у Польшчы мае свае традыцыі, захоўвае ды шануе нацыянальны каларыт, родную культуру", — адзначыў суразмоўца.

Дарэчы, сам Астапчук — асоба незвычайная. Ён не толькі нязменны арганізатар "...Бяседы", але і былы дырэктар Дома культуры ў суседнім гарадку, у якім цягам дзесяці гадоў да пераезду ў Міхалова ладзіў фестываль "Сяброўская бяседа". Ён жа — кіраўнік ды саліст

Падчас фестывалю. / Фота аўтара

Дзяльба кабанчыка онлайн

Фестываль у Міхалове: фольк-падзея ў фармаце open air

ансамбля "Прымакі", а таксама галоўны інструктар па справах нацыянальных меншасцей у гмінным Цэнтры культуры горада Міхалова.

Таму я абсалютна не здзіўся, калі пад час імпрэзы Юрка Астапчук быў літаральна "атакаваны" журналістамі з Польшчы і Беларусі. Здзіўляла мяне хіба толькі тое, як гэты чалавек паспявае і адказваць журналістам, і вырашаць арганізацыйныя пытанні, і спяваць на сцэне... Дадам яшчэ дэталі пра трыццацігадусную спёку, якая прымушала гасцей фестывалю хвацца ў цені ды піць прахаладжальныя напоі.

Балазе апошніх вакол амфітэатра, дзе адбываліся асноўныя дзеі, было прадстаўлена ў вялікай колькасці...

"Вясковыя" тэхналогіі

Распавядаць пра сам фэст, мабыць, не варта: на ім трэба абавязкова пабыць самому, каб адчуць добразычлівасць гаспадароў, каб наслухацца народных песень, каб наталіцца нязмушанай святочнай атмасферай унікальнай падзеі... Скажу толькі, што сёлета ў Міхалове быў прэзентаваны першы відэакліп гурта "Прымакі" і новы дыск ансамбля пад назвай "Ты думай, думай"... Акрамя таго, тут жа, каля амфітэатра, можна было набыць рознастайныя сувеніры, дыскі польскіх ды беларускіх фальклорных гуртоў, пазабаўляцца на атракцыёнах, паплаваць у возеры, на беразе якога ўсталявалі надзіманую горку...

Але пра гэта — іншым разам. За сярэдняе ўвагу востра чым: асноўнае фінансаванне "Прымацкай бяседы" забяспечыла Міністэрства

адміністрацыі і ўкаранення лічбавых тэхналогій Польшчы. Дзякуючы гэтым сродкам глядачы не толькі мелі магчымасць добра чуць усе выступленні артыстаў (апаратура, як казалі мне многія выканаўцы, працавала бездакорна), але і бачыць іх на вялікім экране, усталяваным непадалёк ад сцэны. Балазе дзве камеры працавалі цягам усяго свята, транслячы "карцінку" не толькі для гасцей фэсту, але і ў Інтэрнэце ў рэжыме онлайн! Нагадаю, што ўсё гэта адбывалася ў паселішчы, накіравана нашага аграгарадка: у Міхалове на сённяшні дзень пражывае прыкладна тры тысячы чалавек, і статус горада яно атрымала адносна нядаўна — толькі ў 2009 годзе...

Падумалася мне адразу востра пра што: ці хутка мы будзем бачыць на айчынных фестывалях рэгіянальнага маштабу выкарыстанне найноўшых лічбавых тэхналогій? Прынамсі, я такога пакуль не сустракаў нідзе, нават на рэспубліканскіх фальклорных імпрэзах. Згадаю хаця б наведаныя мной сёлета "Берагіню"

ці "Вясновы букет". Пакуль жа даводзілася толькі пазаздросціць тэхнічнай "узброенасці" суседзяў...

Фестываліць талакой!

Але ж сказанае вышэй не азначае, што ў Міхалове спадзяваліся толькі на міністэрскія грошы. Шмат сродкаў давалася ўкладзі ў арганізацыю "Прымацкай бяседы" і ўладам, і прыватным арганізацыям.

Справа ў тым, што на Падляшшы даўно зразумелі вядомую аксіому: вырашаць пытанні, як і "фестываліць", лепш за ўсё талакой. Таму, напрыклад, пражыванне ды харчаванне для артыстаў з Беларусі праспансавала кіраўніцтва мінігаталяў, што знаходзіцца як у Міхалове, так і ў яго наваколлях. Снапы

жыта, якія аздаблялі сцэну, караваі, арганізацыя феерверкаў ды нават парсочкі, што смажыліся пад час усёй імпрэзы перад сцэнай, — усё было прадастаўлена прыватнымі гаспадаркамі гміны. Дарэчы, тыя засмажаныя кабанчыкі пасля прыгатавання на агні былі парэзаны на дробныя кавалкі і бясплатна раздадзены ўсім гасцям ды артыстам.

Не варта і казаць, што цягам "Прымацкай бяседы" кожнага спонсара называлі са сцэны неаднойчы. Да таго ж, не варта забываць, што на фестываль завітала шмат журналістаў. Так што рэкламай і гатэлі, і прыватныя спонсары былі забяспечаны напоўніцу. А па ўсім горадзе віселі расцяжкі ды ўлеткі са звесткамі пра фэст і яго партнёраў.

На мой погляд, усё гэта — прыклад, як трэба працаваць са спонсарамі. А яшчэ — досвед, які варта выкарыстоўваць і пры арганізацыі нашых, айчынных фестывалюў. Цікава, які раён Беларусі скарыстаецца гэтым вопытам першы?..

Культурны твітар: адметнае ў культуры за мяжой

СНД Культурнымі сталіцамі СНД ў 2015-м прапануецца абвясціць расійскі Варонеж і таджыкістанскі Куляб. Нагадаем, што ў 2011 і 2013 гадах, адпаведна, гэты статус мелі нашы Гомель і Магілёў. Сёлета яго нясуць казахстанскі Алматы ды кыргыстанскі Ош.

ГРЭЦЫЯ На цырымоніі абвясчэння пераможцаў самай прэстыжнай прэміі турыстычнай галіны "World Travel Awards" галоўны прыз дастаўся афінскаму Акрополі: той быў прызнаны найлепшай і найвядомейшай культурнай славаццю ў Еўропе.

РАСІЯ У сталіцы Расіі праходзіць Міжнародны фестываль "Маскоўскае варэнне". На фэсце прадстаўлены сотні гатункаў розных відаў. "Фіш-кай" стаўся трохметровы вшнэвы пірог, які давалася гатаваць некалькім дзясяткам чалавек ажно тры дні.

ЯПОЎЯ Спецыялісты мастацкага музея Оцука ў прэфектуры Такусіма адноўляць страчаную ў пажары карціну Ван Гога "Сланечнікі". Для гэтага фотарэпрадукцыю перанясуць на керамічную дошку, а затым ад рукі нанясуць верхні пласт алеем.

ЛІТВА У Друскінінкай завяршыўся Міжнародны тэатральны фестываль Рымаса Тумінаса "Vasara". Журы прызнала лепшым спектаклем фестывалю пастаноўку "Калека з Інішмана" (тэатр "Ля моста", Расія).

Сёлета ў Мінску пабываў грузінскі тэатральны крытык Лаша Чхарцішвілі. На адной з сустрэч са студэнтамі Інстытута журналістыкі БДУ ён распавёў пра найбольш істотныя, з яго пункта гледжання, тэндэнцыі ў развіцці сучаснага тэатра сваёй краіны.

ГРУЗІЯ

60% сваіх

Каля 60% пастановак у Грузіі — гэта спектаклі паводле сучасных тамтэйшых драматургаў. Маладыя творцы маюць магчымасць рэалізавацца ў прасторы сучаснай культуры. Скажам, Лаша Бугадзэ, якога сёння ў Грузіі называюць рэкардсменам па колькасці напісаных твораў, папулярны не толькі ў сваёй краіне. Праўда, яго вядомасць заснавана на эпатажах: скажам, у адным з апавяданняў ён расказаў пра шлюб царыцы Тамары з Юрыем Багалоубскім і распісаў падзеі са спрэчнымі дэталіямі. Іншы скандальны спектакль паводле ягонага твора быў прысвечаны рэаліям Грузіі ў нашы дні.

На мяжы скандалу і эксперыменту

Тэмы

Лаша Бугадзэ ў 2011-м перамог у конкурсе радыёп'ес BBC і Брытанскага Савета з творами "Навігатар", прысвечаным тэме віртуальнай рэальнасці, папулярнай у Грузіі. Малады пісьменнік Эрэкле Дэісэдзэ напісаў скандальны раман і п'есу пра сучасных святароў на сваёй радзіме. А яшчэ сярод галоўных тэм грузінскага тэатра — вайна, гвалт, каханне, нацыянальныя меншасці. Важная і тэма сям'і, якая раскрываецца падчас праз жорсткія эпізоды. Лаша Чхарцішвілі кажа: "Эрэкле Дэісэдзэ напісаў, што мужчына-сучаснік ідзе дадому проста каб паспаць, і ніякіх адносін з жонкай у яго няма. І падобная крытыка грамадства са сцэны як тэатразнаўцу мне падабаецца".

Вербаванні

Слова — гасцю: "Я хацеў як прадзюсар паставіць п'есу Эрэкле Дэісэдзэ, дзе напрыканцы спектакля дачка забівае свайго бацьку. Ёта — вербацім, заснаваны на рэальнай гісторыі (яна гучала па ТБ).

Мы паказвалі спектакль аднойчы, бо рэжысёр не захацеў больш удзельнічаць: маўляў, пасля такіх пастановак не зможа працаваць у дзяржтэатрах. Цікавы і спектакль Дата Тавадзэ "Траянскія жанчыны" ў жанры фізічнага тэатра. Там шмат руху, прычым размова між героямі ідзе на адну тэму, а рух кажа пра іншае. Ёта вербацім. За аснову ўзяты не толькі Еўрыпід, але і адчуванні грузінскіх жанчын пра войны, якіх за апошнія дзесяцігоддзі Грузія перажыла тры. Вербаванні рабіў і Тэатр Руставелі сумесна з брытанскім Нацыянальным тэатрам. Тэма — як людзі, якія нічога не маюць, апроч пенсіі, жывуць пасля вайны ў доміках, пабудаваных Урадам".

Скандалы

Лаша Чхарцішвілі зазначае: "Зараз у Тэатры юнага глядача ёсць вярчэнні спектаклі як мінімум з зротыкай на сцэне. Крытыкі шмат пісалі, што нельга на такой сцэне ставіць падобнае, бо туды дзеці ходзяць! Але ТЮГ хоча, каб у яго не толькі дзеці хадзілі, але і дарослыя". І мно-

гіх ужо не здзіўляе, калі ў акадэмічным тэатры акцёры распранаюцца на сцэне! Канешне ж, спектакль быў "18+", але касцюм Адама ў такіх праектах адыгрывае больш значную ролю, чым увага да тэмы.

У Грузіі няма скандальных праектаў. І глядачы іх успрымаюць. Часта немагчыма знайсці білеты. Адрэзаны маркетынгу тэатраў што-раз робяць адпаведны прэс-рэліз. А вось "Трусамі" нашага Паўла Пражко, якога вельмі піярылі, глядач, па словах Чхарцішвілі, чамусьці не асабліва зацікавіўся: "Я хадзіў на чацвёртую пастаноўку спектакля: сядзеў я і дзесяць чалавек, а зала — на сто пяцьдзесят месцаў!"

Эксперыменты

У Грузіі існуе прыватны Тэатр Каралеўскага квартала — бадай, самы эксперыментальны, найсучасны. Дата Тавадзэ паставіў там "Фрэнкен Жулі" — спектакль-маніфест, які паказаў, якім павінен быць глядач, сучасны тэатр і акцёр. Акцёр-універсал — востра галоўная тэма гэтай пастаноўкі, а жаночую ролю ў ёй

выконвае хлопец. Тэатразнаўца таксама адзначае, што ў Грузіі распаўсюджаны прыём, калі глядач знаходзіцца на сцэне побач з акцёрамі. А ў Тэатры кінаакцёра ці не кожны спектакль ставіцца так, што акцёр іграе і ў партэры, і на сцэне.

А дзіцячыя?

У Грузіі папулярныя дзіцячыя спектаклі, якія добра прадаюцца. Праўда, гаворка вядзецца пра пастаноўкі кштальту "Машы і Мядзведзя" паводле вядомай анімацыі. Гэты спектакль ужо паказвалі ў Азербайджане і Казахстане, у планах — Малдова і Беларусь.

Шэкспір

У грузінскім тэатры папулярны Шэкспір. І не проста так. Шэкспіраўскі тэатр "Глобус" у Лондане арганізаваў конкурс на пастаноўку п'ес класіка, дзе грузінскі спектакль "Як заўгодна" перамог. Пазней яго паказвалі ў "Глобусе" шаснаццаць разоў пры паўтары тысячнай зале.

Вікторыя ГОМЗА, студэнтка Інстытута журналістыкі БДУ

Як Мілашова і Чарэя наноў паядналися

Не трэба баяцца дарог. Ты робіш крокі ў абраным кірунку, і ў хуткім часе знаходзіцца людзі, гатовыя падтрымаць. Урэшце, тое, што здавалася складаным ці нават недасяжным, станецца незабыўным падарожжам, а кропка, у якую імкнуўся дайсці, — толькі пачаткам новага шляху.

Крок першы

Калі ў 2011-м я распачынала серыю Мілашоўска-Мілашаўскіх чытанняў, то не ўяўляла, колькі людзей згуртуе праект, колькі дарог адкрые, колькі падорыць знаёмстваў... Першыя Чытанні прайшлі ў сталічнай Бібліятэцы імя Цёткі з нагоды 100-годдзя з дня нараджэння Чэслава Мілаша, лаўрэата Нобелеўскай прэміі па літаратуры. Мне, народжанай у вёсцы Мілашова на Міёршчыне, хацелася падзяліцца звесткамі пра род Мілашаў, пад іх зоркай аб'яднаць творцаў, звязаных з гэтымі мясцінамі.

Крыху гісторыі. Фальварак Ідолта-Мілашова ў даўнія часы, калі гаспадар гэтых земляў Францішак Сапега адмовіўся прысягнуць на вернасць Кацярыне II, разам з Чарэйскім маёнткам адкупіў за невялікія грошы Іосіф Мілаш — сакратар Сапегі. Яго сын Яўгеніюш атрымаў у спадчыну землі, на якіх і распачаў будаўніцтва фальварка Ідолта-Мілашова. Другому сыну, Адаму (дзед Аскара Мілаша — французскага паэта-містыка), была перададзена Чарэя. А Аскара той самы Чэслаў Мілаш, пляменнік, лічыў сваім настаўнікам — у жыцці і літаратуры...

Час раскідваць камяні

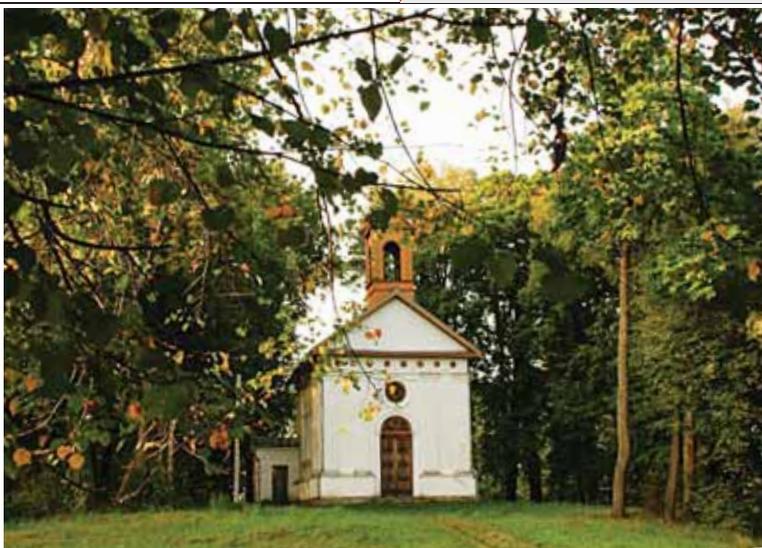
Фальварак, пабудаваны Мілашамі, да гэтай пары служыць людзям. Паны "ўцяклі" ў 1939-м, а маёнтак, дзе за савецкім часам месціліся клуб, бібліятэка, кантора гаспадаркі, — застаўся. У школе — раней народным вучылішчы, — на будаўніцтва якой пан Яўгеніюш калісьці даў лесу, вучыліся дзеці. Старыя людзі "нашых" паноў хвалілі. А вось падручнікі пісалі пра "эксплуататараў і крывасмокаў"...

Час раскідваць камяні перапісваў гісторыю, бязлітасна ды жорстка ў сваіх ацэнках ставіўся да людзей, якія, па сутнасці, былі адуканымі і руплівымі гаспадарамі на зямлі, дбайнымі асветнікамі.

Час збіраць камяні...

Складаней штосьці адбудоваць, па цагліны аднаўляючы знішчанае. Але зерне цікавасці да мінулага родных мясцін, пасянае, у тым ліку, і расповедамі старых людзей, прарастала ў душы ды прызначыла мне мой асабісты час збіраць камяні. Заспеў мяне ён у студэнцкім юнацтве. Я праходзіла практыку ў абласной газеце "Віцебскі рабочы" і выступіла з публікацыяй пра лёс каплічкі, сямейнай пахавальні паноў Мілашаў, якая на той час разбуралася.

Публікацыі папярэднічала паездка дахаты і спробы мае і краязнаўца, настаўніка гісторыі, кіраўніка гуртка "Арганаўты мінулага" Вітольда Ермалёнка звярнуць увагу раённага кіраўніцтва на тое, што прападае-гіне

Фамільная пахавальня Мілашаў у Мілашове.

Лістота шэпча галасамі Мілашаў

Над Мілашоўскім возерам.

Аскар Мілаш.

Чэслаў Мілаш.

помнік ландшафтнай архітэктуры. Мы нават дамовіліся на сустрэчу з прадстаўніком кіраўніцтва раёна — і марна працавалі пад капліцай гадзіны дзве. Каплічка ж стаяла ўвесь час адчыненая, быў вольны доступ на хоры і гарышча. Вокнаў на той момант у будынка ўжо не было, прадзіравіўся дах, што, канешне, паскорыла працэс разбурэння. Узбраўшыся на гарышча, мы атрылі дзіркі ў страсе — і раптам (о жаж!) столь пада мною правалілася! Я ледзь паспела пераскочыць на бяспечнае месца і не зваліцца са шматметровай вышыні. А Вітольд Антонавіч, апантаны краязнаўца, крычыць: "Асцярожна, Лена, касцёл даламаеш!" Раённае кіраўніцтва тым разам да каплічкі так і не даехала. Але на пачатку дзевяностых узаліся ды аднавілі касцёл ксяндзы-марыяне...

...А той час збіраць камяні клапатліва падкідваў матэрыял, які цікавіў: публікацыі ў міёрскай раёнцы краязнаўцаў Вітольда Ермалёнка і Леаніда Матэленка. "Віцебскі рабочы" надрукаваў шыкоўнае даследаванне журналісткі Галіны Шпакоўскай "Паэт з бэзавай Чарэі", прысвечаны Аскару Мілашу. У Мілашоўскай школе пад кіраўніцтвам настаўніка гісторыі Альфрэда Тьчка распачаў даследаванні краязнаўчы гурток "Юнгіс" — і гэта дадало фарбаў у палітру здабытых ведаў.

Пазней ТБ дэманстравала фільм Аляксандра Матафонава "Лабірынты: Чарэя Аскара Мілаша". Сталі даступнымі ў перакладах творы Чэслава Мілаша, Юрыя Жыгмонт з "Падарожжамі дылетанта" пабываў у Чарэі, а пазней і ў маім Мілашове... Так што карціна свету аднаўлялася, нібыта нябачная вышывальшчыца ўзор за ўзорам рэстаўравала парушанае палатно...

Другі крок

І вось Чытанні на маёй радзіме. Згодна з задумай, абавязковая частка кожнай імпрэзы — расповед пра Аскара і Чэслава Мілашаў, чытанне іх твораў, а таксама знаёмства з постацямі славытых землякоў ды асобамі творцаў-сучаснікаў і вандроўкі на іх малыя радзімы. Паўстанец і скульптар з Забалоцця Генрых Дмахоўскі, ксёндз Ідэльфонс Бобіч (ён жа ў гісторыі слова — Пётра Просты), Язэп Малецкі — доктар і пісьменнік, сучаснікі-літаратары Франц Сіўко, Галіна Тьчка, Наталля Бучынская, Марына Веслуха і аўтар гэтых радкоў станавіліся героямі імпрэз.

Калі ж быў здзейснены шэраг чытанняў на Міёршчыне (у Мілашоўскай і Павяцкай школах, Ідолтаўскай і Міёрскай дзіцячай бібліятэках), захацелася разнастаіць тэматыку сустрэч. І на імпрэзы пагадзіўся прыехаць лялечны тэатр "Лямцавая батлейка" Веранікі Фаміной са спектаклем "Мама Му чытае і прыбірае", а пасля — мастачка Аксана Аракчэева. Яна правяла сустрэчу ў Мілашоўскай школе і майстр-клас у Міёрскай школе мастацтваў...

Заканамернасць выпадковасцей

Прыкладам супраць у праекце з Аксанай мне хочацца пацвердзіць: варта пачаць шлях, а спадарожнікі цябе знойдуць. Я запрасіла яе да ўдзелу ў Чытаннях у сябе на радзіме, ведаючы яе не толькі як яскра-

Алена МАСЛА, пісьменніца

Т Э К С Т

вага мастака-ілюстратара, але і як таленавітага педагога. І толькі напярэдадні паездкі высьвятляецца: мілашаўскія землі аб'ядноўваюць нас, бо маці Аксаны, спадарыня Галіна, — з-пад Чарэі. А бацька, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі Барыс Аракчэў, лічыў, што чарэйскім землям ён, ураджэнец Расіі, абавязаны любоўю да Беларусі. Апошняя работы, распачатыя мастаком незадоўга да канца зямнога шляху, былі прысвечаны менавіта Чарэі...

Эверэст, які стаў Гарой

І вось "крайняй" — спадзяёмся, не апошняй — з паездак, здзейсненых у рамках Чытанняў, сталася паездка ў Чарэю. Мы не рыхтаваліся да яе: у спякотны жнівеньскі сквар арганізацыя сустрэч выглядала прамерным энтузіязмам. Асноўная мэта — пазнаёміцца з Чарэяй і наведацца на могілкі вёскі Гара, дзе пахаваны Барыс Аракчэў.

"Гара" — былы "Эверэст", новаяпажыленне пад час калектывізацыі з экзатычнай на той час назвай. Не прылаўчыліся яны яе вымаўляць, і памятаючы пра тое, што Эверэст — найвышэйшая гара ў свеце — пакінулі зручнае для вымаўлення азначэнне...

На Горскіх могілках сярод светлага — аж у вачах бела — брызавога гаю спіць мастак. Выказаўшы сваю

волю быць пахаваным тут, ён казаў, што і там, у лепшым свеце, будзе працягваць маляваць чароўныя беларускія пейзажы...

Пасля могілак мы паехалі шукаць сядзібу Мілашаў. І мясцовыя жыхары адразу парайлі нам звярнуцца да Таццяны Казлоўскай — загадчыка бібліятэкі і краязнаўцы. Энтузіязм такіх людзей, як Таццяна Міхайлаўна, нават спэка не здольная знішчыць! Ледзь пазнаёміўшыся, яна кінула ўсе справы, каб на гадзіну стаць гідам па ўлюбёнай Чарэі.

Мы гулялі па старым ліпняку, дзе, здаецца, лістота ўсё яшчэ шэпча галасамі Мілашаў, ездзілі ў бібліятэку, да Свята-Міхайлаўскай царквы, да гор Шылаваткі і Татаркі — найстарарэчнейшых курганоў, да муроў Белай царквы, у разбураныя сцены якой людзі прыносяць абразы і ладзюць малебны... Таццяна Казлоўская паказала папкі з матэрыяламі пра Чарэю і Мілашаў, распавяла пра візіт французца — сябра суполкі аматараў пазіі Аскара Мілаша ў Чарэю... Едуць туды, я думала, што стаўлю кропку ў праекце. Але з Аксанай ды Таццянай дамовіліся пра імпрэзы і на чарэйскіх землях! А вярнуўшыся, атрымала ліст ад маладой польскай паэткі з Гданьска, Эвы Панізік. Яна расказвала, што родам з-пад Ідолта-Мілашова яе бацька, і дзялілася марамі наведаць Беларусь...

А пуцявіны ад кропак на карце Беларусі, асветленых прысутнасцю Мілашаў, вядуць і ў Літву — у Дом-музей Чэслава Мілаша ў Штэднях, — і ў Польшчу, і ў Варшаву. І ў Аўстралію, дзе спачыў Язэп Малецкі. І ў ЗША, дзе абарвалася жыццё Генрыха Дмахоўскага, скульптара, у замежжы вядомага як Генры О'Сандэрс... І знаходзіцца энтузіясты ды знаўцы, збіральнікі раскіданых камянёў, гатовыя рабіць крокі насустрач, збіраць людзей, дзяліцца ведамі...

Зорка Мілашаў яднае культуры, людзей, працягвае аднаўляць гістарычную памяць. І чым больш стаўлю я кропак у праекце, тым больш шляхоў для творчых стасункаў адкрываецца...

Белая царква ў Чарэі. / Фота да артыкула, акрамя архіўных, — Крысціны ПЕРЖУКОВАЙ

Таццяна Казлоўская — чалавек, апантаны Чарэяй.

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

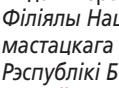
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

■ Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.
■ Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст.
■ Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.
■ Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.
■ Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
Выстаўкі:
■ Выстаўка "Рака часу" (у рамках праекта "Нашы калекцыі") — звыш 70 работ тыражнай і арыгінальнай графікі, больш як 80 твораў жывапісу і скульптуры, а таксама прадметы дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва мастакоў — юбіляраў 2014 года — да 1 верасня.
■ Выстаўка мужчынскага касцюма і кунтушовых паясоў з прыватнага збору "Залататканы шоўк, бяспэжныя на рабоце..." — да 31 кастрычніка.
■ Выстаўка акварэлей віцебскага мастака Аляксандра Мемуса, падораных ім музею з нагоды 75-годдзя з дня заснавання ўстановы (у кавярні "Арт-дворык") — да 1 верасня.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ."
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-Й ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 327 88 78.

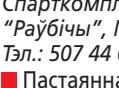

Пастаянная экспазіцыя:
■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
■ "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.". МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

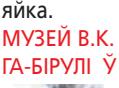

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 68.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Персанальная выстаўка **Аляксандра Рыжэўскага**, майстра разьбы па шкарлупіне яйка.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНЦАГА-БІРУЛІ Ў Г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.
■ Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст.". НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

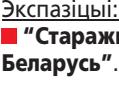
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 327 43 22.
Экспазіцыі:
■ "Старажытная Беларусь".

■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ "Банк БелВЭБ: новае жыццё нацыянальных скарбаў".
Выстаўкі:
■ Міжнародны праект "Рэчы паміж жыццём і смерцю" — да 21 верасня.
■ Выстаўка "О доблестях, о подвигах, о славе" — да 21 верасня.
■ Выстаўка "Манеты Другой сусветнай вайны" (са збору Калінінградскага абласнога гісторыка-мастацкага музея) — да 29 жніўня.
■ Выстаўка графічных твораў "Віктар Шашчэнік. Замалёўкі архітэктурных помнікаў Беларусі (1968 — 1972 гг.)" — да 31 жніўня.
■ Тры выстаўкі ізраільскіх твораў у рамках праекта "Фарбы блізкага Усходу" (мастакі Ганна Зарніцкая, Андрыйн Жудро і фатограф Алік Замосцін) — да 15 верасня.
ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДА РСДРП

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.
■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўка:
■ "Кубак Чапскага" (прымеркавана да дня нараджэння Карла Чапскага).

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.
Палацавы ансамбль
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка "Падарожжа з Нясвіжа ў Парыж" — да 15 верасня.
■ Выстаўка люлек "Прадмет годнага адпачынку" — з 15 жніўня да 30 верасня.
Ратуша
■ Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка фатаграфій "Мір стары — Мір новы".
Партрэтная зала
■ "Выстаўка партрэтаў князёў Радзівілаў з калекцыі князя Канстанціна Гагенлоэ" (Германія) — да 16 лістапада.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.

Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыя:

■ "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
■ Інтэрактыўная гульня "Таямніцы дома Песняра".
■ Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.
■ Музейна-педагагічны праект "Кроцім у школу разам з Коласам".
Акцыі:
■ "Самы лепшы дзень" (Дзень нараджэння ў музеі).
■ Віншаванне ад музея, фотасесія "У дзень вяслля — у музей!" (па папярэдняй дамоўленасці).
■ Музейная творчая майстэрня (майстар-клас па вырабе цацак з салёнага цеста).
Выстаўкі:
■ Выстаўка да 90-годдзя нявесткі Якуба Коласа, дачкі Янкі Маўра Наталлі Міцкевіч (з асабістага архіва сям'і Міцкевічаў) — да 23 жніўня.

ДЗЯРЖАЎНЫ
ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.

Экспазіцыя:

■ Пастаянная экспазіцыя "Шляхі" з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей "Хлопчык і лётчык", галаграфічным тэатрам.
■ Інтэрактыўныя музейныя праграмы "У пошуках папарац-кветкі", "Вячоркі" для ўсіх катэгорыяў наведвальнікаў.
Выстаўка:
■ Выстаўка "Я — шлях, якому век няма спакою..."

МУЗЕЙ ГІСТОРЫ
ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.
■ "Back in BSSR / Ізноў у БССР" (савецкі плакат 1940 — 1980-х гг., прадметы матэрыяльнай культуры) — да 14 верасня.

Філіялы Музея гісторыі
горада МінскаМАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл.Свабоды, 15.
Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

■ "Мінск губернскай Шляхецкай побыт".
■ "Мастак. Грамадзянін. Герой".
Прысвечана Герою Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
Выстаўкі:
■ Карціна Уладзіміра Пасюкевіча "Партрэт героя..." (жывапісны партрэт, а таксама рэдкія ўзнагароды і дакументы ўдзельніка Вялікай Айчыннай вайны М.Савіцкага).
■ Выстаўка сучаснай мініяцюры і твораў мастацтва Ірана.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ
РАТУША

г. Мінск, пл.Свабоды, 2а.
Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

■ "Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет".
Выстаўка:
■ Выстаўка гістарычнага партрэта Юрыя Каралевіча "Рэмінісцэнцыя".

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18.
Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыя:
■ "Сані · вазок; каляска · брычка; карэта · вупраж".

УВАГА!
ІДЗЕ ПАДПІСКА - 2014
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"
ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

Віртуальная гульня
"Карэтны майстар".ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА
СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА
КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10.
Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыя:

■ "Кола часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры к. XIX — с. XX стст.
Выстаўка:
■ "Куфэрак: стагоддзе прыгажосці" — рэканструкцыя касцюмаў XIX ст. — да 28 верасня.

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ
ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ
Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА

г. Мінск, пр-т Ракасоўскага, 49.
Тэл.: 291 16 76.

Экспазіцыі:

■ "Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Л.Шчамялёва".

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка
палаца

Выстаўкі:
■ "Цмокі і васковыя фігуры" (скульптуры драконаў і герояў фантазіі, а таксама гістарычныя персанажы царскай сям'і Раманавых) — да 14 верасня.
■ Скарбы сусветнага жывапісу ва ўнікальнай калекцыі рэпрадукцыі Надзеі Лежэ з фондаў Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь — да 7 верасня.
■ Выстаўка-калекцыя самых прыгожых і знакамітых матылькоў свету "Лятаючыя

кветкі" — да 17 жніўня.

■ Выстаўка "Праўда салдацкіх трохкутнікаў" (франтавыя лісты і фота салдат Вялікай Айчыннай вайны з фондаў музея) — да 31 жніўня.
Экспазіцыі:
■ "Культавыя прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
■ "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.

■ "Чырвоная гасцёўня".
■ "Зала ўрачыстых прыёмаў".

■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокаль паўднёвай галерэі).

■ "Старажытная гісторыя Гомельшчыны"

(археалагічная экспазіцыя).

Вежа палаца
Экспазіцыя:
■ "Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".

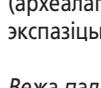
Выстаўкі:
■ "Кнігі, у якіх захоўваецца час..." (лепшыя выданні сяр. XVII — пач. XX стст.) — да 31 жніўня.
■ "І рай, і боль на Песеннай зямлі..." (графіка беларускіх мастакоў 1920 — 1930-х).

Паўночнае крыло палаца
Экспазіцыя:
■ "Свет звяроў Гомельшчыны".

Выстаўкі:
■ Куток жывых экзатычных рэптылій.

Зімовы сад
Свет субтрапічных раслін і жывёл.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

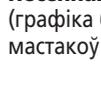

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 57 41.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ На тэрыторыі працуе пнеўматычны цір.
■ "Музей крыміналіс-

тыкі".
■ Лакальная экспазіцыя "Ваенна-санітарны вагон" — да 30 верасня.

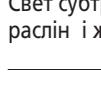
ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

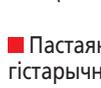
■ Экспазіцыя "Прырода Лідчыны".
Выстаўкі:
■ "Вядзём пачатак свой ад Гедыміна..."
■ "Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст."
■ Выстаўка адной карціны "Партызаны".
■ "Прывітанне, ранейшая Ліда!"
■ "Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка-60".
■ Турыстычна-пазнаваўчая праграма "Праз вякі, праз стагоддзі" ў Лідскім замку.
■ "Крылы над Лідай" — выстаўка да 100-годдзя Лідскага аэрадрома.
■ Выстаўка "Як жылі нашы продкі".
■ Выстаўка "Чарадзейны Куфар".
■ Выстаўка творчых работ выпускнікоў і выкладчыкаў мастацкай школы "Сустрэча пакаленняў".
■ Персанальная выстаўка П.Цімафеева "Драматычнасць сярэдняга плана. Час жывых".
■ У рамках праекта "Выток Нёмана — выток духоўнасці" — калектыўная выстаўка "Абуджэнне".
■ Выстаўка дэкаратыўна-прыкладнай творчасці А.Чуўюравай (Сярко) "Частка маёй душы".
■ "Вайны свяшчэнныя старонкі" — выстаўка, прысвечаная Вялікай Перамозе.
■ Выстаўка "Старонкі непа100роннай Вялікай вайны на Лідчыне".

ЛІДСКІ ЗАМАК

■ Камера катаванняў.
■ Фотавыстаўка "Захаваем на вякі".
■ Партрэтная галерэя вялікіх князёў і каралёў.
■ Фотавыстаўка "Археалагічныя знаходкі Лідскага замка".
■ Выстаўка рэплік "Зброя Вялікага Княства".

ГАЛЕРЭЯ
ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 288 15 49.

■ Выстаўка-продаж мёду.

■ Застаёмся на сувязі!

Прачытайшы нумар, далучайцеся да нашых суполак у сацыяльных сетках!

Абмеркаваць тэмы апошніх нумароў газеты можна ў нашых акаўнтах
facebook.com/kimpressby,
vk.com/kimpressby,
twitter.com/kimpressby,
odnoklassniki.ru/group/52156879339702

Пазнаёміцца са здымкамі нумара і пабачыць архіўныя палосы "Культуры" можна тут:
instagram.com/kimpressby

ШТОТЫДНЁВАЯ
МАСАВА-ПАЛІТЫЧНАЯ
ГАЗЕТА

Выдаецца з кастрычніка 1991 года

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ

Рэдакцыя

Рэдактары аддзелаў:
Канстанцін АНТАНОВІЧ,
Надзея БУНЦЭВІЧ,
Барыс КРЭПАК,
Яўген РАГІН,
Ілья СВІРЫН

Аглядальнікі рэдакцыі:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ,
Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Спецкарэспандэнты:
Пётр ВАСІЛЕЎСкі,
Алег КЛІМАЎ,
Вольга НАВІЦКАЯ

Загадчык аддзела фотайлюстрацый — Юрый ІВАНОВ

Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД

Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.

Тэлефоны:
(017) 286 07 97,
(017) 334 57 23
Тэлефон-факс:
(017) 334 57 41
Рэкламны адрас:
тэл. (017) 334 57 41

www.kimpress.by
E-mail: kultura@tut.by

Аўтарскія рукапісы не рэцензуюцца і не вяртаюцца. Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

"Культура", 2014.
Індэкс 63875, 638752
Рознічны кошт — па дамоўленасці.
Наклад 6001
Падпісана ў друку 15.08.2014 у 15.00
Замова 3335

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку".
ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва" 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.
Прыёмная: (017) 290 22 50.
Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35

